BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Inventar Nr. 28786

Biblioteca Bucureştilor

7
Iulie
2004

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

COSTACHE OLĂREANU

1929 – 2000

75 de ani de la naştere

"Membru al «şcolii de la Târgovişte» prin adopţie, originar din Moldova (Huşi), Costache Olăreanu… pare a fi un «metaromancier» (dacă se poate spune aşa) mai curând prin opţiune decât prin vocaţie. E un prozator pe care fascinaţia livrescului nu-l răpeşte cu totul atracţiei spre realul nemijlocit, interesului pentru existenţa obişnuită… el nu priveşte viaţa neapărat prin cărţi, ci mai degrabă face din cărţi componente ale vieţii.

… proza sa, oricât de autoreferenţială, procurând încântare mai ales prin fluenţa epică şi prin umor: un umor care, oricât de intelectualizat, nu se realizează exclusiv în sfera livrescului".

Dumitru Micu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Ștefan cel Mare și Sfânt – 500
Ion CONSTANTIN – Manifestări comemorative 2

Bucureștii de altădată

Anton Pann – 150
Tudor ARGHEZI – Anton Pann 5
Ana Maria ORĂȘANU – Mahalalele bucureștene (II) 7

Patrimoniu 9

Istoria cărții

Francesco PETRARCA – Rime 10

Centenar Anton Pavlovici Cehov 12

Autografe contemporane

Ion LAZU 14

Meridian biblioteconomic

EBLIDA – Orizonturi. Programe. Inițiative 16
Julieta MOLEANU – Repere ale Conferinței Generale, ale Consiliului IFLA și ale Conferinței anuale a Secțiunii Bibliotecilor Metropolitane 18
Chișinău – Istorie și Cultură 19
Cristina CHIȚA – Fundația Regele Ferdinand I 21
Edouard ROUVEYRE – Cunoștințe necesare unui bibliofil (I) 25

Puncte de vedere
Maria CRIȘAN – Limba vorbită de hitiți este, într-o măsură, româna de astăzi 33

Corespondență din Franța
Jean-Yves CONRAD – Seară omagială consacrată lui Benjamin Fondane 35

Catalog 36

Agenda culturală

Centenar Petre Pandrea 38
"Să ne jucăm cu Șerbana" 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ștefan cel Mare și Sfânt – 500 –

Manifestări comemorative

Cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la trecerea în eternitate a lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, în România şi Republica Moldova au avut loc o serie de manifestări consacrate acestui eveniment, dintre care menționăm următoarele:

În zilele de 30 – 31 mai 2004, la Chişinău, s-a desfăşurat ediția a XII-a a tradiționalelor "Zilele Ghibu", sub forma unor manifestări ştiințifice şi culturale, simpozioane, lansări de carte, expoziții, spectacole de muzică şi poezie care au pus în lumină personalitatea lui Ştefan cel Mare.

Manifestările s-au deschis duminică, 30 mai, la monumentul "Ghibu" din scuarul cu acelaşi nume din centrul capitalei moldave, cu mesaje şi discursuri rostite de reprezentanți oficiali şi personalități de seamă ale culturii române de dincolo şi dincoace de Prut, între care s-au aflat: Iulian Filip, şeful Departamentului Cultură al municipiului Chişinău, Constanța Ghibu, preşedintele Fundației Culturale "Onisifor şi Octavian Ghibu", acad. Mihai Cimpoi, preşedintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, Ion Ungureanu, ex-ministrul Culturii Republicii Moldova, acad. Ion Borşevici şi Ambasadorul Extraordinar şi Plenipotențiar al României în Republica Moldova, Filip Teodorescu.

În continuare, manifestările s-au desfăşurat la sediul Bibliotecii publice "Onisifor Ghibu", în cadrul cenaclului "Mihai Eminescu", în deschidere executându-se, în primă audiție, poemul simfonic "Ştefan Mare Domn şi Sfânt" (muzică – Gheorghe Mustea, interpret – Iurie Sadovnic). În cadrul simpozionului ştiințific "O domnie – o epocă", cercetători prestigioşi din România şi Republica Moldova au relevat diverse aspecte referitoare la rolul mesianic pe care şi l-a asumat domnitorul moldovean în lumea creştină a secolului XV, contribuția sa culturală în desăvârşirea elementelor Renaşterii în spațiul moldav, stabilirea de relații diplomatice româno-române şi române cu comunitatea europeană de la vremea respectivă – lucru care nu face decât să dovedească încă o dată marea personalitate a secolului XV, care a fost voievodul român, şi că toate aceste elemente nu fac decât să împlinească prezența românilor în istoria Europei.

Dintre comunicările ştiințifice prezentate la simpozion menționăm: acad. Demir Dragnev, Chişinău – *Relațiile moldo-muntene în perioada domniei lui Ştefan cel Mare*; dr. hab. Pavel Parasca, Chişinău – *Ştefan cel Mare între legendă şi realitate istorică*; acad. Andrei Eşanu, Chişinău – *O cronică slavo-română necunoscută din domnia lui Ştefan cel Mare*; lect. univ. dr. Virgil Pâslariuc, Chişinău – *Unele considerații privind politica față de marea boierime în timpul domniei lui Ştefan cel Mare*; redactor-şef al revistei de istorie şi cultură "Cugetul", Ion Negrei, Chişinău – *Actul de ctitorie în societatea medievală*; conf. univ. dr. hab. Ion Eremia, Chişinău – *Testamentul lui Ştefan cel Mare – realitate istorică sau ficțiune juridică*; prof. univ. dr. Cătălin Bordeianu, Iaşi – *Arhitectura morală şi cultura în perioada lui Ştefan cel Mare*; lect. univ. Marius Diaconescu, București – *Relațiile dintre Ştefan cel Mare şi Vladislav al II-lea, regele Ungariei (1490 – 1504)*; doctorand Liviu Pilat, Iaşi – *Mesianism politic în imaginarul epocii lui Ştefan cel Mare*; masterand Carmen Oşan, București – *Figura lui Ştefan cel Mare în viziunea lui N. Iorga şi Al. D. Xenopol*.

Paralel cu simpozionul "O domnie – o epocă" s-a desfăşurat simpozionul "Noi cercetări de heraldică şi numismatică", organizat de Societatea de Benealogie, Heraldică şi Arhivistică "Paul Gore", Fundația culturală "Onisifor şi Octavian Ghibu", Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan" din București. La acest capitol contribuții inedite au avut Silviu Tabac de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

la Institutul Studiul Artelor al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova şi Eugen Nicolae de la Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan" din Bucureşti.

De asemenea, la Biblioteca publică "O. Ghibu" s-au vernisat expoziţiile de documente şi fotografii: "Descălecători de ţară, dătători de legi şi datini" şi "O. Ghibu – omul, opera şi pedagogia sa".

Au urmat două expoziţii ale Salonului de Arte Frumoase cu vernisajele "Moldova lui Ştefan cel Mare în heraldica medievală şi contemporană" (prezentată de doctorul în ştiinţe Silviu Tabac), şi o altă expoziţie – "Icoană a sufletului" (de sculptură în lemn, prezentată de Vladimir Rusnac).

În cadrul manifestărilor au fost lansate noi publicaţii sau reeditări ale unor lucrări valoroase, precum: Nicolae Iorga – *Istoria lui Ştefan cel Mare*, Editura Litera; Mariana Şlapac – *Cetăţi medievale din Moldova*, Editura ARC, 2004; Vlad Zbârciog – *Ştefan cel Mare şi Sfânt – voievodul românilor*, Editura Pontos, 2004; Mihail Sadoveanu – *Viaţa lui Ştefan cel Mare*, Editura Prut Internaţional; Jean Nouzille – *La Moldavie – histoire tragique d'une region européene*, Editura Bieler, Strasbourg, 2004; Rodica Solovei – *Activitatea guvernământului Transnistriei în domeniul social, economic şi cultural (august 1941 – ianuarie 1944)*; *Ştefan cel Mare şi Sfânt – 500. Evocări băcăoane*, Editura Conexiuni, 2004.

Graţie strădaniilor remarcabile ale doamnei director Elena Vulpe, Biblioteca publică "Onisifor Ghibu" a pregătit şi lansat cu acest prilej două lucrări excepţionale: *Cel dintâi dintre principii lumii*, care cuprinde bibliografia despre Ştefan cel Mare din colecţiile instituţiei, aproape 800 la număr, şi *Un nume străbate veacurile*, care include un număr impresionant de aprecieri, menţiuni, citate celebre ale unor importanţi istorici, cercetători, scriitori, culturologi români şi străini referitoare la existenţa postumă a marelui domnitor în viaţa afectivă şi în memoria colectivă a contemporanilor şi a urmaşilor.

De altfel, aşa cum a declarat nu fără mândrie directorul Bibliotecii publice "Onisifor Ghibu", pentru "Glasul Naţiunii" din Chişinău, la 3 iunie 2004: "Nici o bibliotecă din Republica Moldova nu dispune de un arsenal atât de complet de documente, studii, investigaţii referitor la personalitatea prolifică a lui Ştefan cel Mare, personalitate care, probabil, se bucură de cea mai amplă bibliografie, pentru că chipul său a fost reflectat, exprimând recunoştinţa supremă şi admiraţia unanimă a cronicarilor, scriitorilor, poeţilor, cercetătorilor români şi străini. Iar Onisifor şi Octavian Ghibu, s-a demonstrat, sunt urmaşi demni şi continuatori ai făptuirilor Marelui Voievod".

În ziua de 30 iunie 2004, la Parlamentul României a avut loc şedinţa solemnă dedicată lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, la care au fost prezenţi membri ai guvernului, reprezentanţi ai clerului, ai instituţiilor statului.

Stema lui Ştefan cel Mare, sinteză a unor vechi tradiţii heraldice, pe un clopot de la mănăstirea Bistriţa

Cu acest prilej, senatorii şi deputaţii adunaţi la Palatul Parlamentului l-au comemorat pe Ştefan cel Mare prin discursuri omagiale, poezii şi chiar cântece folclorice care pomeneau de personalitatea domnitorului. În discursul său, primul-ministru Adrian Năstase l-a numit pe voievod "primul mare învingător, un exemplu de cârmuire înţeleaptă, care s-a impus nu doar prin forţa armelor, ci şi prin diplomaţie, cultură şi credinţă".

În aceeaşi zi, Academia Română şi Ministerul Culturii şi Cultelor au organizat în Aula Academiei Române o sesiune dedicată comemorării a 500 de ani de la moartea marelui domnitor, la care au participat preşedintele Ion Iliescu şi ministrul Răzvan Theodorescu. Primul portret care ar trebui să fie inclus în "constelaţia nemuritorilor români" ar trebui să fie cel al lui Ştefan cel Mare, deoarece el a fost "cel dintâi animator al vieţii culturale şi artistice româneşti, în marea tradiţie a împăraţilor bizantini, pe care o continua într-un timp când Bizanţul devenise amintire, dar şi într-o strălucitoare sincronie cu principii Renaşterii occidentale", a declarat preşedintele Ion Iliescu. Preşedintele Academiei Române, Eugen Simion, a insistat asupra cronicilor lui Grigore Ureche despre Ştefan cel Mare care au fost criticate de Nicolae Iorga. Cu prilejul acestei sesiuni, Ministerul Culturii şi Cultelor a lansat volumul *Artă şi civilizaţie în timpul lui Ştefan cel Mare*, realizat de Răzvan Theodorescu, Ion Solcanu şi Tereza Sinigalia şi publicat de Compania Naţională a Imprimeriilor Coresi.

La 1 iulie 2004, istorici şi cercetători din România, Republica Moldova şi Ucraina au participat la Simpozionul Naţional "Ştefan cel Mare în conştiinţa românilor", organizat la Suceava de Universitatea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Aflarea Sfintei cruci – **Biserica "Sfânta cruce" din Pătrăuți**

"Ştefan cel Mare" din localitate, Consiliul Judeţean Suceava şi Fundaţia Social-Culturală "Armonia". În prima parte a lucrărilor simpozionului, academicianul Alaxandru Zub, directorul Institutului de Istorie "A. D. Xenopol" din Iaşi, a vorbit despre posteritatea "marelui Ştefan", arătând că personalitatea domnitorului moldav a mobilizat atenţia de cinci secole şi jumătate. "Posteritatea lui Ştefan cel Mare a început cu mult înaintea morţii lui, şi-a construit posteritatea şi şi-a făurit destinul. Sunt destule asemenea elemente cu înscrisuri, ctitorii laice şi religioase care evocă personalitatea lui", a spus Alexandru Zub. El a subliniat că Ştefan cel Mare a fost un domnitor care a înţeles să-şi asume gloria, dar şi vicisitudinile legate de o asemenea poziţie, reuşind să-şi surprindă atât duşmanii, cât şi prietenii "prin stăruinţa cu care şi-a urmărit planurile".

Consulul general al României la Cernăuţi, Romeo Săndulescu, a evocat valenţele de diplomat ale domnitorului Ştefan cel Mare, arătând că acesta a ştiut să se apropie de clasele sociale ale vremii, printr-o "diplomaţie populară". Săndulescu a spus că domnitorul moldav a înţeles şi importanţa deţinerii gurilor Dunării şi a culoarelor comerciale, fapt care a constituit unul dintre atuurile sale în dezvoltarea economică. Săndulescu a relevat că domnitorul moldav a practicat şi o diplomaţie culturală şi religioasă, având bune relaţii cu clericii.

În partea a doua a simpozionului au fost prezentate mai multe lucrări, printre care şi cea purtând titlul *Creştinul devenit sfânt – Ştefan cel Mare*, prezentată de preotul Veaceslav Cazacu de la Academia Teologică din Chişinău.

La Borzeşti s-a ţinut o slujbă solemnă, oficiată de ÎPS Daniel, mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, la care au participat înalţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române şi ai Bisericii Romano-Catolice. Au fost prezenţi Episcopul de Padova şi mitropolitul de la Constantinopol. După slujbă, au fost acordate câteva decoraţii din partea Bisericii Ortodoxe: ministrului Culturii şi Cultelor, Răzvan Theodorescu, pictorului Grigore Popescu (autorul picturilor de la biserica din Borzeşti), câtorva preoţi din Borzeşti şi din Oneşti. Totodată, au fost conferite medalii comemorative: "500 de ani de la moartea lui Ştefan cel Mare" ierarhilor Casian, Ieftimie, Nicodim. Tot cu această ocazie au primit medalii şi câţiva oameni politici, care au ajutat, în diverse forme, judeţul Botoşani.

În seara zilei de 1 iulie 2004 au debutat manifestările "Putna 500", în cadrul cărora, la Cetatea de Scaun a Sucevei, a fost organizată o adunare comemorativă, la care au participat preşedintele României, Ion Iliescu, şi premierul Adrian Năstase, membri ai Guvernului, parlamentari, reprezentanţi ai judeţelor Iaşi, Bacău, Vaslui, Neamţ, Galaţi, Cluj, Botoşani şi Vrancea. La Cetatea de Scaun a Sucevei a avut loc, tot atunci, un spectacol artistic omagial, urmat de un spectacol de sunet, lumini şi artificii.

La 2 iulie, manifestările de la Putna au continuat cu o liturghie de comemorare a domnitorului Ştefan cel Mare. Cu acest prilej, premierul Adrian Năstase a înmânat Mănăstirii Putna copia sabiei domnitorului moldovean, primită în dar de la Guvernul Turciei.

Ion CONSTANTIN

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Anton Pann – 150

Tudor ARGHEZI

Anton Pann

Desen de E. Drăguțescu

"Poartă condei la ureche,
Ca să-i zicem logofete".
(Anton Pann)

Într-un an, odată, prin preajma primului mare război din ultimele două, fosta Societate a scriitorilor hotărîse să dea o agapă în onoarea unui mare eveniment. Societatea cîștigase printr-o străduință personală primele fonduri importante, fără să mai cerșească de la bunăvoința capricioasă a guvernelor succesive, derizoriul bacșiș anual.

Sunt de atunci vreo patruzeci de ani trecuți și ceea ce se numește azi scriitor răspundea la o noțiune prea puțin aproximativă, cu toate că de la un folclor admirabil, ignorat de o protipendadă de domnișori fals franțuzită, literatura românească atinsese, cu poezia lui Eminescu, un apogeu.

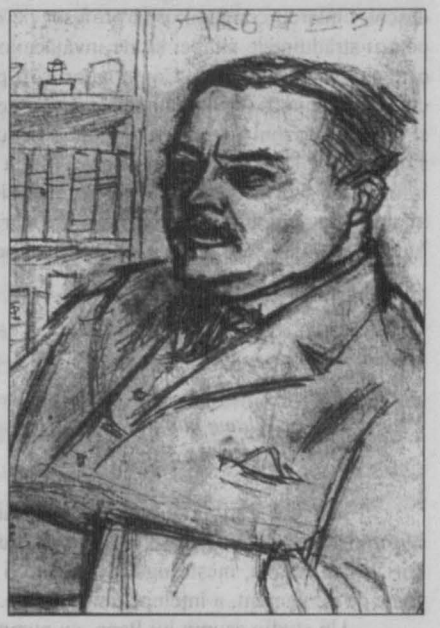

Desen de Theodor Pallady

Trebuie spus că, deși în răspăr temperamental, ca mai totdeauna, cu colegii de meserie, comitetul, din care poate mi-aș aminti că fără să-l frecventez, făceam parte și eu, m-a însărcinat, după ce încercase mai multe viori obosite, să redactez ornamental o listă de bucate literară... Se obișnuia stilul facil și de o puerilitate senilă al schimonosirii epigramatice, în calificările acordate conținutului farfuriilor și paharelor cu băuturi.

Aveam nevoie și de un desinator, care n-aș fi voit să fie pe gustul orișicui – și l-am ales pe cel mai inteligent, mai cultivat și mai puțin acceptat dintre toți, pe mult regretatul tînărul Henri Sanielevici, ucis pe frontul din 1916.

– Să facem, dragă Sanielevici, un meniu demn de o asociație de scribi, i-am spus. Un chenar pătrat de frunze înfășurat într-o panglică de zigzaguri, pe lățimile căreia să scriem cîte o sentință, cîte o vorbă, cîte un crîmpei de frază, de jurîmprejur.

Modelul nu era genial, ba era chiar destul de mediocru, parcă inspirat din felicitările de Anul nou ale factorilor poștali, tipărite cu bronz și reprezentînd un porumbiel cu plic în cioc. Realizat cu creionul lui Sanielevici, el era mai mult decît interesant. Rămînea de găsit sentințele necesare. Cinstea literară ne interzicea împrumuturi din limbile streine. Se impunea un text românesc.

În ce mă privește, selecția era făcută. Pregătisem pe masă *Povestea vorbii*, a lui Anton Pann. Dar încă îmi lipsea consimțămîntul desinatorului cu care e obligatoriu să fii de acord.

Am deschis cu băgare de seamă cartea lui Pann. Am citit ceva împreună, apoi altceva și, în sfîrșit, am stat o noapte întreagă amîndoi, citindu-l și recitindu-l pe Pann pînă la ziuă. Exploziile de rîs ale pictorului verificau sentimentul meu din belșug. El nu-și închipuia că deasupra unui mormînt uitat, de șaizeci de ani, juca vîlvătaia unei comori îngropate. Am ales vreo sută de zicale, pe care le-aș cita cu însuflețirea din momentul culesului făcut, dar le-am pierdut.

Nu i-am citit Comitetului zicalele adunate, și oaspeții agapei, cu prozatori și poeți, au luat cunoștință de ele de-abia la masă. O întrebare circula printre camarazi: cine era autorul? Binevoitorii și prietenoșii mă felicitau. Pizmașii presupuneau că inscripțiile cu care îșî imaginau că am de gînd să mă laud, le furasem, ca un plagiator, din cine știe ce literatură. Niciodată blestemata invidie nu-ți permite, în concepții și idei, dreptul de primogenitură. Am lăsat masa să sofisticheze pînă ce m-am încredințat cu de-amănuntul că le-am preparat colegilor, ca ultim desert, o rușine meritată. Am scos din buzunar *Povestea vorbii*, al căreia singur titlu e o bijuterie verbală, și le-am arătat subliniate cu roșu senti ,tele reproduse. Oameni de spirit, ei ar fi rîs inteligent. Dar nu erau oameni de spirit. Ca niște vinovați, ei au îngălbenit. Niciunul din intelectualiștii prezenți nu citise nimic din literatura obscurului cîntăreț de stranã scrisă pe genunchi.

Anton Pann și Creangă se găsesc pe aceeaș linie, și în împrejurări sociale și artistice, la distanțe de sute de ani și de poști, aproape identică cu François Rabelais, autorul vestiților Gargantua și Pantagruel. La Rabelais și Creangă suculența condeiului, delicioasă, consistă mai ales în stil, în limbă, de aceea tîlmăcirea amîndorura îi decolorează și-i face searbezi, dovadă traducerea vechiului text rabelaisian în franțuzeasca modernă, cît și a românului nostru din bojdeucă. Facultatea de invenție a lui Anton Pann, într-o formă pe care el însuși o recunoștea, scriind în lăbărțarea grabei, inferioară intențiilor lui, e, relativ, copleșitoare; el scrie, aleargă, se frămîntă, se sperie hîrțuit între pasiuni rebele și nobile preocupări,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

terorizat de Zamfira lui, de nevestele altora, care toate au avut pesemne de ce să-l iubească la nebunie, fugind de la una la alta de frica unui bărbat, negustor de porci sau a unui boier înşelat, dintr-un dulap sau pe fereastră, săracul, pînă la bătrîneţe. Şi, ca Jean-Jacques Rousseau, mai avea şi copii, mai mult sau mai puţin legitimi. Dar, ca Balzac, a murit decepţionat că nu şi-a găsit răgazul să-şi revizuiască manuscrisele literare.

După un portret desinat cu fidelitate de peniţa altui scriitor, Barbu Delavrancea, Anton Pann era un bărbat tare frumos. Profilul lui fin, ochiul lunguieţ şi visător, buza întredeschisă ca pentru o perpetuă sărutare, îi trădează inima amoroasă. Părul îi era lung, călugăresc.

Pann a scris de toate, pe lîngă literatura care-i face un loc însemnat între clasicii noştri. Căci năzdrăvanul nostru paracliser, dascăl, cîntăreţ, compozitor şi profesor de «parlaghie», a publicat pentru străduinţele slujbei şi ale învăţăceilor lui tot soiul de cărţi, originale sau compilate. Compozitorul în parlaghie scrie cu note culcate, fără portativ, înşirate unele după altele, ca nişte cuneiforme şi chirilice orizontale, pentru opt tonuri denumite «glasuri». În ceasurile lui de secretă pocăinţă, dezminţită a doua zi de scăpărarea îmbietoare a ochilor verzi ai unei credincioase, prezintată la uşa altarului cu pomelnicul, prescura şi lumănărica de acatist, Pann trebuie să fi cîntat adeseori în sine entifonul pe glasul al patrulea:

«Din tinereţile meele
Multe paatimi se luptă cu mine.»

*

«De prin lume adunate
Şi iarăşi la lume date.»

Iată două stihuri, din substanţa cărora porneşte *Povestea vorbii*. Ele indică pe de o parte originile profunde ale acestei povestiri, şi pe de alta, meşteşugul transpunerii din gura plugarului pe foaie de pergament, a înţelepciunii rafinate.

Un studiu asupra lui Pann, cu numele parcă predestinat, va avea sarcina să-i analizeze calitatea ironiei şi satirei, susţinute la nivel de la un capăt la celălalt al operei lui. Poate că trebuie adoptat, şi în ce-l priveşte, acest neologism cărturăresc, rezervat pentru etichetarea, niţeluş pedantă, a unei construcţii literare omogene, masivă de la temelie la vîrf. E vorba de un scriitor realizat integral şi cu pasiune, şi nu de un diletant, care, alternînd meseria de protopsalt cu vocaţia, s-ar amuza, ca mulţi dintre contimporanii noştri încă recenţi, să-şi adaoge o floare la ureche şi să sîcîie o coardă maimuţărită.

«Mulţi mari lucruri socotesc
Şi nici mici nu isprăvesc.»

«Scriind îmi petrec vremea foarte dulce», spunea undeva omul care se îndulcea din toate şi care putea foarte lesne, fără demonul interior, să rămîie lipit, ca o muscă pe altă linguriţă, cu o dulceaţă mai apropiată de buze şi limbă decît de minte.

Pann trebuie de-abia descoperit.

Optica dascălului bisericii Olteni, e ea şi sentimentală oarecum, dar mai ales caricaturală. În felul lui, Pann a fost şi un portretist, cu preferinţe pentru grotesc. Citiţi: *Ascultă, mamă Marghioală*, citiţi *O văduvă-n vîrstă*:

«Bătrînă, zbîrcită,
Cu doi dinţi în gură, barbă ascuţită,
Nas cît pătlăgeaua, la vorbă-nţepată,
Cu ochii ceacîră, gura lăbărţată,
Fruntea cucuiată, faţa mohorîtă,
Peste tot negoasă şi posomorîtă,
Umbla-ntunecată şi tot înnorată,
Nu o vedea nimeni să rîză vreodată.»

Îmbelşugarea variată a moşului şi strămoşului [e] de natură să mire, şi ea nu vine atît «de la lume» cum îi place lui să afirme, cît din izvoarele proprii, şi snoavele şi înţelepciunea lui se ţin într-un stil, care-i numai al lui.

Pann scrie: «Bărbatul să aducă cu sacul, muierea să scoată cu acul şi tot se isprăveşte», şi asta pe limba lui nevorbită în tîrg şi în folclor.

«De scund este scund, dar nu-i dai de fund» e de Anton Pann, nu de altcineva, cît şi «Omul nu moare de cîte ori se îmbolnăveşte» cît şi «Omul nevoiaş se-neacă şi pe uscat». Cine a mai spus că «Găina ouă atunci cînd îi vine»? Un profesor de literatură grăieşte într-altfel; el zice «momentul de creaţie» sau «creativitatea».

Mă rog, în treacăt, şi alte mostre de plasticitate şi stil: «La copacul căzut toţi aleargă să taie crăngi». În manieră cultivată, asta se exprimă cu «lovitura măgarului» şi cu «ingratitudine». Pann nu voia să fie un cultivat, făcînd abstracţie de cîtă turcească, grecească şi italienească ştia. Dintr-unele adînciturі ale slovelor lui se zăreşte că el ştia şi mai mult.

«Te mîngîie cu ghimpi», «În faţă te netezeşte şi în spate te ciopleşte», sunt ale lui Pann. Nici «După ce răstoarnă carul, atunci vede drumul cel bun» nu poate fi expresia unui altuia. Nimeni n-a mai zis: «Lelea joacă pînă-n noapte, iar bărbatu-i e pe moarte», nici «Dacă m-am căsătorit, nu m-am şi călugărit».

Zice: «Au mîncat agurida părinţii şi li s-au strepezit copiilor dinţii». Tot el zice cu mult înţeles, ca în toate aluziile şi stîrniturile lui, că «Mărgăritarul stă în fundul mării şi mortăciunea pluteşte pe deasupra apei».

Poporul, pe care îl iubeşte – rădăcina lui – şi care l-a răsplătit citindu-l, pe cînd lumea selectă şi cărturarii ei se lepădau de el, ca de un răzleţ vulgar, bun pentru băieţii din piaţă, e unanim prezent în scrisele lui. Citiţi şi *Cucul şi privighetoarea*, o fabulă în care estetul, cumpărător de valori examinate, e Măgarul cu urechea subtilă.

Temele lui nu ies, prin seria filiaţiilor admise, din Esop, din La Fontaine, din Homer, din povestirile Seherezadei. Ele sunt neîntrerupt originale şi noi. Un ilustrator va găsi întotdeauna în sentinţele, în morala şi imaginaţia lui Pann, motive şi pretexte proaspete şi virgine. Tot el scrie: «N-aveai pară de ac» şi «paşte vînt». A tîlmăci în româneşte este la el «a români» o bijuterie. Vocabularul lui spune de un om, care se întristează, că se «melancoleşte». A şovăi se zice în Pann: «a sta în două gînduri» şi cînd cu gîndul nu gîndeşti se zice: «gînd cînd n-ai». Îţi plac astăzi participiul «înzîmbit», abreviaţiile nerefuzate de geniul limbii, ca «une», în loc de «unele». Şi... unele rime, cînd prozodia lui Pann calcă exact ritmul, accentul ideii şi silaba, examinate astăzi sînt neaşteptat de bune.

Plăcută mult e sfiiala de sine, acea stare puţin întîlnită mai cu seamă la scriitorii de duzină şi sută, şi care dă artistului ceea ce se cheamă modestie, o sinceră şi cinstită modestie, şi-l împiedică de la înfumurare.

Desigur că dacă-i căutăm noduri în papură lui Pann, îi găsim cîte poftim, dar valoarea sîmburelui le face caduce şi insignifiante. Nici finul nu se ia din stoguri cu furculiţa, nici porumbul nu se măsoară cu ţoiul şi degetarul. Şi vom ţine strictă socoteală de epoca în care înaintaşul nostru a trăit, tocmai ceea ce face din el un *primus interpares* şi un clasic adevărat.

Anton Pann a trăit şaizeci de ani.

Pe mormîntul lui şi în curtea bisericii Lucaci din Bucureşti se citesc şi astăzi, cînd se împlineşte un veac de la pobreganie, versurile lui, scrise în vederea morţii săpate în piatră.

«Aici s-a mutat cu jale
În cel mai din urmă an
Care în cărţile sale
Se citeşte Anton Pann.»

(*Scrieri. Proze*, vol. 27, Editura Minerva, 1975)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

DIN VREMEA LUI ANTON PANN

Mahalalele bucureștene

(II)

Ana Maria ORĂȘANU

Principalii deținători ai terenurilor orășenești erau bisericile și mănăstirile. Pe proprietățile lor se înfiripau spontan mahalale, într-un fel pe care îl relatează istoricul Ionnescu-Gion: "Locuri foarte întinse acopereau mahalalele; pe dânsele, cu voie și fără voie, oameni mai săraci sau mai ajunși începeau să facă bordeie, căscioare, aproape una cu pământul, sau căsuțe ceva mai răsărite, dar care, vara, se pierdeau adesea în înălțimea buruienilor, a nalbei și a cucutei cari creșteau năpraznice pe maidanele Bucureștilor. Egumenii mănăstirilor proprietare tăceau chitic, până când vedeau că maidanul e tot mai acoperit cu clădiri și că s-a încheiat printre bordeie și căscioare și un fel de uliță. Atunci, degrabă, jalbă la domnie, amenințări de dărâmare, judecată, până când locuitorii căscioarelor se recunoșteau embaticari ai sfintei mănăstiri pentru sume cari, azi, par minime, dar cari atunci însemnau mult cu scumpetea banilor".

Astfel se explică relațiile complexe dintre locuitorii mahalalelor și autoritatea bisericească locală, implicarea parohului sau egumenului în problemele sociale și economice ale comunitarilor, care, toate, de regulă se limitau și teritorial la aria mahalalei.

Din acest punct de vedere, viața lui Anton Pann este exponențială pentru epocă. La București, dar și la Brașov și în Vâlcea, viața și activitatea i-au fost strâns legate de biserică. Biografii săi au cules cele mai multe dint·e informații din documentele întocmite la bisericile parohiale ale mahalalelor în care a trăit.

A învățat muzica la una din școlile de cântăreți, probabil la Udricani. A fost paracliser, apoi cântăreț de strană la Biserica Albă, Biserica cu Sfinți, Sf. Nicolae,

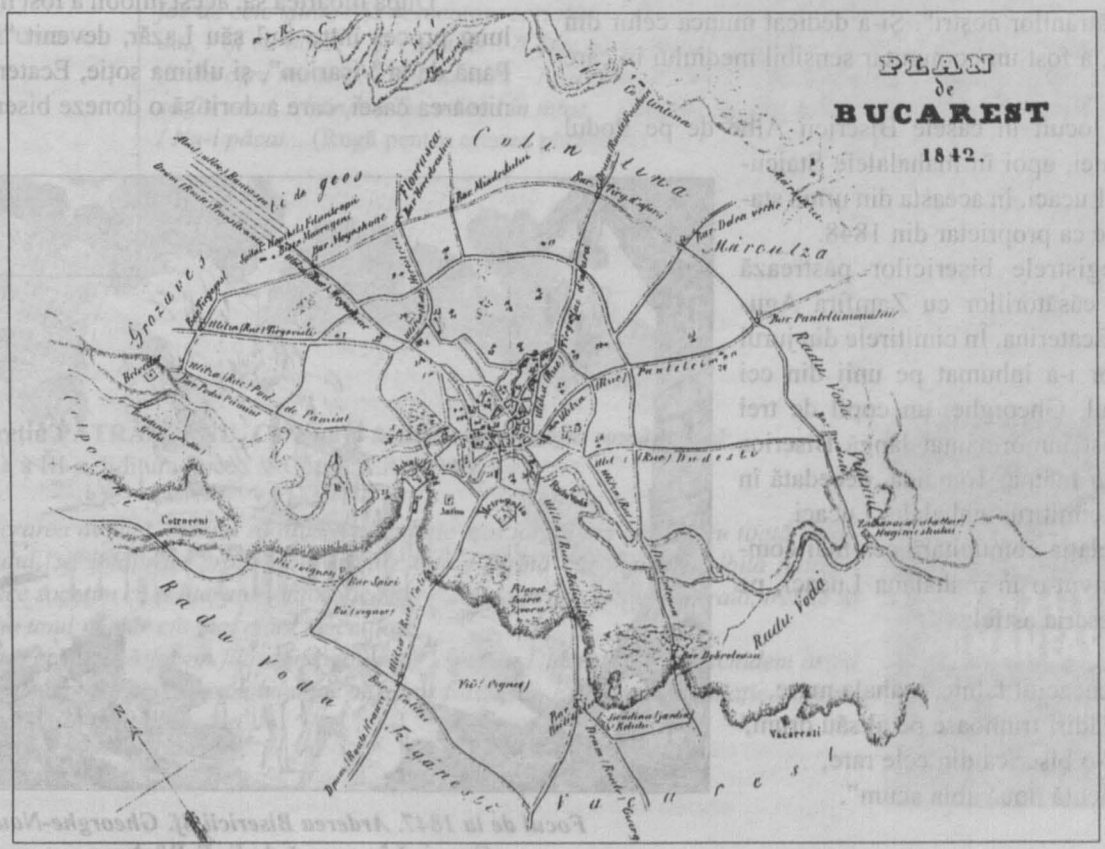

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

"Steaua" la București, **1842. Gravură în lemn după Ch. Doussault**

Șelari, Olari şi Lucaci; profesor de muzică bisericească la şcoala de pe Podul Mogoşoaiei. De asemenea, ca autor, tipograf şi editor a realizat peste 100 de volume în mai multe ediții, respectiv *Calendare*, *Cântece de stea*, *Istorioare şi basme din popor*. "A tălmăcit cărți de bună purtare, a strâns snoave, povești şi zicători, ori a înmănunchiat versuri din care a scos cântecul de petrecere al bătrânilor noştri". Şi-a dedicat munca celor din jurul său, a fost un comunitar sensibil mediului în care a trăit.

A locuit în casele Bisericii Albe de pe Podul Mogoşoaiei, apoi în mahalalele Staicu-Bradu şi Lucaci, în aceasta din urmă stabilindu-se ca proprietar din 1848.

Registrele bisericilor păstrează înscrisul căsătoriilor cu Zamfira Agurezan şi Ecaterina. În cimitirele din jurul bisericilor i-a înhumat pe unii din cei dragi: fiul, Gheorghe, un copil de trei ani, a fost înmormântat lângă Biserica Bradu, iar mama, Tomaida, decedată în 1837, în cimitirul mahalalei Lucaci.

Relația comunitară cea mai complexă a avut-o în mahalaua Lucaci, pe care o descria astfel:

"Lucaciul falnic, mahala mare,
Clădiri frumoase pe al său drum,
Şi-o biserică din cele rare,
Făcută nouă abia acum".

Mahalaua era atestată din vremea lui Constantin Brâncoveanu. Numită "Lucaci" sau "a Totoesculuí", după numele vreunor vechi proprietari de terenuri, strângea în jurul bisericii mai mult de 60 de case şi era străbătută de gârlița Bucureştioara.

Anton Pann a cumpărat o casă pe strada Taurului (azi, strada Anton Pann) în care a instalat tipografia şi alături a construit un alt imobil cu parter şi un cat parțial pentru locuire. S-a numărat printre ctitorii bisericii rezidite în anii 1847 – 1853, după marele incendiu din 23 martie 1847, când, chiar în ziua de Paşti, o mare parte a orașului a fost mistuită de focul izbucnit la o casă din vecinătatea Bisericii Sf. Dumitru. "Focul ce a cutremurat toată capitala" s-a răspândit favorizat de un "vifor furios" către Biserica Sf. Ştefan, distrugând "turnurile bisericilor şi învelişurile palatelor, hanuri şi case, până dincolo de Lucaci", în total, o cincime din patrimoniul imobiliar al orașului.

Bănuim că în anii ce au urmat dezastrului, când oamenii îşi refăceau casele şi contribuiau cu ce puteau la rezidirea bisericii, Anton Pann şi-a ridicat locuința cea nouă înfățişând o arhitectură ciudată, cu o singură încăpere la catul superior.

După moartea sa, acest imobil a fost motivul unui lung proces între fiul său Lazăr, devenit "Popa Lazăr Pană de la Visarion", şi ultima soție, Ecaterina, moştenitoarea casei, care a dorit să o doneze bisericii.

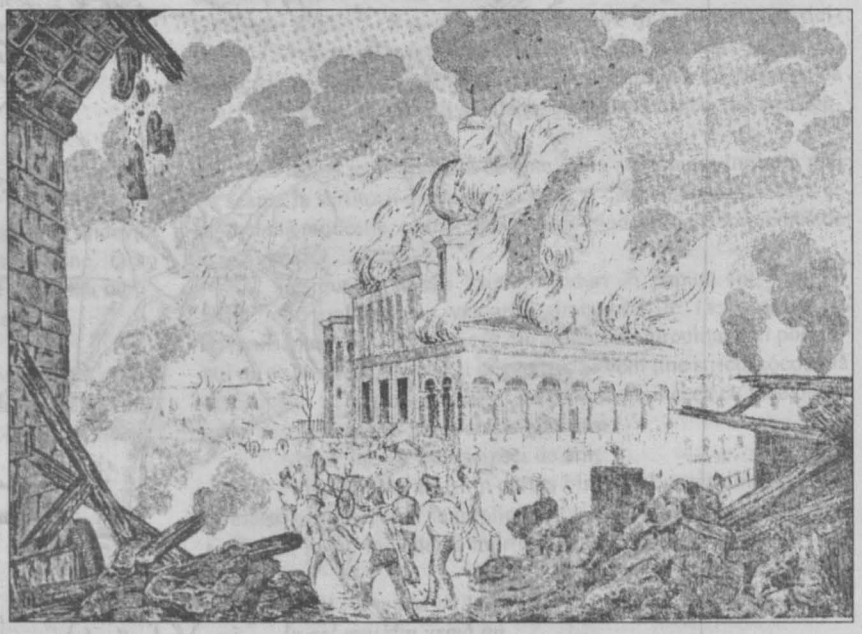

Focul de la 1847. Arderea Bisericii Sf. Gheorghe-Nou
Gravură în aramă de E. F. Büchner

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Metropolitane București

N. IORGA, *Oameni cari au fost*
"Scriitorii români", publicație săptămânală, director: Al. Vlahuță, no. 4, Alcalay & Co. [f.a.]

Ce greu e să poți trăi pentru gândul tău, numai pentru el! Să închizi ușile casei și ușile sufletului. Să te întorci spre tine, spre conștiința ta, spre credința ta, dar nu pentru a te opri acolo, ci pentru a intra astfel în legătură cu puterile cele mari și veșnice de unde vine toată acea lume din lăuntru pe care atunci n'o mai poți crede peritoare.

Mare vis, și vis zădarnic. Vis neîngăduit însă, de sigur. Tu ești, nu pentru Dumnezeu dela care socoți că vii, și pe care-l reclami pentru tine, ci tocmai pentru acea lume pe care vrei s'o înlături, de care vrei să te ferești, înaintea căreia vrei să te ascunzi... (La moartea lui Tolstoi)

Ion MINULESCU, *Strofe pentru toată lumea*
Editura "Cultura Națională", București, 1930

Știu că-s vinovat Părinte... / Știu că vina mea e mare – / Vină fără de ertare; / Că-mi bat joc de cele sfinte / Și nesocotesc scriptura / Când păcătuesc de-arândul / Și cu fapta, / Și cu gândul, / Și cu ochii, / Și cu gura... // Știu că-s vinovat Părinte... / Dar cu mult mai vinovat, / Este-Acela care minte!... // Eu nu mint – / Eu sunt ca Tine!... / Nu știu dacă-i rău sau bine, / Dar nu cer să fiu ertat, / Fiindcă Tu, trăești în mine - / Și cum Tu faci numai bine, / Ce fac eu, la fel cu Tine, / Nu-i păcat... (Rugă pentru ertarea păcatelor)

Lucrețiu PĂTRĂȘCANU, *Curente și tendințe în filozofia românească*
Ediția a III-a, Editura Socec & Co., S.A.R., 1946

În lucrarea de față, menită să aibă o circulație mai largă, am căutat, cu toată aridităteа subiectului, să înfățișăm problemele tratate într'o formă cât mai accesibilă marelui public, deoarece socotim că și literatura filozofică, ca și întreaga producție culturală, trebue să fie la îndemâna unui număr cât mai mare de cetitori.

"Să ne grăbim să facem filozofia populară", spunea Diderot, și să deschidem astfel drumul "apropierii poporului de punctul unde au ajuns filozofii". Este o recomandație, care nu și-a pierdut nimic din actualitatea ei...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

FRANCESCO PETRARCA – RIME

– 700 de ani de la naștere –

… Fire contemplativă și singuratică, viața exterioară nu a fost pentru el o ocupație, ci o diversiune; viața lui adevărată era în întregime aceea pe care o trăia în el însuși; solitarul de la Vancluse a fost poetul lui însuși. Dante a ridicat-o pe Beatrice în universul a cărei conștiință și al cărei glas a devenit; Petrarca a coborît întreg universul în Laura, și și-a făcut din ea și din el însuși lumea lui. În aceasta a fost viața lui, în aceasta a fost gloria lui.

Francesco De SANCTIS

Volumul de față folosește ca text de bază ediția *Francesco Petrarca – Canzoniere – Testo critico e introduzione di Gianfranco Contini – Annotazioni di Daniele Ponchiroli – Giulio Einaudi editore – Torino 1968* și cuprinde 129 de sonete din totalul de 318 cîte numără *Cancionierul*, precum și 38 de alte compuneri poetice, cançone, sextine, balade și madrigale (după denumirea sub care ele figurează în alte ediții), din totalul de 48 care întregesc alături de sonete numărul de 366 de poezii destinate de autor lecturii zilnice pe un an întreg. Am inclus de asemenea, folosind de astă dată ca text de bază ediția *Francesco Petrarca – Le rime sparse e i Trionfi a cura di Ezio Chiorboli – Bari – Giuseppe Laterza e Figli*, 1930, două din cele șase *Triumfuri* care alcătuiesc micul poem cu același nume și anume *Triumful Morții* (două capitole) și *Triumful Timpului* (capitol unic) pentru a întregi și prin această operă, înrudită *Cancionierului* prin substanță și stil, profilul artistic al poetului.

Eta BOERIU

* Francesco PETRARCA, *Rime*, traducere, antologare, note și tabel cronologic de Eta BOERIU. Cuvînt înainte de Alexandru BALACI. București, MCMLXX. Editura Univers.

Francesco Petrarca a făcut ca iubirea, care fusese exilată în epocile istorice trecute în zonele înghețate ale gîndirii abstracte, să se smulgă din tronul ei statuar, să-și sfîșie vălurile alegorice, să coboare de pe piedestalurile ei în natură, în mijlocul freamătului vieții și al oamenilor pe care i-a învățat să se cunoască, să-și pună întrebări și singuri să le caute răspunsurile…

Francesco Petrarca, primul scriitor care a simțit că sufletul individului poate să aibă o istorie, că fiecare act și gest al vieții poate genera o poezie, care și-a ales drept temă realitatea cotidiană, care a cîntat iubirea și natura, nu este numai poetul unor asemenea teme ale individului singular. El este totodată și un poet al meditației asupra sentimentelor înalte, generate de iubirea de Patrie. Cele două cançone inspirate de un astfel de sentiment, *Spirto gentil* și *Italia mia*, au valoarea și puterea mobilizatoare a unor manifeste de italianitate, de apel la lupta pentru cucerirea vechiului și nobilului loc al Italiei în lume. Ele sunt expresia celei mai înalte conștiințe cetățenești din istoria literară a Italiei, printr-o umană emoție pe care o pot provoca și astăzi, după trecerea atîtor secole…

Creștinismul poetului, sentiment înalt și auster, este vădit ca o altă expresie a spiritului uman, care nu elimină în nici un fel umanismul ideologiei clasice. Pentru el umanismul său afirmat înscrie în sfera sa și noțiunea de creștinism. Considerînd că și alte nobile spirite ale Antichității au avut intuiția creștinismului, prin orientarea trăirii lor după regulile severei morale, Petrarca, studios al clasicilor, consideră creștinismul mai ales prin această prismă a problematicei etice și se arată totdeauna foarte puțin interesat de disputele teologice. Divinitatea creștină este frecvent o temă psihologică în *Cancionier*…

Călător de-a lungul meridianelor continentului, scormonitor umanist al depozitelor de cărți, cunoscător deci al peisajelor europene, Francesco Petrarca a adăugat artei, dincolo de lirismul modern, un alt tărîm binecuvîntat, a introdus în poezie natura, ca temă integrală, natura însufletită, romantic parcă, de starea sufletească a aceluia care o descrie sau o alege ca fundal pentru întîmplările din viața sa…

Lirica lui Petrarca este străbătută de o melancolie întovărășită de sensul caducității și labilității vieții, de conștiința fragilității oricărui lucru de pe pămînt. O egală tristețe și o egală profunzime de analiză se împletesc în redarea acestui sens al «vieții care trece cu atît de mari salturi» (CXLVIII), constatîndu-se că numai «plînsul durează în lume» (CCCXXII), că «timpul zboară, că anii fug, în așa fel că repede ajungi la moarte» (XXX). Petrarca nu a renegat niciodată viața, a fost totdeauna prototipul omului activ, dar peste unele versuri ale sale bate aripa neagră a morții. Moartea își păstrează în poezia lui Petrarca profundul mister al trecerii spre necunoscut, dar ea nu este moartea medievală, dansul macabru al scheletelor din afrescurile cimitirelor…

Alexandru BALACI

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Francesco Petrarca – **frescă atribuită lui Altichiero**

Desen atribuit lui Petrarca

Ilustrație la *Cançonierul*, Veneția, 1561

Ilustrație dintr-o ediție a *Triumfurilor*, Veneția, 1492

Tabel cronologic selectiv

1304: La 20 iulie se naște la Arezzo Francesco Petrarca.
1312: După o scurtă ședere la Pisa, Ser Petracco, împreună cu familia, pleacă la Avignon.
1316: Se înscrie la Școala de Jurisprudență de la Montpellier.
1320: Pleacă împreună cu fratele său Gherardo la Bologna, unde timp de trei ani frecventează cursurile Universității bologneze.
1326: În urma morții tatălui său (26 aprilie), poetul părăsește Bologna și se întoarce la Avignon împreună cu fratele său Gherardo.
1327: În ziua de 6 aprilie, în biserica Santa Chiara din Avignon, poetul o vede pentru prima oară pe Laura.
1330: Pleacă în tovărășia lui Giacomo Colonna la Lombez, în Pirinei.
1331: Începe să scrie *Epistolae metricae*.
1333: Pornește într-o lungă călătorie de studii în Franța, Flandra și Brabant.
1334: Scrie cantona XXVIII (*O, suflet așteptat în cer*) și sonetul XXVII (*Urmașul împăratului*) pentru a îndemna pe principii Italiei să ia parte la Cruciada pornită de regele Filip al VI-lea al Franței și de papa Giovanni al XXII-lea.
1335: Obține la 25 ianuarie printr-o bulă papală semnată de Benedict al XII-lea un canonicat la Lombez.
1336: Întreprinde, împreună cu fratele său Gherardo, ascensiunea muntelui Ventoux.
1337: Sosește la Roma în februarie, ca oaspete al prietenului Giacomo Colonna, și în august se întoarce la Avignon.
1338: Începe redactarea tratatului *De viris illustribus*.
1339: Concepe planul de a celebra victoriile lui Scipio Africanul asupra cartaginezilor în poemul *Africa*.
1340: La 10 septembrie primește la Valchiusa, în aceeași zi, cele două scrisori, a Senatului din Roma și a Universității din Paris, prin care i se oferă cununa de laur. Poetul alege Roma.
1341: La 16 februarie pleacă spre Napoli unde, la cererea sa, este examinat de regele literat Roberto d'Angiò și recunoscut ca demn de a fi încununat cu laurul sacru.
1342: Se întoarce la Avignon.
1343: În toamna acestui an pleacă din nou în Italia, la Napoli, trimis de papa Clement al VI-lea la curtea reginei Giovanna cu misiunea de a apăra pe lîngă aceasta drepturile Sfîntului Scaun.

Sonetul XII

De-ar fi s-ajung, cu sîrg ferindu-mi viața
de chinul și de jalea ce-o doboară,
să văd, cînd anii îți vor fi povară,
pierind treptat din ochii tăi dulceața,

și aurul din păr albind ca ceața
și sur veșmîntul alb ce te-nfășoară
și palid chipul ce-mi răpește, amară,
putința de-a vorbi și-a-nfrînge gheața,

poate-mi va da Iubirea îndrăzneală
să deapăn doruri ce s-au frînt în mine,
zile și ani, grăind fără sfială.

Și-atunci, de cărunteții nu-i stă bine
dorinți să-ncingă-n piept, fără-ndoială
mă vor hrăni măcar tîrzii suspine.

Sonetul CXXXIV

Nici pace n-am, nici lupta nu mă-mbie;
mă tem și sper, și ard și sunt de gheață,
și zac răpus și zbor pînă-n tărie,
nimic nu prind și-o lume strîng în brață.

Stăpînă am ce-n mîna ei mă știe,
dar nu mă vrea, nici nu mă lasă-n viață;
Iubirea-ntr-ajutor nu vrea să-mi vie,
nici viu mă vrea, nici cum să scap mă-nvață.

Văd fără ochi, strig fără limbă-n gură,
să mor rîvnesc și chem după-ajutoare,
mi-s ceilalți dragi și mie-mi caut vină.

Zîmbesc în lacrimi, totul mi-e tortură,
viața și moartea-mi sunt la fel de-amare
și numai tu, stăpînă, ești de vină.

1344: Cumpără o casă în împrejurimile Parmei și se stabilește acolo, începînd să lucreze la *Rerum memorandarum libri*.
1345: În urma războiului izbucnit între familiile Este, Visconti și Gonzaga, poetul părăsește Parma în februarie și după o călătorie plină de peripeții ajunge la Modena și de acolo la Bologna.
1346: Se retrage pentru a treia oară la Valchiusa, dedicîndu-se poeziei și studiilor filosofice.
1347: Începe tratatul *De otio religiosorum*, închinat călugărilor de la mănăstirea din Montrieux.
1348: Sosește în martie la Parma.
1349: În martie pleacă pentru a doua oară la Padova, de data aceasta pentru a-și lua în primire canonicatul pe care i-l oferă seniorul orașului, Giacomo Novella da Carrara.
1350: Pleacă la Roma pentru a participa la festivitățile jubileului.
1351: Primește la Padova scrisoarea magistraților florentini (scrisoare al cărei purtător și trimis special este Boccaccio însuși), prin care Signoria orașului îl invită să se reîntoarcă în patrie.
1351 – 1353: Se întoarce în iunie la Valchiusa, consacrîndu-se de astă dată operei de sistematizare a numeroaselor sale scrieri.
1354: În iarna anului 1353 – 1354 este trimis ca ambasador la Veneția pentru a purta tratativele de pace cu Genova.
1356: Este trimis la Praga ca ambasador pe lîngă Carol al IV-lea, din partea căruia primește titlul de conte palatin.
1357: Îl susține pe Galeazzo Visconti împotriva lui Iacopo Bussolari care apăra libertatea orașului Pavia împotriva tiraniei dominatoare a Viscontilor.
1359: Primește vizita prietenului Boccaccio, care, după reîntoarcerea sa la Florența, îi trimite un exemplar al *Divinei Comedii*, pe care poetul n-o citise încă, copiat de mîna sa.
1361: În primăvară părăsește definitiv Milano și se stabilește la Padova.
1362: Se mută la Veneția pe care o socotește singura oază de libertate în mijlocul unei Italii măcinată de războaie civile și asuprită de principii tirani.
1368: Primește de la Boccaccio traducerea latină a poemelor lui Homer.
1370: Se retrage definitiv la Arquà împreună cu fiica și cu ginerele său.
1371: Îl însoțește pe Francesco da Carrara la Bologna pentru a asista la ceremonia funerară care se celebrează în onoarea defunctului papă Urban al V-lea.
1374: Moare la Arquà în noaptea dintre 18 și 19 iulie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Centenar

ANTON PAVLOVICI CEHOV

Lev TOLSTOI

Cehov, ca artist, nu poate fi comparat cu scriitorii ruși de pînă la el – cu Turgheniev, Dostoievski sau cu mine. Cehov are o manieră aparte, ca la impresioniști. Vezi că pictorul aruncă tușele de culoare la întîmplare și crezi că nu există nici un fel de legătură între aceste pete cromatice, dar este de-ajuns să te îndepărtezi cu cîțiva pași de șevalet, pentru a avea o impresie a întregului: în față îți apare un tablou al naturii, viu colorat și plin de farmec.

Maxim GORKI

În fiecare povestire umoristică a lui Anton Pavlovici aud suspinul molcom și adînc al unei inimi curate, cu adevărat omenești... Nimeni n-a înțeles atît de limpede și cu atîta finețe ca Anton Cehov tragicul mărunțișurilor vieții, nimeni pînă la el n-a arătat oamenilor în chip atît de necruțător, de veridic, tabloul rușinos și trist al vieții lor, în haosul tulbure al existenței filistine.

G. CĂLINESCU

Cehov face parte din familia lui Cervantes și Molière, adică a acelor genii care au tristețea veselă. [...]

Schițele și scenele umoristice ale lui Cehov erau scurte și după formule pe care le întîlnești în toate publicațiile bufe ale timpului, de pretutindeni; parodii în stil medical ori redacțional, monoloage, procese-verbale, scrisori anonime, altercații în public, interogatorii la tribunal, ședințe municipale.

Caragiale le-a folosit și el cu mult succes. Cu toate limitările și banalitatea pînă la un punct a șablonului, schițele lui Cehov sunt de o fantezie aristofanească, de un comic dureros și mai ales de o îndrăzneală uimitoare. [...]

Figurile lui, ținute într-o cutie de jucării, scapă la deschiderea capacului și se întind fantomatic spre cer. Descripția morală a lui Cehov are calitățile mătăsurilor cu două reflexe, scriitorul descoperă gingășia în ridicul și intră în dramă prin bufonerie.

Al. PHILIPPIDE

... Nu sînt foarte mulți scriitorii pe care îi citești, îi reciteșți, nu-i mai lași din mînă, atunci cînd i-ai luat din bibliotecă, din care îți pare rău că nu ți-a mai rămas ceva de citit după ce-ai ajuns să-i cunoști în întregime, și, totodată, care sînt atît de bogați, de variați, de neprevăzuți, încît, ori de cîte ori i-ai citit, tot îți mai rămîn lucruri de descoperit la o nouă lectură. Anton Pavlovici Cehov este un astfel de scriitor, care te însoțește toată viața și la care te întorci mereu, ca la un prieten vechi și drag.

Bio-bibliografie

ianuarie 1860: se naște la Taganrog (port la marea Azov) Anton Pavlovici Cehov, al treilea fiu al lui Pavel Egorovici Cehov, băcan, și al Eugeniei Iacovlevna, fiica negustorului Morozov. A.P. Cehov are doi frați mai mari – Alexandru și Nicolae, doi mai mici – Ivan și Mihai și o soră – Maria.

1861: abolirea sclavajului în Rusia.

1876: P. Egorovici Cehov dă faliment și familia se mută la Moscova. Doar Anton rămîne la Taganrog să termine liceul –, cu bani obținuți din meditații și de la un unchi al său.

1879: Anton Pavlovici Cehov – bacalaureat – pleacă la Moscova, unde se înscrie la Facultatea de Medicină.

1880: Cehov publică prima sa nuvelă *Scrisoarea unui proprietar de la Don către vecinul său savant* în revista "Furnica".

1881: Moare Dostoievski. Asasinatul lui Alexandru II. Alexandru III urmează la tron. Reacții politice. Cehov colaborează la reviste umoristice.

1884: Cehov termină facultatea și practică medicina la Voskressensk și Zvenigorod. Apare prima culegere de nuvele, *Poveștile Melpomenei*.

1886: Cehov colaborează la "Novoie Vremia", cotidian guvernamental. Îl cunoaște pe A. Suvorin, directorul ziarului, viitorul editor al lui Cehov. Începe prietenia lor.

1888: Academia de Științe îi oferă Premiul Puşkin.

1889: Mare succes cu piesa *Ivanov* pe scena Teatrului din Petersburg.

1890: Cehov pleacă în insula Sahalin, pentru a cunoaște viața condamnaților, în vederea realizării unui roman.

1891: Pleacă în străinătate cu Suvorin (Viena, Veneția, Florența, Roma, Monte-Carlo, Paris).

1892: Apare nuvela *Salonul nr. 6* în care se simte influența lui Tolstoi.

1893: Cehov se retrage la moșia de la Melikhovo. Activitate medicală și socială.

1894: Starea sănătății lui Cehov este precară. Tuberculoză cu hemoptizii. Întreprinde altă călătorie în Occident.

1895: În plan literar-european se afirmă mișcarea simbolistă. Cehov respinge "decadența" simbolistă. Vizită la Iasnaia Poliana, la Tolstoi. Scriitorul continuă să trăiască la moșia Melikhovo.

1896: Călătorește în Caucaz și Crimeea. Premiera *Pescărușului* la Petersburg.

1897: Este fondat Teatrul artistic din Moscova de către Stanislavski și Nemirovici-Dancenko. Cehov face a treia călătorie în Occident: Biarritz, Nisa. Publică o culegere de piese în care apare și *Unchiul Vania*.

1898: Moare tatăl scriitorului. Se cumpără casa de la Ialta. *Pescărușul* cunoaște un mare succes la Moscova. Cehov o întîlnește pe Olga Knipper, actriță în trupa lui Stanislavski.

1899: Stabilire definitivă la Ialta. Prietenia cu Gorki. *Unchiul Vania* în premieră la Moscova.

1901: *Trei surori* – premieră la Moscova. Olga Knipper joacă rolul Mașei. Are loc căsătoria scriitorului cu Olga Knipper. Agravare a bolii scriitorului, urmată de o internare în sanatoriu.

1902: Solitar la Ialta.

1903: Agravare a bolii. Scrie *Livada de vișini*.

1904: Premiera piesei *Livada de vișini* la Moscova, cu Olga Knipper în rolul Ranevskaia. Scriitorul pleacă în Germania unde moare la 2 iulie 1904. Va fi înmormîntat la Moscova, la 9 iulie 1904.

Texte reproduse din A.P. Cehov, *Schițe și povestiri (1880 – 1883)*, I, Traduceri de Anda Boldur. Studiu introductiv, cronologie, repere de istorie literară și note de Sorina Bălănescu, Editura Univers, 1986, și din "Teatrul Național. Caiet-program" nr. 80/1989.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cehov și Tolstoi

Pe mine mă vor citi în Rusia încă vreo cîțiva ani... Apoi, timp de șapte-opt ani nu mă va citi nimeni, pentru a fi reluat mai tîrziu, și atunci pentru multă vreme...

A.P. CEHOV

Cehov și Olga Knipper-Cehova

Raymond CARVER

... La 13 iunie, cu trei săptămîni înainte de moarte, Cehov îi scria mamei sale o scrisoare în care o anunța că sănătatea lui se îmbunătățea. "S-ar putea ca într-o săptămînă să fiu complet vindecat" îi spunea el. Ce-l îndemna să afirme aceasta? Putem oare ști ce gîndea cu adevărat? Fiind el însuși medic, nu putea fi înșelat. Era pe cale să moară, era cît se poate de simplu și de inevitabil. Cu toate acestea, se ducea să stea în balconul camerei sale de hotel și petrecea ceasuri întregi studiind orarele căilor ferate. Cerea să fie informat asupra datelor de plecare a vapoarelor care asigurau legătura între Marsilia și Odesa. Dar știa. În stadiul acesta, trebuia în mod obligatoriu să știe. Totuși, într-una din ultimele sale scrisori, îi afirma surorii lui că se întrema cu o rapiditate de necrezut.

Trecuse deja multă vreme de cînd pierduse orice poftă pentru munca literară. Cu un an înainte, era cît pe ce să nu termine *Livada de vișini*. Redactarea acestei piese fusese cea mai grea probă din viața sa. Spre sfîrșit, nu mai reușea să scrie decît cinci sau șase rînduri pe zi. "Încep să-mi pierd curajul, îi scria Olgăi. Am impresia că mi-am trăit traiul ca scriitor și fiecare frază pe care o scriu mi se pare mediocră și complet inutilă". Totuși, a perseverat. A terminat *Livada de vișini* în luna octombrie 1903 și n-a mai scris niciodată altceva, în afară de scrisori și de cîteva însemnări în carnetele sale.

La 2 iulie 1904, puțin după miezul nopții, Olga a trimis de urgență după doctorul Schwörer: Cehov delira...

Doctorul Schwörer a început să desfacă sticla de șampanie. O făcea metodic, ca tot restul, străduindu-se să atenueze vesela explozie. A umplut cele trei cupe, după care, cu un gest mașinal, a vîrît din nou dopul în gîtul sticlei, înfundîndu-l cu palma. Apoi s-a apropiat de pat cu cupele pline. Olga a lăsat pentru un moment mîna lui Cehov (această mînă care-i ardea degetele, cum va scrie ea după aceea), i-a vîrît sub cap o a doua pernă, apoi i-a pus în mînă cupa aburită și i-a strîns cu grijă degetele în jurul piciorului paharului. Cehov, Olga și doctorul Schwörer s-au uitat unul la altul, dar n-au ciocnit. Pentru ce ar fi putut închina? Pentru moarte? Adunîndu-și puținele puteri ce-i mai rămăseseră, Cehov a șoptit: "E atît de mult de cînd n-am mai băut șampanie", apoi a dus cupa la buze și a băut. Cîteva clipe mai tîrziu, Olga a luat cupa goală și a pus-o pe măsuța de noapte. Cehov s-a întors pe o parte, a închis ochii și a suspinat. În clipa următoare, respirația i s-a oprit...

(*Cei trei trandafiri galbeni*.
Traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu)

***Trei surori*, Teatrul de Comedie, 1975 – 1976**

***Livada de vișini*, Teatrul Național Târgu-Mureș, 1984 – 1985**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

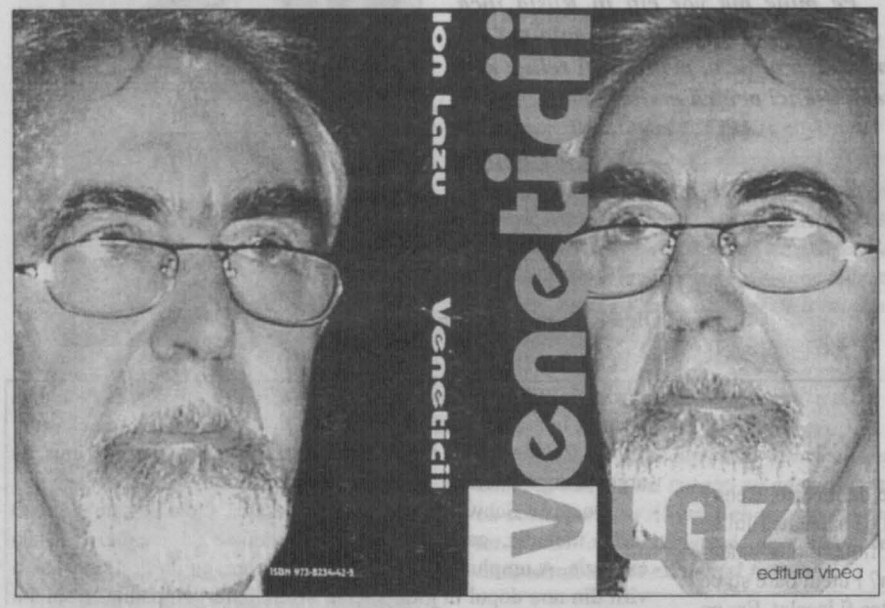

Bibliografie

Proză

- 1970: *Ningea în ochii ei albaştri*, schiţe şi povestiri, Editura Eminescu
- 1971: *Despre vii, numai bine*, roman, Editura Cartea Românească
- 1979: *Blana de viezure*, povestiri, Editura Cartea Românească
- 1982: *Rămăşagul*, roman, Editura Cartea Românească
- 1983: *Curtea interioară*, roman, Editura Albatros
- 1987: *Capcana de piatră* (*O anchetă pe cont propriu*), roman, Editura Cartea Românească

Poezie

- 1981: *Muzeul Poetului*, elegii, Editura Eminescu
- 1996: *Poemul de dimineaţă*, elegii, Editura Vinea
- 1999: *Cuvinte lângă zid*, elegii, Editura Vinea
- A realizat antologia de versuri: *Haina de brumă*, a poetului Valeriu Ciobanu, Editura Minerva, 1984

Literatură pentru copii

- 1991: *Întâmplări din pădure*, povestiri, Editura Ion Creangă

Album de artă fotografică

- 1984: *Natura sculptează*, Editura Sport-Turism

Expoziţii de artă fotografică

- *Pietre* şi *Oameni pe care i-am întâlnit*

În curs de apariţie:

- *Ruptura*, roman
- *Vreme închisă* (jurnal, 2 volume), 1979 – 1999

Ion LAZU

Mai devreme decât niciodată

În toamna trecută am fost pentru două luni în Munţii Apuseni – despre care n-aş vrea să suflu aici nici un cuvânt în plus –, două luni în care mi s-a părut că respir un aer special, impregnat de amintirea ta. Iar când, la sfârşitul campaniei, am părăsit miraculosul ţinut, luându-mi rucsacul în spate şi rotindu-mi pentru ultima oară ochii asupra acelui peisaj devenit atât de drag, mi-am dat seama deodată, cu o apăsare pe suflet, că mă despart nu numai de nişte locuri frumoase, nu numai de încă un episod din viaţa mea fragmentată şi risipită prin ţară, dar şi de un context anume, privilegiat, în care reuşisem un lucru nemaisperat: să duc până la capăt rememorarea iubirii noastre. De ce tocmai aici şi acum şi după o atât de lungă amânare? la aceste întrebări nu se răspunde uşor – şi poate nici nu există un răspuns mulţumitor, dacă în timp eu n-am găsit sau nu am acceptat vreunul ca atare – şi atunci singurul răspuns ar fi această înşiruire de notaţii: amintiri, gânduri, îndoieli, reconsiderări, supoziţii, temeri, lamentouri şi speranţe neîndreptăţite; o largă pendulare între pierdere şi regăsire, între "gheaţă şi dorinţă", cum se exprima cineva care înţelesese că el însuşi nu poate spune decât "cuvinte care s-au mai spus". Căci povestea noastră de dragoste, dacă nu cumva am spus-o deja, este atât de asemănătoare cu alte şi alte "poveşti de pe vremea studenţiei", că pur şi simplu se pierde în imensa masă a celorlalte, la modul în care eu însumi nu o mai pot desluşi dintre ele: o seară de toamnă când ne-am cunoscut şi mi-am dat seama, uimit şi flatat, că-mi acorzi o atenţie specială, seri tot acolo, la dansuri, de două ori pe săptămână, când ne trezeam mereu unul lângă altul, fără să-mi dau seama cum se petreceau lucrurile, o plimbare lungă pe jos, până în cartierul tău de la marginea Bucureştiului, un An nou pe care am fi vrut să-l facem împreună dar nu s-a putut, fiind la facultăţi diferite, o scurtă vacanţă de iarnă, câteva treceri în grup prin Cişmigiu sub zăpadă (bătăi cu bulgări), o plimbare de primăvară pe sub bolţi de glicină (încercam să-ţi vorbesc despre mine, autocritic), o ieşire la Sinaia, cu echipa de dansuri, examenele din mai – iunie, optsprezece zile de tabără studenţească la mare, plecarea mea în practica de diplomă, scrisori, revenirea, o seară în parc, ruptura "fără preaviz", o noapte de nebunie la poarta ta, apoi încă şase luni cât te-am privit de dincolo de zidul ridicat de interdicţia ta – ai putea să mai adaugi ceva? – şi aceste trei decenii în care nu am reuşit sau nu am vrut să avansez cu nici un milimetru în neînţelegerea mea cu privire la motivele rupturii. Or, în lipsa acestei înţelegeri absolut necesare, de la care eu m-am derobat, amintirea acelei iubiri, trupul ei de pasăre cântătoare, a rămas acolo unde căzuse, ca o imagine nedevelopată; cum ar fi putut să părăsească locul în care o lăsasem, să se înalţe, lansându-se în zbor încoace sau în orice altă direcţie, doar într-o singură aripă? – căci aşa şi nu altcum o lăsase acolo refuzul meu de a înţelege, care era (abia acum înţeleg) refuzul meu de a accepta eşecul. [...]

* * *

Sunt şi câteva scene pe care mi le aduc bine aminte, şi, tocmai pentru că sunt doar câteva din această categorie, am luat obiceiul de a mă întoarce la ele,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ca la niște repere salvatoare, în hățișul acelei întâmplări, deja pe jumătate cufundată în umbra de la baza versantului.

Întâlnirea de la care a plecat totul a avut loc pe intervalul, destul de îngust, dintre rândurile de scaune, unde nu se putea sta decât în grupuri mici; era chiar la începutul serii, după apelul pe care îl făcea cu seriozitate maestrul, punând absențe și interesându-se de soarta celor care lipseau – era de obicei o mică pauză înainte de a ne chema pe scenă, după caz, băieții, fetele, soliștii, pe cei de la un dans sau altul, în funcție de stadiul unde rămăsesem cu repetiția data trecută; aveam îndeobște două repetiții pe săptămână, dar și trei, dacă ne aflam în preajma unui spectacol, a unui concurs. Multă mișcare în sală, dansatorii își lăsau hainele pe spetezele scaunelor, schimbau fraze, dar propriu-zis timp nu era, știam că ne așteaptă o muncă intensă, stăruitoare, concentrare, efort. Maestrul, bun psiholog, lungea într-adins discuția cu corepetitorul său, cu altcineva din preajmă, dându-ne acest răgaz de acomodare. Eram pe interval cu colegul meu nedespărțit Nelu D., undeva spre mijlocul sălii, când ați venit direct spre noi, tu și încă vreo două fete; spun direct spre noi, fiindcă vă lăsaserăți hainele undeva mai în față, nu departe de scenă, așa că în mod firesc nu aveați ce căuta în această parte a sălii. Ne-ați interpelat, mai exact tu mi-ai adresat o întrebare pe care nu o mai reținși după aceea a urmat un scurt schimb de replici, întrerupt de prima chemare pe scenă a fetelor. În tot timpul până la pauza următoare nu m-am mai mișcat din acel loc, nu m-am mai fâțâit prin sală sau pe hol, presimțind ceva: așteptând o continuare. Bucuros și emoționat, dar mai ales foarte surprins, nevenindu-mi parcă să cred că interpretasem corect gestul tău. Te priveam intens, de pe scaun, cu mâinile încleștate pe speteaza din față. Privirile tale nu-mi răspundeau; ca orice persoană la începutul acestei activități, erai cu totul absorbită de învățarea pașilor; dar, la pauză, te-ai regrupat cu cele două colege și, coborând de pe scenă, ați venit la locul unde vă așteptam, ca pentru a continua discuția întreruptă. Atunci, sau la următoarea pauză, sau la cele care s-au succedat, regăsindu-ne de fiecare dată în locul unde ne intersectasem prima oară, oricum nu mai târziu decât în acea seară de început, ai avut o primă mirare: "Cum, sunteți deja în anul patru?" Nu sunt prea sigur dacă acest "deja" a existat efectiv, sau a fost doar subînțeles, dar eu, care intrasem în alertă, "ciulind toate urechile" (expresia am născocit-o mai târziu și era un alt fel de a spune, mai nostim poate, că eram cu toate simțurile la pândă), în timp ce îți confirmam că suntem deja în patru – eram, cum am spus, cu nelipsitul Nelu D., discuția părea să se refere în egală măsură la amândoi –, privindu-te numai și numai pe tine și încântat nevoie mare că tu însăți mă priveai de aproape, cu mare însuflețire – un moment ai ridicat mâinile în sus, la nivelul umerilor, cu un gest care m-a tulburat în plus prin ambiguitatea sa: parcă ai fi vrut să-ți faci loc prin acea înghesuială și să treci mai departe, într-ale tale, când de fapt nu ai făcut decât să iei o poziție mai explicită în fața mea, dar atunci de ce totuși ai ridicat o clipă brațele ca și când ai fi vrut să te predai – eu privindu-te cu aviditate, dezgrădit și străduindu-mă să nu pierd o fărâmă din această desfășurare care voiam să nu mai ia sfârșit, fără să te întreb de ce te miră asta, întorceam pe toate părțile propoziția ta, îi interogam pe rând toate nuanțele și încercam să mă dumiresc dacă mirarea ta este doar surpriză, dacă este o nedumerire legată de un calcul greșit pe care ți-l făcuseși? era o mirare bucuroasă, sau ascunseseși în ea puțină dezamăgire? – căci erau mai multe lucruri deodată în tonul rostirii tale și eu voiam să știu dacă această noutate va trage în favoarea sau în defavoarea mea.

Și tot în acea primă seară, dar mai spre sfârșitul repetiției, și tot pe intervalul îngust dintre rândurile de scaune, un pretext cum nu se poate mai nimerit ca să te plasezi cât mai aproape de mine și, în același timp, să cobori vocea până la nivelul șoaptei (spre marea mea încântare), ai vrut să te edifici: "Și deci cum îți spune, Lazur?" La care eu, dintr-odată foarte relaxat și oarecum protector, ca atunci când ai, pe neașteptate, un ascendent cât de mic asupra celuilalt, am zâmbit larg și am căutat să lungesc vorba: "Lazùr, zici?, nu, nu mă cheamă așa, dar sună frumos și poți să-mi spui așa: Lazùr..." După care am făcut precizarea cuvenită. Și iar ai făcut un pas sau doi, în acel spațiu îngust, vrând să dai impresia celorlalți că ești în trecere pe lângă mine. Oricum, când mi-ai pus întrebarea te aflai cu spatele la scena dinspre care veniseși, acel Lazùr l-ai șoptit cu un fel de tulburare și cu un tremolo în glas, iar când eu am preluat cuvântul, făcându-l să vibreze încă o dată, te-ai clintit din loc și, în vreme ce eu îți explicam, oarecum amuzat de confuzie, aplecându-mă puțin asupră-ți, ai început să aluneci pe lângă mine, astfel că atunci când eu mi-am încheiat fraza, erai deja în cealaltă parte, dar tot cu fața la mine, iar eu cu spatele la scenă, privindu-te; în această mișcare prodigioasă, mâna mea stângă a schițat un început de gest, de parcă ar fi vrut să te învăluie și să te conducă, dar a revenit la loc, fără ca vârfurile degetelor să te fi atins măcar. Am și azi vii în amintire toate detaliile scenei și pe cei din jur: Nelu D., cu fața numai zâmbet, îndreptându-se spre noi, Budin așezat pe primul scaun, Pârvan strecurându-se printre rânduri... dar mai ales chipul tău însuflețit și ochii veseli, jucăuși, cei pe care mi i-am amintit instantaneu și care m-au ajutat să te recunosc fără greș, de curând, în parc...

Am la îndemână aceste scene, ce-aș putea să fac, decât să le izolez și să le zidesc în cuburi de gheață, ca apoi să mă apropii de ele din orice direcție și să le descriu la nesfârșit... Sunt mai multe, o galerie, pot să trec după bunul meu plac de la una la alta, să le contemplu, să le chestionez. Iată-ne pe trotuarul din Schitu Măgureanu, de data asta pe la prânz, probabil, după un spectacol, așteptând tramvaiul. Ploua, ne refugiasem spre zidul clădirii, căutând adăpost sub streașina înaltă, dar picături răzlețe veneau peste noi, împinse de vântul toamnei sau de curentul de pe bulevard; eram un grup de cinci – șase, tu lângă umărul meu stâng, căci aș fi vrut să te apăr de șfichiul ploii, deși era *după aceea*; am întors capul spre colega ta și, cu gura amară, am spus câteva cuvinte care trebuiau să ajungă la sufletul tău; atât de oprimat, am ridicat două degete până la tâmplă, spunând ce-am spus și rugându-mă la Dumnezeu, în gând, să mă elibereze, încărunțindu-mi simultan părul și sufletul, chiar în clipa aceea; dar minunea se lăsa așteptată și atunci, retrăgându-mă dintre voi, am dibuit cu pantoful o treaptă, apoi încă una și încă una pe scara părăsită, rezemându-mă cu spatele de ușa neagră, înaltă, zăvorâtă; am înțepenit așa, cu ceafa lipită de lemnul umed, cu ochii strâns închiși, ca la execuție. Poate că de fapt nu a fost decât o treaptă și apoi tocul ușii, mai scund decât o treaptă propriu-zisă, această răstignire simbolică are însă nevoie, în amintirea mea, de înălțime în plus și de izolare... o punere în scenă a durerii, izvorâtă din Mândrie și Tăcere –, cei doi camarazi lângă care ai vrea să mori, cu o putere care este numai a tinereții...

(Fragment din romanul *Ruptura*,
în curs de apariție la Editura Albatros)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

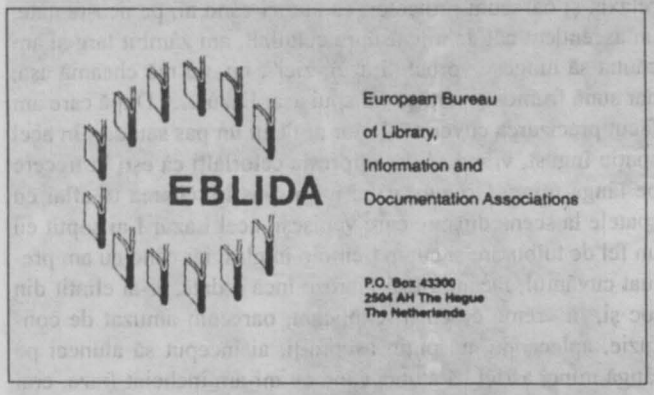

EBLIDA

Orizonturi Programe Inițiative

Societate informațională
Programul eContent Plus pe 2005 – 2008

Pe 22 aprilie 2004 Parlamentul European a adoptat o rezoluție legislativă în vederea stabilirii unui program care să facă mai accesibil conținutul digital în Europa. Programul eContent Plus acoperă o perioadă de patru ani, începând cu 1 ianuarie 2005.

eContent Plus este un program de piață care își propune să sprijine producția, întrebuințarea și distribuția conținutului digital european și să promoveze diversitatea lingvistică și culturală pe rețelele internaționale.

Parlamentul a fost de acord cu propunerea de buget a Comisiei, de 163 milioane de euro, dar a prevăzut ca 55,6 milioane de euro să fie folosite pentru perioada 2005 – 2006. Mai departe, un amendament a adăugat o nouă prevedere care stipulează ca rezultatul evaluării să fie înaintat de către Comisie Parlamentului și Consiliului, împreună cu orice propunere de amendare a Deciziei, înainte de prezentarea bugetului UE pentru 2007 și, respectiv, 2009. În completare, Parlamentul elucidează obiectivele și, în unele cazuri, stabilește limitele orientării în domenii de interes public (sectorul informației publice, conținut educațional, științific și de cercetare, conținut provenit din instituțiile culturale).

Extinderea UE, 1 mai 2004
Europa sărbătorește extinderea

Cipru, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Lituania, Letonia, Malta, Polonia, Republica Slovacă și Slovenia sunt acum membre ale UE. Din 1 mai 2004 Uniunea Europeană a celor 15 state a devenit Uniunea celor 25.

În preajma acestei date a avut loc o serie de manifestări în toate statele membre și în cele aspirante, de pe coasta vestică a Irlandei până la granița estică a Poloniei, și din Valletta în sud până în cel mai nordic colț din Finlanda.

În toată Europa au fost organizate diverse evenimente precum concerte și expoziții, expoziții de artă culinară, dezbateri și schimburi transfrontaliere. Toate aceste manifestări subîntind o puternică notă personală, de vreme ce toți cetățenii europeni și politicienii au sărbătorit acest eveniment.

În ajunul zilei extinderii, pe 30 aprilie, a avut loc un concert al celor mai renumiți artiști din noile țări membre: grupul Brainstorm din Letonia, Neikoso din Estonia, Michalis Hadjiyiannis din Cipru, Cotton Club Singers din Ungaria, Blue Cafe din Polonia, Rozmarinke din Slovenia, Jenis Dalibor din Slovacia, Lukáš Vondrácek din Republica Cehă, Violeta Urmana din Lituania. Din Turcia, a fost prezentă ca oaspete de onoare cântăreața Sertab.

În încheierea manifestărilor, Uniunea Europeană de Radiodifuziune, cu sprijinul Comisiei Europene, a organizat, la miezul nopții, un foc de artificii, în portul maltez.

Summit-ul mondial
despre Societatea informațională

Miniștrii pentru Afacerile Generale au adoptat pe 26 aprilie 2004 concluziile Summit-ului mondial despre Societatea informațională (WSIS). UE dorește ca toate statele și instituțiile care iau parte la procesul WSIS să respecte *in integrum* Declarația Principiilor, convenită la Geneva în decembrie 2003.

Declarația reafirmă, între altele, dreptul la libertatea de opinie și expresie, incluzând dreptul de a susține opinii fără intervenții și de a căuta, primi și răspândi informații și idei prin intermediul mass-media, fără frontiere.

Planul acțiunii a încercat să identifice politici de dezvoltare națională și strategii naționale ca pietre de temelie pentru crearea Societății informaționale. UE va prezenta agenda Solidarității Digitale. În plus, UE este preocupată de a avea o contribuție substanțială în deliberările Grupului operativ pentru Mecanismele Financiare și ale Grupului de lucru pentru Guvernarea Internet.

Consiliul a cerut o scurtă prezentare a strategiei, care va subîntinde metodologia Uniunii în diversele aspecte ale procesului de pregătire, incluzând prioritățile UE pentru Faza a II-a. UE consideră că acest proces de pregătire, pentru a fi eficient, trebuie să fie structurat cu claritate, simplu și transparent, iar acest lucru trebuie să transpară în scurta prezentare a strategiei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Riscurile încălcării libertății de expresie și a dreptului la informație în UE

Parlamentul a adoptat pe 22 aprilie 2004 un raport foarte controversat despre libertatea de expresie și dreptul la informație, cu 237 de voturi pentru, 24 contra și 14 abțineri. Înainte de votare, două grupuri politice, EPP-ED (European Peoples Party/ Christian Democrat – Partidul Popular European Creștin Democrat) și UEN (Union for Europe of the Nations – Uniunea pentru Națiunile Europene), au declarat că nu vor participa la vot, ca protest împotriva procedurii de votare. Tot înainte de votare, parlamentarii au respins cu 214 voturi pentru, 259 împotrivă și cu o abținere, cererea de retragere a raportului la comitet.

În acest raport, Parlamentul a subliniat că mass-media libere și pluraliste este un principiu esențial pentru libertatea de expresie și dreptul la informație. Parlamentarii au considerat că există suficiente prevederi care să garanteze o examinare detaliată a situației de către Comisie, care ar trebui să fie urmată de propuneri legislative adecvate. Un studiu preliminar întreprins de Institutul European pentru Mass-Media (EIM) a arătat că, în cele opt țări examinate (Franța, Germania, Irlanda, Italia, Olanda, Polonia, Suedia și Marea Britanie), există probleme care impun cercetări viitoare. Studiul acesta va fi terminat în iunie anul curent, și va cuprinde concluzii comparate bazate pe situația celor 25 de state membre.

Parlamentarii au făcut numeroase recomandări. Au atras atenția Comisiei să redacteze o directivă care să protejeze pluralismul mass-media în Europa. Parlamentarii au considerat că ar trebui să fie adoptată la nivel european o lege care să împiedice personalitățile politice să aibă interese economice majore în mass-media. În plus, ar trebui realizat un raport anual despre pluralism. Constituția UE ar trebui să cuprindă o prevedere privind nevoia asigurării pluralismului mass-media. Statele membre ar trebui să introducă în constituțiile lor prevederi despre rolul activ în promovarea respectului pentru libertatea și diversitatea mass-media.

În ceea ce privește situația din statele membre, Parlamentul a subliniat, între altele, că Irlanda se confruntă cu o lipsă a nivelului de plată, datorită plății taxei pe valoare adăugată pentru ziarele irlandeze, dar nu și pentru ziarele britanice, care ocupă aproximativ 25% din piața irlandeză. Parlamentul a afirmat că Italia "se află în fața unui posibil risc al violării dreptului de libertate a expresiei și de informație". Parlamentarii au invitat Parlamentul italian să accelereze reforma privind sectorul audiovizualului, ținând cont de prevederile legii Gasparri care sunt incompatibile cu legile comunitare. (Legea Gasparri, votată de Senatul italian pe 2 decembrie 2003, oficial își propune să pregătească schimbarea pentru o televiziune digitală terestră, în realitate însă, permite dreptul de proprietate a mai multor media, reformează îngrădirile anti-trust, dar mai ales alege compoziția consiliului de administrație al televiziunii publice RAI. De asemenea, există o serie de măsuri menite să servească interesele grupului Mediaset, al cărui proprietar este premierul Silvio Berlusconi, care au fost menținute de această lege. Legea Gasparri a fost respinsă de președintele Italiei, Carlo Azeglio Ciampi, sub considerentele că aceasta încurajează crearea unor poziții dominante și că există câteva aspecte privind pluralismul informației care nu se armonizează cu jurisprudența Curții Constituționale. După examinarea ei de către Parlamentul italian, controversata lege a fost adoptată de către Senat pe 24 aprilie 2004 – n.tr.).

(Din buletinul EBLIDA "Hot News",
aprilie 2004)

Traducere de Julieta MOLEANU

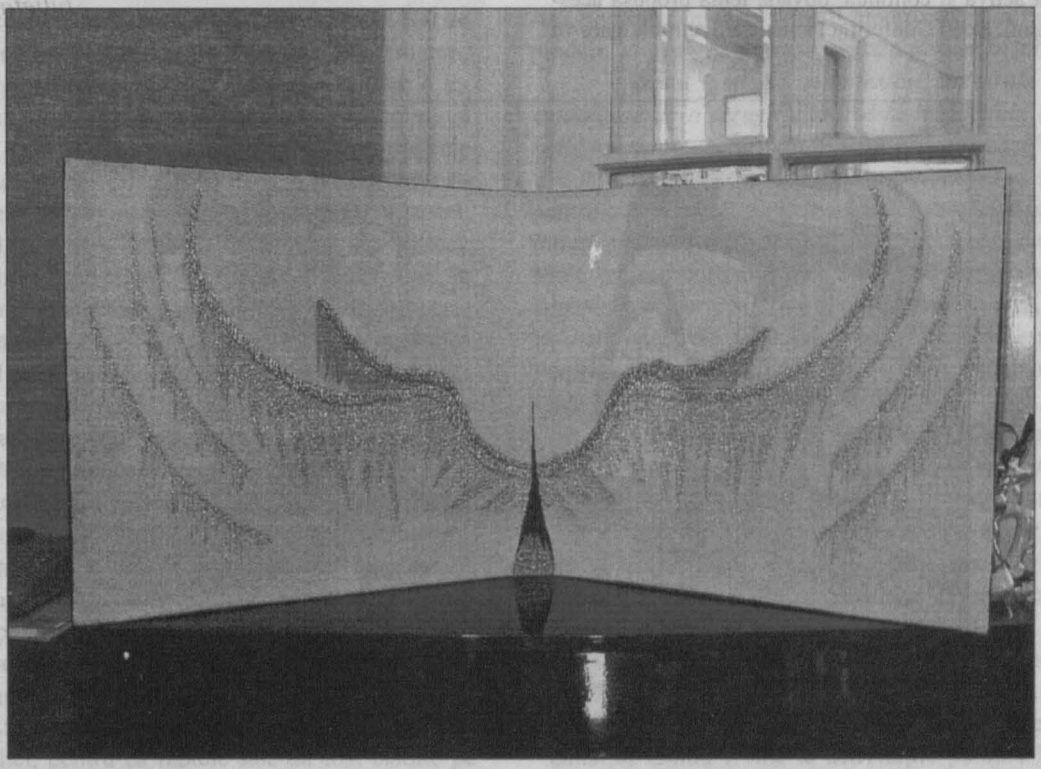

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere ale Conferinței Generale, ale Consiliului IFLA și ale Conferinței anuale a Secțiunii Bibliotecilor Metropolitane

Între 21 și 28 august 2004 va avea loc la Buenos Aires a șaptezecea ediție a Conferinței Generale și Consiliului IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor Bibliotecare). Este prima oară când cel mai important eveniment IFLA se desfășoară în America Latină. Tema generală propusă celor opt divizii și numeroaselor unități este *Bibliotecile: instrumente pentru educație și dezvoltare*.

În prima zi sunt programate ședințele Comitetului profesionist și ale Consiliului administrativ. Aceste două corpuri se întrunesc cel puțin de două ori pe an, una dintre întruniri fiind la Conferința anuală a IFLA, pentru a coordona activitățile profesionale ale unităților, a elabora noile politici ale organizației și a fixa noi programe. De asemenea, în a doua parte a zilei vor avea loc ședințele consiliilor coordonatoare ale celor opt divizii.

A doua zi este dedicată întrunirilor membrilor comitetului permanent al secțiunilor IFLA. Sesiunea de comunicări științifice va fi deschisă de discursul romancierului argentinian Tomás Eloy Martínez, în prezent director al Secției de Studii Latino-Americane la Universitatea Rutgers din New Jersey, SUA. Secțiunea Bibliotecilor Metropolitane (numită astfel și devenită secțiune IFLA din ianuarie, anul curent, din fosta INTAMEL, i.e. Round Table of the International Association of Metropolitan Libraries) are ca temă pentru discuții *Bibliotecile metropolitane: motoare pentru învățare?* La semnul întrebării din finalul titlului și-a propus să răspundă directorul Bibliotecii publice din Rotterdam, Regatul Țărilor de Jos, F.H. Meijer, cu discursul intitulat *Biblioteca, spațiu de fuziune – posibilități și oportunități*, în calitate de Președinte al Secției bibliotecilor metropolitane.

Preocuparea comunităților bibliotecare pentru acest subiect este una activă și continuă, dovadă tema propusă acestora de către organizatorii Conferinței anuale a Secțiunii, care va avea loc în perioada 26 septembrie – 1 octombrie 2004 la Singapore.

Una dintre cele mai atractive prezentări ale acestei din urmă conferințe pare a fi experimentul *Do-it-yourself Library*. Reamintim că la ultima întrunire generală IFLA, desfășurată la Berlin, Ngian Lek Choh, de la Biblioteca Națională din Singapore, a prezentat proiectul unei biblioteci *Do-it-yourself*, concepută ca o bibliotecă fără serviciu permanent de împrumut.

Pentru a suprima aglomerările de la sfârșit de săptămână și din vacanțele școlare, care conduceau la întârzieri de 45 de minute (sic!), pentru a returna o carte și încă pe atât pentru a împrumuta alta, Biblioteca Națională a introdus încă din 1998 mașini de împrumut care funcționează 24 de ore. Aceste mașini s-au dovedit eficiente doar în anularea cozilor, personalului bibliotecar revenindu-i sarcina de a anula fișele de împrumut ale cărților returnate. Ulterior, a fost creat un sistem folosind frecvențe radio, care să efectueze automat livrarea și returnarea materialelor biblioteconomice. În vreme ce cartea este introdusă în căsuțele special amenajate, un senzor va citi marca de înregistrare și va anula fișa de împrumut din sistemul de împrumut al bibliotecii. Alte funcțiuni ale acestui sistem sunt efectuarea de plăți și verificarea on line a datelor de împrumut.

Participanții la întrunirea de anul acesta vor avea prilejul să vadă cea dintâi bibliotecă de tip *Do-it-yourself* în cadrul Bibliotecii Sengkang, care funcționează într-un *shopping mall*, conferind utilizatorilor flexibilitatea orară mult dorită. Proiectul ambițios al cercetătorului Ngian Lek Choh mai prevedea și crearea unui serviciu interactiv pentru utilizatori (un "cyberian" în engleză), o replică virtuală a bibliotecarului din viața obișnuită a bibliotecilor noastre.

Julieta MOLEANU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CHIȘINĂU – ISTORIE ȘI CULTURĂ

"Rostul nostru este să ne regăsim, să știm ce avem de făcut"

– interviu cu Elena VULPE, directoarea Bibliotecii Publice "Onisifor Ghibu", Chișinău –

– Tradițional, în fiecare an, la finele lunii mai, la Biblioteca Publică "Onisifor Ghibu" se desfășoară manifestările culturale Zilele Ghibu. Anul acesta, evenimentul este unul deosebit, o să vă rugăm să ne oferiți mai multe amănunte.

– În această periferie în care ne aflăm, ne dorim cu toții să ne integrăm în Europa, alături de valorile culturale universale, păstrându-ne, totodată, propria identitate. Suntem în permanență în căutare de ceva care ne-ar schimba într-un fel destinul și soarta, dar fără a depune vreun efort în acest sens. Nimeni nu va veni să facă aici ceva deosebit, ceva important. Biblioteca "Onisifor Ghibu" este o instituție a cărții, care poartă cu demnitate numele acestui mare militant, patriot, pedagog Onisifor Ghibu, și mai apoi, cu atâta participare a fiului acestuia, profesorul și patriotul Octavian Ghibu, care a venit aici și a pus umărul pentru înființarea acestei biblioteci. Avem recunoștința și respectul acestor mari oameni cu care orice națiune din lume s-ar mândri, pentru că s-au risipit blagorodnic, dar și s-au înălțat maiestuos pe baricadele vieții, apărând în primul rând și oriunde cinstea și demnitatea neamului. De la ei am pornit, pentru că manifestările culturale și științifice constituie în esența lor Zilele Ghibu. Ele sintetizează, de fapt, într-o formulă artistică, dar și într-o formulă științifică contribuția acestor doi cărturari la procesele de renaștere națională, de promovare a valorilor spirituale românești și universale. Și, cu ei, cu Onisifor Ghibu, cu opera și pedagogia sa, dar și cu sprijinul Constanței Ghibu, în substanța unor mari expoziții, dar și cu evocări permanente ale faptelor lor, ne-am propus să desfășurăm Zilele Ghibu în acest an al binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, în care comemorăm 500 de ani de la trecerea sa în transcendență divină. Pentru noi, urmașii lui Ștefan cel Mare, nu este doar un mit, doar o legendă. El este un simbol. Și este icoana cea mai deplină și cea mai curată a sufletului nostru, pentru că în timpurile cele mai grele, în istoria noastră, a Basarabiei, a Basarabiei trădate și furate mereu, răstigniți de atâtea ori în istoria noastră, Ștefan a fost cel care ne-a întărit în credință, ne-a purificat, precum mănăstirile sale clădite pe lumină, ne-a înălțat în această lumină, ne-a dat echilibru și statornicie. Probabil este firesc ca toată istoria noastră s-o raportăm la personalitatea lui Ștefan cel Mare. Cunoașteți și dvs. faptul că publicul de la noi recepționează personalitatea lui Ștefan într-un plan sentimental. Mai mult îl cunoaștem pe voievodul Țării Moldovei după portretele literare ale lui Ștefănescu-Delavrancea sau ale unor legende, tradiții. Având un arsenal bogat de documente, mărturii ale timpului din epoca glorioasă a lui Ștefan cel Mare și personalitatea fără egal a celui mai mare geniu al trecutului nostru precum a fost Ștefan, sigur că ne-am propus să ne apropiem de un alt Ștefan. Da, o icoană, dar trebuie să știm cu certitudine, prin documentele și mărturiile timpului, prin investigații, să cunoaștem această făptuire a lui Ștefan, cum spunea Blaga, această operă de zmeu și arhanghel, pentru că faptele sale au fost clădite pe sânge, cu spada cea de flăcări a dreptății într-o mână, iar în alta – crucea. Ștefan cel Mare, bravul viteaz alături de un popor mic, dar mândru, a înfăptuit atunci, cu cinci secole în urmă, cel mai frumos program la care a râvnit vreodată omenirea – dreptatea, libertatea, independența unei țări. Și personalitatea aceasta, care a dat măsură demnității noastre, revine în actualitate prin aceste investigații și cercetări. În cadrul Zilelor Ghibu ne-am propus spre realizare o paletă întreagă de manifestări care i-ar evoca însemnătatea, fapta și existența postumă în memoria colectivă a urmașilor și contemporanilor noștri.

– Pe lângă Zilele Ghibu, Biblioteca Publică găzduiește, în fiecare săptămână, o serie de manifestări culturale. Cum se încadrează aceste manifestări în programul de lucru al unei biblioteci?

– Ar fi greu să le enumăr acum pe toate, să dau nume, titluri de cărți lansate aici, expoziții. În cadrul Bibliotecii activează mai multe cluburi, cenacluri, saloane. Ne-am propus ca această instituție a cărții să fie o prezență vie în viața societății. În afară de cartea foarte bogată pe care o găsiți aici, și mulțumim și pe această cale colegilor noștri din București, de la Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu", care au adus aici o carte deosebită și de valoare, ne străduim ca acest spațiu să fie un spațiu al comunicării, al toleranței, în care să ne regăsim la noi acasă ca într-o biserică a sufletului, să creăm un mediu spiritual în care este loc și pentru noile tehnologii informaționale. Desigur, este bine ca alături de cele mai mari personalități ale lumii, unde se întâlnesc culturi și civilizații, documente și cărți din diverse domenii, oamenii să-și mărturisească păsurile, să vorbească despre destine în compania geniilor planetei, a culturilor universale. Așa îți găsești mai ușor locul, pentru că ai în față mai multe modele, ai niște experiențe pe care poți să le atribui creativ.

– Acest gen de manifestări culturale e cumva o modalitate de a atrage cititorul la bibliotecă, când știm că noile tehnologii informaționale îl îndepărtează?

– Este conceptul meu de bibliotecă și ne-am zis că pentru o bibliotecă, nici chiar noile tehnologii, care cuceresc întreg spectrul informațional, nu sunt atât de importante. Mult mai importantă este această comuniune de suflete, apropiere de carte și regăsire în cultură, în artă, în literatură, în toate spectrele cunoașterii să-ți regăsești sufletul, ființa. Pentru că, în definitiv, rostul nostru pe pământ este să ne regăsim, să știm ce avem de făcut.

– Care este publicul Bibliotecii "Onisifor Ghibu"?

– Avem un spectru de peste 20.000 de cititori. Este un public vast, elevat. Peste 70 de procente din numărul total al cititorilor constituie studenții. Alături de ei, ne vizitează intelectuali, cititori din diverse categorii sociale. Pe mulți dintre cititorii noștri îi cunoaștem de când aveau câte șapte ani. Și pentru că biblioteca are deja la activ 13 ani de activitate, acel cititor de șapte ani are acum 20 de ani, s-a maturizat, unii dintre ei s-au făcut cunoscuți în mediul cultural de la noi. Și acest cititor rămâne, în continuare, fidel Bibliotecii "Onisifor Ghibu", vine la activitățile pe care le organizăm, unii dintre ei vin cu comunicări. Este bine atunci când mergi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

pe stradă şi lumea te salută şi te cunoaşte. Colegele mele cu mândrie îmi spun: "E greu, mai ales că iarna nu avem lumină şi căldură, dar este o mândrie pentru noi că am contribuit ca acest copil să devină cineva important, să-şi schimbe destinul". Este foarte important pentru noi acest lucru.

– Dnă Elena Vulpe, iar acum vă rugăm să adresaţi un mesaj tuturor cititorilor prin intermediul ziarului FLUX.

– E un lux să-ţi cumperi acum un ziar, mai cu seamă, să te abonezi la o publicaţie. Publicul din Chişinău, din toate cartierele, vine dimineaţa la uşa bibliotecii, pentru a citi informaţiile din presă. Ne-am dori mult să avem, ca în ţările civilizate, o sală în care cititorul, cu o ceaşcă de cafea alături, la mese spaţioase, cu vitrine care reflectă tot spectrul informaţional de la noi, să aibă ziarul proaspăt, să aibă revista proaspătă la îndemână. Alături de ele, FLUX-ul este foarte solicitat, nu numai la bibliotecă. Publicaţia este o parte componentă şi o sursă informaţională pentru mine şi familia mea, un furnizor de informaţie corectă, informaţie diversă. Admir această publicaţie, pentru implicare sa în toate aspectele vieţii. Ca femeie mă interesează educaţia copilului, rolul femeii şi integrarea ei în viaţa socială. Am fost profesoară şi mă interesează şi aspectele pedagogiei, noile curriculumuri pentru elevi şi profesori, pentru că şi noi, involuntar, ne ciocnim în practică de aceste probleme. Şi ziarul FLUX îmi oferă aceste informaţii. Mesajul meu pentru FLUX este să ne cunoaştem mai bine prietenii şi duşmanii. Să fim toleranţi faţă de prietenii noştri, iertători, aşa cum e creştineşte.

– Vă mulţumim mult pentru că aţi acceptat invitaţia noastră şi vă mai aşteptăm cu drag la FLUX.

Liliana POPUŞOI – "Flux", 1 iunie 2004

"Simt Basarabia prin fiecare nerv al meu"

– interviu cu Constanţa GHIBU –

"Zilele Ghibu", care de 12 ani încoace se desfăşoară la sfârşit de mai, la Chişinău, gazdă fidelă fiind Biblioteca Publică "Onisifor Ghibu", ne prilejuiesc, de fiecare dată, momente semnificative. O prezenţă devenită dragă este cea a doamnei Constanţa Ghibu, care, aflată la o vârstă venerabilă, are un suflet tânăr, ce o ajută să militeze în continuare pentru românitate. A acceptat să revină în timp şi să ne vorbească despre Onisifor şi Octavian Ghibu.

– Sunt ani de când sosiţi la Chişinău, continuând astfel cauza socrului dvs., Onisifor Ghibu, figură emblematică a Unirii de la 1918 şi pe cea a soţului dvs., Octavian Ghibu. Este, cred, inutil să vă întreb, doamnă Constanţa Ghibu, ce vă leagă de Basarabia cea de astăzi. Şi, totuşi...

– M-am ataşat sufleteşte de Basarabia. Basarabia de astăzi este tot românească, chiar dacă se încearcă cu ostentaţie să se demonstreze altceva. Onisifor Ghibu a contribuit nemijlocit la Unirea din 1918. A fost deputat de Orhei, iar, ulterior, a deschis aici două ziare, a făcut cursuri de limba română pentru învăţători, din iniţiativa lui s-a introdus alfabetul latin. Onisifor Ghibu, personalitate de o cultură aparte, ştia de ce "suferă" fiecare regiune înstrăinată de Ţară. El a luptat pentru Basarabia, activitatea-i constituindu-se, de fapt, într-o veritabilă instituţie de românizare.

– Deloc întâmplătoare, aşadar, denumirea uneia dintre cărţile sale de referinţă – De la Basarabia rusească la Basarabia românească?

– Bineînţeles. După moartea lui Onisifor Ghibu, Octavian Ghibu i-a urmat cauza. Consider că, în mare măsură, soţul meu a fost un idealist. Nu oricine ar fi riscat să se "înhame" la acel jug, care pentru el reprezenta un adevărat crez de generaţie. Când s-a produs democratizarea, Octavian venea adesea la Chişinău pentru a-l comemora pe tatăl său. A adus multe cărţi. Mai târziu, ele au stat la baza constituirii Bibliotecii "Onisifor Ghibu". Ne-am ataşat amândoi foarte mult de doamna Elena Vulpe, directoarea instituţiei, deoarece am văzut în ea o persoană capabilă (prin promovarea cărţii româneşti) să continue cauza celor din dinastia Ghibu. Nu ne-am înşelat în această privinţă. Soţul meu mi-a spus atunci: "Vor trece ani, dar ceea ce facem acum va da roade, deoarece oamenii de aici au dorul de Ţară". Or, Octav nu greşea atunci când aprecia pe cineva.

– Cum era soţul Dumneavoastră? Ce trăsături de caracter îl defineau?

– A fost întotdeauna un om foarte corect şi punctual. În acelaşi timp, a fost o persoană deschisă, alveolară. N-a minţit niciodată, detesta neadevărul. Pe patul de moarte fiind, Octavian mi-a mărturisit că n-a urât pe nimeni, nici măcar pe anchetatori. Fiţi de acord, e o calitate mai rar întâlnită.

– Despre bărbaţii Ghibu se cunosc multe lucruri. Vă rog să ne spuneţi şi câte ceva despre Dumneavoastră. Cum aţi venit în această ilustră familie?

– M-am născut la Corabia din tată oltean şi mamă grecoaică. Tata a fost profesor şi, în funcţie de catedrele ce i se ofereau, am locuit în mai multe oraşe, printre acestea Târgovişte, Bucureşti, Arad. După absolvirea liceului, m-am căsătorit, iar din acel mariaj am o fată. Cu Ghibu (aşa îmi plăcea să-l numesc pe Octavian) am făcut cunoştinţă mai târziu, prin 1964, la o petrecere dată de prietena mea. Aveam pe atunci 48 de ani, divorţasem şi profesam avocatura. El avea 54 de ani, şi tocmai venise din închisoare, după 17 ani de detenţie pentru înaltă trădare. A fost închis la Aiud, la Jilava, a lucrat şi la Canal. M-a impresionat de la prima întâlnire prin faptul că închisoarea nu l-a marcat, era optimist, cu o aură care degaja încredere. Altfel arătau oamenii ieşiţi din penitenciarele comuniste – mai suspicioşi, mai timoraţi... Octavian era şi o persoană manierată. Poate nu vă imaginaţi cum ar putea un bărbat cu studii solide în Europa să spele vase sau să mături prin casă. Ei bine, soţul meu făcea aceste lucruri, atunci când eram obosită sau bolnavă. Dar era şi un intelectual de rasă! A apreciat femeia, iar lângă el m-am simţit întotdeauna protejată, chiar dacă regimul avea întotdeauna ochii pe familia noastră. Până la mine, Octav mai fusese căsătorit de două ori, doar că ex-consoartele lui, poate, şi-au dorit o viaţă fără griji, fără implicare politică. Din această cauză n-au rezistat mult timp alături de el. Între noi,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

însă, a fost întotdeauna armonie şi cei 29 de ani trăiţi împreună demonstrează cu prisosinţă această afirmaţie. Ce să vă mai spun? L-am iubit mult şi aceeaşi afecţiune mi-a purtat-o şi el. De regulă, când venea de la birou acasă, îmi aducea sau o cutie de bomboane, sau flori, sau un bibelou. Un alt amănunt caracteristic bărbaţilor Ghibu era eleganţa şi sobrietatea. În acest sens vă dau doar un mic exemplu: atunci când fiica mea, care era deja matură, venea la noi în vizită, Octavian nu apărea în faţa ei altfel decât la costum şi la cravată. Despre familia Ghibu pot să vă spun că m-a primit bine. Pe soacra mea n-am cunoscut-o, dar am avut un socru de aur. Dacă ar fi fost altfel aş fi spus, pur şi simplu, "bun". Fiu de ţăran din satul Selişte, de lângă Sibiu, Onisifor Ghibu a moştenit bunacuviinţă şi onestitate proprie ţăranului bănăţean.

– Când l-aţi cunoscut pe domnul Octavian, ce ştiaţi despre Basarabia?

– Nu mare lucru. Ştiam că a fost cotropită de ruşi. Octavian m-a adus aici, iar eu am rămas a Dumneavoastră şi afirm cu toată sinceritatea că simt Basarabia prin fiecare nerv al meu. Sunt pe deplin justificate aceste sentimente, dacă ţinem cont de faptul că şi Onisifor, şi Octavian Ghibu, până în ultimele clipe ale vieţii, au luptat pentru această bucăţică de Ţară. Până la urmă, tânăra generaţie va face unirea, altfel jertfa înaintaşilor întru reîntregirea neamului ar fi zadarnică.

Marcela GAFTON – "Flux", 11 iunie 2004

Fundaţia Regele Ferdinand I

Cristina CHIŢA

Regele Ferdinand (1914 – 1927), convins de importanţa culturii în ansamblul unei societăţi, a încercat să iniţieze măsuri care să ducă la dezvoltarea acestui domeniu. Gândurile sale s-au îndreptat tot asupra tineretului universitar, dar gestul său se dorea a fi un act de recunoaştere faţă de suferinţele prin care a trecut ţara în timpul primului război mondial, o recunoaştere a Moldovei care a primit întreaga oficialitate a ţării în perioada ocupării Capitalei. Aşezămintele pe care regele Ferdinand le va crea vor fi deci la Iaşi, capitala Moldovei. "*Sunt fericit că, precum Voievozii noştri lăsau aşezăminte de binefacere, pot astfel şi eu să-Mi împlinesc una din marele Mele dorinţe prin înfiinţarea unui aşezământ asemănător cu Fundaţia Universitară «Regele Carol I» din Bucureşti (...). Am hotărât că noua Fundaţiune Universitară să se întemeieze în vechiul şi strălucitul centru cultural al Moldovei întregite, în oraşul Iaşi*"[1]. Regele Ferdinand va trimite o scrisoare preşedintelui Consiliului Fundaţiei la 22 februarie 1927, în care anunţă intenţia sa de a crea o fundaţie la Iaşi: "*Tot atât de fericit sunt că am putut da un semn de părintească iubire şi vitezei Mele Armate, datorită căreia am putut face faţă greutăţilor trecute ale Ţării şi care sunt sigur că va fi şi în viitor puternic scut de ordine şi apărare. Prin crearea Aşezămintelor şcolare, precum şi prin numeroasele ajutoare culturale prevăzute în acest statut pentru tinerimea universitară de la toate Universităţile, sunt încredinţat că se va deschide o eră de nou progres cultural şi de înfrăţire sufletească în toată România pe veci unită pentru întregirea căreia am luptat din tot sufletul şi cu toată dragostea*"[2]. Regele Ferdinand dorea să pună bazele în anul 1926 unei fundaţii culturale, la sărbătorirea celor 60 de ani de viaţă, oferind astfel un dar ţării sale. În acest scop trimite o scrisoare preşedintelui Consiliului de Miniştri: "*Scumpul Meu Preşedinte al Consiliului! Cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani, Ţara întreagă Mi-a dat nenumărate dovezi de iubire, iar Corpurile Legiuitoare au votat, într-un glas, o*

lege pentru înfiinţarea unui Aşezământ Cultural, civil şi militar, cu numirea de «Fundaţiunea Regele Ferdinand I» care se va administra conform unui statut orânduit de Mine"[3]. Fundaţia va fi înfiinţată prin Decretul Regal nr. 576 din anul 1926, lege ce va fi publicată în Monitorul Oficial nr. 38 din 16 februarie 1926. Conform acestei legi, Fundaţia va avea un capital iniţial de 200.000.000 lei, sumă care se va capitaliza şi din al cărei venit, jumătate va reveni tineretului universitar pentru burse destinate cercetărilor ştiinţifice în scopul cunoaşterii ţării, iar din cealaltă jumătate, se vor acorda ajutoare culturale familiilor militarilor. Regele Ferdinand autorizează Ministerul de Finanţe "*ca acoperirea acestei sume să se facă din fondurile disponibile ale bugetului pe exerciţiul anului 1925*"[4]. Clădirea Fundaţiei trebuia

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

să se construiască în fața casei în care Suveranii României au locuit pe timpul ocupației Bucureștilor. Destinația principală a acesteia era de a fi o importantă bibliotecă universitară și o instituție care acorda burse studenților pentru proiectele lor de cercetare. Casa în care au locuit la Iași va fi destinată, la dorința Reginei Maria, unui institut pentru educația fiicelor de ofițeri, instituție care urma să facă parte integrantă din Fundație. Crearea institutului se dorea a fi tot un gest de recunoștință al Suveranilor pentru sacrificiile pe care le-a făcut poporul în timpul războiului. Regina Maria, adresându-se președintelui fundației, spunea: "*Dea Domnul ca instituția să înfățișeze pe vecie amintirea faptelor mari la care Popor, Armată și Dinastie au fost părtași în vechea Capitală a Moldovei*"[5]. Institutul va purta numele Reginei Maria și va fi organizat în anul 1929. Fundația de la Iași va funcționa în virtutea unor regulamente și statute, ce definesc scopurile instituției, conducerea și activitatea generală. Legea din 16 februarie 1926 va fi modificată în martie 1927 și publicată în Monitorul Oficial nr. 69 din 29 martie 1927. Statutul Fundației, publicat în Monitorul Oficial nr. 42 din 24 februarie 1927, precizează scopul acesteia – o instituție de cultură – pentru studenți, elevi și ajutorarea la învățătură a acelora care nu au mijloace materiale pentru a studia. Regulamentul cel mai important era publicat în anul 1929 și intra în vigoare la 14 iunie 1929, dată la care a fost promulgat de către "*Înalta protectoare a fundației*"[6]. Scopul fundației era definit la art. 2, și anume acela de a se crea o instituție dotată cu o bibliotecă, săli de lectură, săli de conferințe, cursuri sau serbări ocazionale. O instituție care acordă burse de studii în țară sau în străinătate, procură cărți pentru studenții și elevii merituoși, organizează și subvenționează cercetarea științifică pentru cunoașterea țării, acordă ajutoare Academiei Române. În atribuțiile acesteia intrau și înființarea institutului pentru educarea fiicelor de ofițeri, ajutoare la învățătură pentru copiii militarilor în țară și în străinătate, ajutoare la căsătoria absolventelor Institutului etc.

Se precizează că sediul central era la București, unde lucrau atât Consiliul cât și cele două Comitete, ca organisme de conducere și administrare ale Fundației. Consiliul Fundației era prezidat de ministrul Casei Regale care are ca sarcină aducerea la îndeplinire a hotărârilor Consiliului, cu ajutorul celor două direcții administrative. Consiliul administrează averea Fundației, face plasamente de fonduri în beneficiul acesteia, acceptă și administrează legatele și donațiile ce se oferă instituției, fixează suma ce-i revine fiecărei secțiuni, supune aprobării regelui bugetul general, care trebuie să prevadă și bugetul secțiunilor, prezintă regelui dările de seamă întocmite de Comitete, numește cei doi directori administrativi, cu aprobarea regelui. De asemenea, Consiliul întocmește și regulamentele Fundației și așezămintelor sale. Regulamentele nu pot intra în vigoare fără aprobarea regelui.

Unul dintre cei doi directori îndeplinea funcția de secretar. Acesta trebuie să-l ajute pe președintele Consiliului la îndeplinirea măsurilor aprobate, are în atribuții toate lucrările de cancelarie ale Fundației, pregătește și duce la îndeplinire bugetul general. La parte la comisiile de examen pentru burse și ajutoare, alcătuind în acest sens o dare de seamă, ce va fi prezentată Consiliului și Comitetelor, alcătuiește două rapoarte, pentru aplicarea deciziilor stipulate în regulament.

Un serviciu de contabilitate va ține socoteala averii Fundației.

Cele două comitete erau conduse de un președinte, ales pe o perioadă de trei ani, de către membrii fiecărui comitet. Acesta era ajutat de un director administrativ numit de Consiliu cu aprobare regală.

Regulamenul organizează, pentru buna funcționare a instituției și pentru ducerea la îndeplinire a obiectivelor propuse, două Comitete: Comitetul Secțiunii A și Comitetul Secțiunii B.

Comitetul Secțiunii A, condus de un director, are ca sarcină acordarea de burse și ajutoare în țară și în străinătate pentru studenți, procurarea de cărți elevilor cu mijloace materiale modeste, organizarea și subvenționarea cercetării, a publicațiilor pentru cunoașterea țării, acordarea de ajutoare Academiei Române.

Comitetul Secțiunii B are în sarcină ajutorarea culturală a familiilor militarilor, a tinerilor din școlile inferioare și superioare din țară sau din străinătate, conduce și administrează Institutul pentru educarea fiicelor de ofițeri, acordă ajutoare absolventelor Institutului la căsătoria acestora. Comitetul era condus de un director, numit director al secțiunii militare. Fiecare director conduce și administrează secțiunea sa, rezolvă corespondența, depune un proiect de buget la sfârșitul fiecărui an, pregătește bugetul aprobat de Comitet și de Consiliu, întocmește darea de seamă asupra activității secțiunii și a situației financiare la sfârșitul anului, le aduce la cunoștința Comitetului, le comunică Consiliului prin secretarul Fundației, pentru publicarea lor. La rândul său, secretarul general supune proiectul de buget aprobării Consiliului, prezintă Regelui pentru aprobare o dare de seamă generală asupra activității Fundației, care se va publica în Monitorul Oficial și în publicațiile Fundației.

Organismele de conducere ale Fundației se întrunesc ori de câte ori sunt convocate de către Președinte, la sediul Fundației. Averea Fundației se depunea la instituții financiare garantate de stat, pentru a se capitaliza, sumă din veniturile căreia urma să funcționeze instituția și să se acorde bursele și ajutoarele prevăzute în regulamente și statute. Anul bugetar începea la 1 ianuarie. Consiliul hotărăște, din totalul veniturilor, suma pentru cheltuieli generale și pentru fiecare secțiune în parte.

Acest regulament este completat cu regulamente speciale, câte unul pentru fiecare secțiune, astfel, regulamentul pentru acordarea ajutoarelor culturale pentru familiile militarilor și regulamentul pentru încurajarea cercetării științifice.

Regulamentul pentru încurajarea cercetării științifice beneficiază de a patra parte din suma inițială de 200 milioane lei. În limita bugetului, Comitetul acordă subvenții pentru cercetarea științifică a țării și pentru publicații, ajutoare pentru misiuni științifice în țară sau în străinătate și hotărăște ce lucrări vor fi publicate, având în acest sens avizul unor specialiști. Conform dorinței regelui Ferdinand pentru Academia Română era prevăzut 1 milion de lei drept ajutor pentru bibliotecă și publicații. Comitetul acordă anual premii unor personalități din diferite domenii, din țară sau din străinătate, care au publicat lucrări despre țară sau

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

poporul român.

La sfârșitul fiecărui an, Comitetul înmâna Consiliului un raport amănunțit asupra ajutoarelor și premiilor acordate și o dare de seamă asupra activității, pentru a fi publicate în Monitorul Oficial.

Regulamentul secțiunii militare are în vedere în primul rând ce trebuie să se înțeleagă prin termenul de *familii militare*. Acestea sunt familiile ofițerilor în activitate sau decedați după 24 februarie 1927, data publicării statutului Fundației. Această secțiune se îngrijea de ajutoarele pentru plata studiilor copiilor de ofițeri care învățau în cursul secundar sau superior, de procurarea cărților și a rechizitelor. Cei care urmau o facultate departe de casă primeau o bursă anuală. Ofițerii care aveau mai mulți copii primeau ajutoare în limita bugetului. Elevii din școlile militare sau de ofițeri nu primeau ajutoare.

Secția acorda burse copiilor militarilor care absolveau *cu distincțiune* o școală superioară sau universitară și care doreau să continue studiile în țară sau în străinătate.

Regulamentul stabilea și o ordine de acordare a ajutoarelor: mai întâi orfanilor (cu părinți decedați după 24 februarie 1927), ofițerilor, în funcție de numărul de copii pe care îi aveau în școală. În cazul unor condiții egale, se ținea seamă de mediile obținute în anul școlar precedent. Conform regulamentului, ofițerii în rezervă mai puteau primi ajutoare încă doi ani pentru copiii lor. Secția trebuia să prevadă în buget și ajutoarele acordate absolventelor Institutului la căsătoria acestora.

Conform dorinței Regelui Ferdinand, Regina Maria era asociată la conducerea Fundației, de aceea regina aprobă regulamentul din anul 1929. În septembrie 1927 Regele Ferdinand moare, succesor fiind nepotul său, Regele Mihai, care, minor fiind, conduce prin Regență (Prințul Nicolae, Patriarhul Miron Cristea, Gheorghe Buzdugan).

La momentul aprobării regulamentului, Regina Maria trimite o scrisoare Consiliului Fundației, în care cere organizarea Institutului pentru educarea fiicelor de ofițeri în casa în care a locuit la Iași în timpul ocupării Capitalei: "*În fața locului unde se va clădi Fundațiunea Universitară Ferdinand I se află casa unde am locuit împreună cu Familia Mea în timpul marelui război. Această clădire aparține Armatei. Ea Mi-a dat-o ca adăpost în timp ce-și făcea datoria întru apărarea existenței Neamului. Zilele petrecute acolo în griji mari, dar în speranțe înălțătoare, Îmi vor fi pe veci neuitate ca și recunoștința ce am simțit când apoi Mi s-a dăruit această casă. Această recunoștință cred că nu Mi-o pot arăta mai bine decât destinând această clădire ca adăpost pentru copiii ostașilor, în amintirea adăpostului pe care și Eu l-am găsit în ea. Dăruiesc această casă Fundației Regele Ferdinand I pentru ca în ea să se așeze «Institutul pentru Educația fiicelor de ofițeri». Fericită că pot astfel închina Oștirii darul primit de ea, doresc ca acest așezământ să poarte numele Meu (...)*"[7].

Prin legea promulgată de Regele Mihai (prin Regență), la 15 iulie 1929 și publicată în Monitorul Oficial nr. 154 din 16 iulie 1929, Fundația de la Iași, ca și cea de la București (Fundația Universitară Carol I), vor fi scutite de orice impozit, iar actele juridice sau legatele și donațiile vor fi scutite de taxa de timbru. Se precizează că și Fundația de la Iași va beneficia de legea stabilimentelor tipografice din anul 1904, prin care acestea erau obligate să trimită câte un exemplar din orice tipăritură bibliotecii din Iași.

În anul 1933 Carol al II-lea va promulga o lege pentru fundațiunile culturale regale, care va fi publicată în Monitorul Oficial nr. 1814 din 14 aprilie 1933. Dimitrie Gusti, în calitate de ministru al Instrucțiunii Publice, a semnat și aprobat această lege. Conform acestei legi, toate fundațiile regale intrau într-o uniune cu numele *Fundațiile Culturale Regale ale României*, conduse de regele Carol al II-lea, dar fiecare își păstra propriile statute și regulamente. Totodată, regele este ajutat la conducerea uniunii de Consiliul Fundațiilor Regale, format din conducătorii fundațiilor și patru membri numiți de rege pe trei ani dintre cele mai remarcabile personalități ale culturii române. Consiliul examinează și aprobă bugetele, programul și activitatea generală a fundațiilor. Acesta se întrunește obligatoriu de cel puțin două ori pe an, dar și la convocarea regelui. Regele aproba statutul și regulamentul uniunii, numea sau revoca directorii fundațiilor și administratorii acestora. Uniunea beneficia de un secretar numit de rege care îndruma și supraveghea activitatea fundațiilor. Sediul uniunii era la București.

Fondurile proveneau din înzestrările fundaționale, legate, donații, subvenții și alte venituri. Se precizează că fundațiile sunt persoane juridice care vor fi scutie de taxe și impozite către stat și comună.

În virtutea acestei legi, toate instituțiile regale trebuiau să-și modifice statutele și regulamentele pentru a fi în acord cu aceasta. S-a inițiat astfel o conducere centralizată a fundațiilor, toate controlate de regele Carol al II-lea. Pentru a fi în acord cu legea fundațiilor din 1933, se va adopta un nou statut pentru Fundația Ferdinand I, publicat în Monitorul Oficial nr. 173/1934. Potrivit acestui statut, conducerea revine unui Consiliu de administrație și celor două Comitete – pentru secția culturală și pentru cea militară. Noul statut păstrează în general vechea organizare, modul de funcționare și de conducere. Sarcinile Comitetului și ale Comisiilor sunt mai clare. Consiliul de administrație este format din cinci membri, astfel, un președinte numit de rege, un delegat al Universității din Iași, numit de rege din trei profesori universitari propuși, un delegat al Ministerului Apărării Naționale și doi directori. Primii trei membri sunt numiți pe o perioadă de trei ani. Consiliul de administrare trebuie să gestioneze averea Fundației. Președintele are dreptul de a face plasamente de fonduri, acceptă donații, legate, subvenții, cu acordul regelui. Atribuțiile Consiliului de administrare rămâneau, în general, aceleași, dar trebuiau întocmite noi regulamente pentru secțiuni și pentru toate așezămintele Fundației, supuse apoi aprobării regale. Secțiunile nu se mai numesc secțiunea A sau B, denumirea descriind activitatea ficăreia. Secțiunea culturală este condusă de un Comitet din care fac parte președintele Consiliului de administrare, delegatul Universității din Iași și un director. Secțiunea militară este condusă de un Comitet compus din președintele Consiliului de administrare, un delegat din partea Ministerului Apărării Naționale și cel de-al doilea director. Sediul central se afla în Capitală, unde funcționau Consiliul de administrare și Comitetul. Unul dintre directori îndeplinea și funcția de secretar general al Consiliului de administrare și avea dreptul să participe la

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

şedinţele comitetelor cu drept de vot. Sarcinile Comitetelor rămâneau, în general, aceleaşi. Regele controla activitatea Fundaţiei, modul de funcţionare, luând măsurile pe care le considera oportune. Fundaţia Regele Ferdinand, împreună cu celelalte instituţii regale, vor ieşi din Uniunea Fundaţiilor Regale şi vor deveni autonome, conform legii pentru organizarea Fundaţiilor Regale din 9 aprile 1941. O nouă lege a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 134 din 16 iunie 1945. Regele Mihai îndeplinea mai departe funcţia de "*Înalt Protector şi Îndrumător al Fundaţiilor Regale*"[8]. Durata Fundaţiilor, conform acestei legi, este nelimitată, statutele puteau fi modificate numai cu aprobare regală, iar conducerea şi administrarea lor intra în sarcina unor directori numiţi de rege prin decret regal. Numirea lor este contrasemnată de ministrul de Justiţie. Bunurile Fundaţiilor sunt inalienabile şi nu pot fi urmărite de nici un fel de datorie.

În anul 1928 s-a hotărât cumpărarea terenului unde urma să se construiască Fundaţia Regele Ferdinand. Chiar dacă palatul instituţiei nu era gata, în acel an conducerea Fundaţiei acordase deja primele burse şi ajutoare pentru lucrările speciale. De asemenea, se stabilise şi modul de acordare a premiilor pentru lucrări de artă şi folclor.

Începând cu acest an, activitatea Fundaţiei se desfăşoară conform regulamentelor şi statutelor aprobate, sub direcţia Reginei Maria şi a Regenţei. Regele Ferdinand nu şi-a văzut opera materializată, dar prin iniţierea acesteia a considerat că şi-a făcut datoria de Suveran. În şedinţa din 8 mai 1928 regele a fost comemorat la Bucureşti, la Fundaţia Universitară Carol I, ocazie cu care Ermil Pangratti, rectorul Universităţii din Bucureşti, aprecia atât gestul cât şi activitatea Fundaţiei de la Iaşi, o activitate mai largă, cuprinzând educaţia universitară, culturală şi militară.

"*Regele Ferdinand era un ştiinţific, şi prin urmare un prieten al Universităţii. Când proiectasem crearea unei asociaţii a «Amicilor Universităţii», acum şase ani, Augustul Suveran îmi făgăduise imediat participarea sa ca preşedinte al Asociaţiei. Împrejurări provocate de alţii au împiedicat atunci înfăptuirea acestui organism care în alte părţi a dat roade bogate pentru învăţământul superior. Dar Regele Ferdinand, copleşit de gravitatea evenimentelor, de tragica situaţie prin care a trecut El şi Ţara în marele război mondial, de grijile şi durerile personale pe care le-a suportat cu bărbăţie până la înfăptuirea marelui ideal naţional, n-a avut vreme să se ocupe mai departe de învăţământul superior.*

Însă simpatia Lui caldă pentru Universităţi n-a încetat nici un moment, şi când a fost vorba să se sărbătorească aniversarea lui de 60 de ani, Regele Ferdinand a voit să veşniciască această serbare prin crearea unei Fundaţii culturale «Fundaţia Regele Ferdinand», aşezată în Iaşi, după pilda şi îndrumarea Fundaţiei existente a Regelui Carol I, dar lărgindu-i mai mult scopul şi câmpul de activitate culturală"[9].

În conformitate cu obiectivul enunţat, Fundaţia Regele Ferdinand I a publicat o valoroasă colecţie de documente asupra istoriei noastre vechi. Pe lângă documente, Fundaţia a publicat numeroase lucrări de specialităţi diferite pe care le-a sponsorizat, toate fiind axate pe cunoaşterea ţării şi a trecutului ei. De asemenea, a premiat numeroase lucrări ale personalităţilor române şi străine cu subiecte centrate pe istorie, civilizaţie, spaţiu românesc. Bursele acordate studenţilor şi absolvenţilor facultăţilor pentru continuarea studiilor în ţară sau străinătate au dus la impulsionarea cercetării şi la îmbogăţirea câmpului cunoaşterii. Bursele şi ajutoarele erau acordate prin concurs, după o metodologie asemănătoare celei de la Fundaţia Universitară Carol I, astfel că cei mai buni, dar şi cei mai săraci puteau studia în ţară sau în străinătate.

Încurajarea studiului era susţinută nu numai prin acordarea burselor şi ajutoarelor ori diferitelor subvenţii studenţilor şi elevilor fii de ofiţeri, dar şi prin biblioteca organizată în cadrul Fundaţiei. De fapt, înfiinţarea acesteia a fost unul dintre obiectivele prioritare, tineretul studios beneficiind de serviciile bibliotecii, de toate lucrările utile studiului.

Organizarea bibliotecii era asemănătoare cu cea din Bucureşti, de la servicii până la dreptul studenţilor de a cere cărţi prin registrul existent la intrare. Dezvoltarea ştiinţei de carte, prin organizarea Fundaţiei, a impulsionat dezvoltarea culturală a regiunilor din jurul Iaşului, considerate ca fiind înapoiate. Fundaţia era, ca şi cea din Bucureşti, un palat în care tinerii veneau cu plăcere să studieze.

Biblioteca s-a îmbogăţit continuu ca fond de carte prin donaţii şi achiziţii. Fundaţia de la Iaşi beneficia de legile stabilimentelor tipografice prin care acestea erau obligate să trimită un exemplar din orice tipăritură Fundaţiei din inima Moldovei. Biblioteca era astfel în legătură cu aproape tot ceea ce era considerat noutate în ştiinţă. Au existat şi schimburi de cărţi cu străinătatea, studenţii cunoscând astfel preocupările oamenilor de ştiinţă din afara Romăniei.

Datorită Fundaţiei şi obiectivelor sale, numeroşi fii de ofiţeri, cu mijloace materiale reduse, au putut continua şcolile, sprijinindu-se prin bursa primită. Conform dorinţelor Reginei Maria, a fost organizat şi institutul care îi purta numele, destinat educării fiicelor de ofiţeri. În acest institut fetele militarilor dobândeau o educaţie aleasă care le sporea şansele de realizare. În afara disciplinelor obligatorii, elevele urmau ore de gospodărie şi de disciplină casnică. Aceste ore erau menite să le introducă în activităţile viitoare de soţii şi mame.

Note:

1. Fundaţia Culturală Regele Ferdinand I, Legi, Regulamente, Statute, Tipografia "Bucovina", I.E. Torouţiu, Bucureşti, 1938, p. 9.
2. *Ibidem*, p. 8.
3. *Ibidem*, p. 7.
4. *Ibidem*, p. 6.
5. *Ibidem*, p. 11.
6. Fundaţiunea "Regele Ferdinand I", Institutul de Arte Grafice "Convorbiri literare", Bucureşti, 1929, p. 12.
7. Fundaţiunea "Regele Ferdinand I", Legi, Regulamente, Statute, Tipografia "Bucovina", I.E. Torouţiu, Bucureşti, 1938, p. 11.
8. Communicate ale Casei M.S. Regele Mihai publicate în Monitorul Oficial nr. 46 din 23 februarie 1946, Legea nr. 497 publicată în Monitorul Oficial nr. 134 din 16 iunie 1945, p. 5056.
9. *Ab. put.*, Al. Tzigara-Samurcaş, *Fundaţiunea Universitară Carol I*, p. 41.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliofilie

Cunoștințe necesare unui bibliofil

(I)

Edouard ROUVEYRE

"După plăcerea de a poseda cărți și de a te bucura de ele totodată ca simplu amator și ca om studios, nu cunosc o plăcere mai mare decât aceea de a vorbi despre ele".
Charles Nodier

Utilitatea culegerii de "Documente bibliografice" și de "Note critice" pe care noi o prezentăm publicului pentru a cincea oară sub titlul *Cunoștințe necesare unui bibliofil* a fost demonstrată de succesul său[1]. În realitate, această nouă ediție nu are drept scop decât să pună în ordine, pentru folosul tuturor celor interesați, noile informații pe care le-am cules și notițele pe care n-am încetat să le colecționez de câțiva ani încoace, ea fiind rezultatul unor cercetări îndelungate. Și, nedezvăluind decât ceea ce există, ea va avea această influență de a descoperi în fiecare cititor ceea ce există deja în el mai mult sau mai puțin obscur: este atât de adevărat că un om nu este nimic prin el însuși, că nu este nimic de unul singur, că nu este ceva decât prin simpatiile care există în el și prin acelea pe care le trezește în ceilalți.

T. de Latour a exprimat gândul care ne-a călăuzit întotdeauna: "Eu nu fac bibliografie, spunea el, nici pentru bibliografii de profesie, nici chiar pentru bibliofilii de o anumită forță ci pentru acela care știe despre aceasta aproape cât și mine, pentru cititorii predispuși la indulgență, pentru că ei știu despre ea ceva mai puțin".

În scopul de a fi deci de folos tuturor, dar în mod deosebit noilor veniți în lumea bibliofililor și a amatorilor de cărți, lucrarea noastră, care este mai degrabă a autorilor pe care i-am consultat decât a noastră proprie, va cuprinde nu tot ceea ce face parte din vastul domeniu al cărții și care ar forma numeroase volume, ci notițe bibliografice, anecdotice și curioase, documente artistice, fără cunoașterea cărora este imposibil să-ți dai seama ce este o carte și interesul pe care-l prezintă.

Un bibliograf, P. Namur, bibliotecar la Universitatea din Liège, scria deja în 1834: "Se simte acum, mai mult ca niciodată, importanța artei de a cunoaște și de a clasifica cărțile"[2].

Ni se va reproșa poate multiplicarea ilustrațiilor, dintre care unele interpretează de departe textul nostru, dar toate sunt reproduceri din care cititorii noștri ar putea desigur să profite; apoi adăugarea la acestea a câtorva cópii de figuri tehnice pe care le-am considerat de un foarte mare interes. În sfârșit, poate vor fi relevate câteva greșeli care ar fi putut să ne scape[3], dar care este carte de bibliografie care să fie lipsită de erori?

Am scris pentru plăcerea mea și public pentru plăcerea altora; și aceasta atât de complet încât n-am căutat o corecție care să anuleze criticului pofta de a mușca iar prietenului, pe aceea de a râde de mine.

"Dintre toate cărțile dificil de făcut, spunea Jules Janin, este știut că o carte de bibliografie este, mai mult decât toate celelalte, plină de pericole de tot felul. Fiecare parte a discursului aparține unui savant care n-a învățat vreodată decât aceasta, citind puțin dar cu scrupulozitate; astfel încât, în fiecare clipă, la fiecare pagină, tot mereu, întâlniți un critic nou, proaspăt absolvent, care demonstrează în mod inevitabil, că exact aici, în acest loc, la acest nume propriu dumneavoastră v-ați înșelat în mod irevocabil".

Pentru a trata o problemă istorică sau bibliografică, trebuie neapărat să recurgi la autori care au scris despre acest subiect. Un lung studiu al cărților de bibliografie germane, englezești, belgiene, franceze, olandeze etc. ne-a permis să urmăm exemplul unuia din docții continuatori ai *Manualului librarului și amatorului de cărți* și să punem în circulație "fără scrupule, dar nu fără profit" un mare număr din aceste lucrări. Printre savanții, erudiții și curioșii contemporani, francezi sau străini cărora le-am consultat lucrările paleografice, diplomatice, bibliografice sau bio-bibliografice și pe care le-am analizat când nu puteau intra în cadrul pe care l-am adoptat, citâm:

Domnii Jules Adeline, Arsène Alexandre, Archodieff, George Auriol, L. Bastoul, N. Beaurain, Émile Berr, Alfred Bégis, G. Bengesco, Edmond Benoît-Lévy, Henri Bercaldi, J. Bierbaum, A. Blery, Spire Blondel, Paul Bluysen, Ed. Bonnaffé, P. Bonnefon, Henri Bouchot, doctorul Bouland, G. Bourcard, F. Bournon, Em. Bousquet, A. Bouvenne, J. Brivois, Victor Champier,... și atâția alții pe care vom avea adesea ocazia să-i citâm în cursul publicației noastre. Fiecare în specialitatea sa și-a cucerit dreptul la recunoștința bibliofililor iar nomenclatura lucrărilor lor constituie un ansamblu de ceea ce Jules Richard numea *Uneltele amatorului de cărți*.

Periodicele franceze: "Revista celor două lumi", "Cartea" condusă de Octave Uzanne, ca și "Cartea modernă" și "Arta și ideea", "Bibliografia Franței"[4], "Buletinele" atât de documentate ale confraților Damascène Morgand și Charles Fatotut, ale căror numeroase volume au fost puse la dispoziția noastră de dl. Edouard Rahin, colaboratorul și succesorul lor, Revista "Biblio-Iconografică" și "Index bibliografic", publicate sub conducerea d-lui Pierre Dauze,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

"Memorialul Librăriei Franceze", "Buletinul bibliofilului şi al bibliotecarului", "Arhivele Societăţii franceze a colecţionarilor de ex-libris", "Arta şi decoraţiunea", "Revista de artă modernă", "Revista industriei cărţii", "Miscelaneu bibliografic" pe care l-am publicat acum câţiva ani, "Gazeta Belle Artelor", "Revista de artă veche şi modernă", "Revista populară de Belle Arte", "Buletinul presei", "Intermediarul cercetătorilor şi curioşilor", "Meşteşugul tipografic", "Buletinul camerei sindicale a imprimatorilor tipografi" care are ca redactor pe dl. Léon Degeorge, "Revista artelor grafice" unde dl. Paul Bluysen este redactor şef şi dl. Émile Leclerc, unul din colaboratorii săi, autorul unui *Nou manual complet de tipografie*, "Natura", această culegere în care există de toate, în doze măsurate în mod savant, într-o ordine şi de o claritate extreme, şi în sfârşit, "Magazinul pitoresc" foarte vârstnic, desigur, dar pe care directorul actual, dl. Charles Fomentin, îl menţine în "stare" bună, atent la progresul actual, comentează şi "ilustrează" într-o manieră care face încă din această publicaţie una din cele mai bune culegeri, toate acestea ne-au furnizat informaţii de un mare interes. Am consultat de asemenea mai multe periodice străine, artistice şi bibliografice, printre care vom cita:

1. Publicaţii germane: "Bibliographischer Anzeiger Centralblatt für Bibliothek swesen", "Neuer Anzeiger für Bibliographie und Bibliothekwissenschaft..." etc.

2. Publicaţii americane: "The American Bookseller", "The Library Journal", "The Publisher's Weekly", "The Public Libraries" etc.

3. Publicaţii engleze: "The Antiquarian Magazine", "The Library Chronicle", "The Publisher's Circular", "The Journal of the Ex-Libris Society", "The British Bookmaker".

4. Publicaţii austriece: "Oesterreichische Buchhändler – Correspondenz", "Die graphischen Künste".

5. Publicaţii belgiene: "Revista grafică belgiană", "Analele bibliofilului belgian", "Bibliografia Belgiei" – jurnal oficial al librăriei.

6. Publicaţii spaniole, olandeze, italiene, ruseşti şi suedeze: "Boletin de la Libreria" Madrid, "S' Gravenhage". Nederlandsche Bibliographie; "S' Gravenhage". Annuario della Libreria e Tipografia Milano; "Rossiiskaia Bibliografia" Saint-Petersburg; "Ars Katalog for Svenska Bokhandeln" Stockholm.

Vom adăuga la această listă deja lungă, dar interesantă prin indicaţiile pe care le furnizează, cea a câtorva alte publicaţii străine, din care am cules de asemeni mai multe documente: "Annaes da Bibliotheca nacional" do Rio de Janeiro; "Annuario Bibliográfico" de la Republica Argentina; "Bibliographie und literarische Chronik der Schweiz", Genève; "Bibliografia Romana", buletin mensual al librăriei generale din România – Bucuresci; "Prze wodnik Bibliograficzny", Kraków; "Urbánkuv vestnik bibliograficky", Praze.

Toate aceste publicaţii bibliografice, literare şi artistice, ca şi numeroasele note de Gabriel Peignot şi de J.-M. Quérard, pe care Dl. Gustave Brunet a binevoit să ni le comunice, materialele, şi mai numeroase încă, pe care Dl. Paul Lacroix ni le-a remis, notiţele, majoritatea instructive şi interesante, ale cataloagelor cu preţuri marcate şi ale cataloagelor de vânzări[5] pe care confraţii noştri în bibliopolism din Franţa şi din străinătate care vor fi citaţi pe parcurs sau la sfârşitul lucrării, ne-au autorizat să le reproducem. Toate acestea ne-au fost de un mare folos şi o constatăm cu multă plăcere.

"Pentru a trata convenabil o chestiune cu concursul lucrărilor altora, – scria Dl. Thomas Brunton[6] –, trebuie o muncă de perfecţionare care să dea adevăr prin experienţă comparativă şi, în acelaşi timp, substanţă operelor consultate, obţinând astfel concentrarea utilului în locul lungimilor din care se compun publicaţiile de un interes general. S-a spus adesea şi s-a repetat că toate cărţile se fac cu ajutorul cărţilor şi că nimic nu e mai uşor decât să le copiezi. Dar, pentru a face utile toate materialele adunate în vederea unei

Gravură din *Fait de Guerre et Fleurs de Chevalerie* de Végèce, Paris, 1536.

Din Ana Andreescu, *Cartea de colecţie, secolele XV – XX*, Editura Meridiane, 2000

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

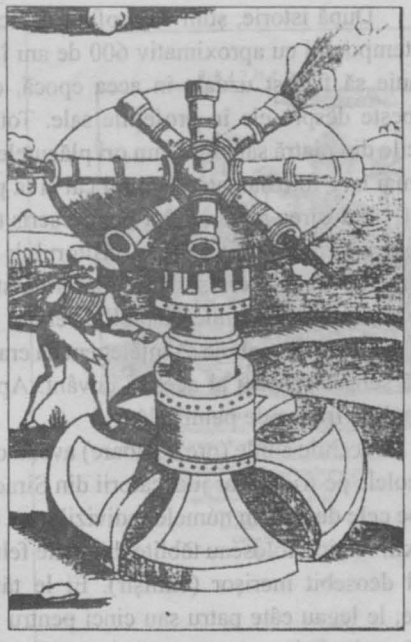

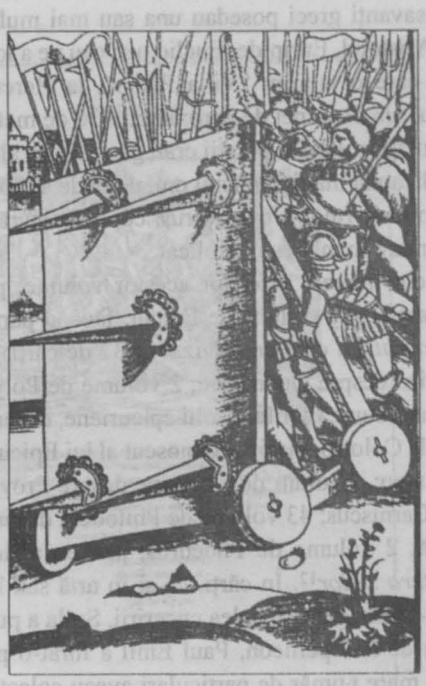

Gravuri din *Fait de Guerre et Fleurs de Chevalerie*

publicații speciale, a avea dreptate în spirit și a aduna toate gândurile despre un subiect, a preciza toate opiniile, care este fondul și forma pe care trebuie să o adoptăm, trebuie să te luminezi asupra tuturor divergențelor, tuturor criticilor și să nu publicăm decât ceea ce are un caracter indiscutabil pentru a crea o carte substanțială.

Nu este vorba numai de a copia, trebuie discernământ, gust, muncă și experiență"[7].

În *Culegere de limbă și poezie franceză*, Claude Fauchet scria: "Nu există nici un autor care să nu poată fi de folos, cel puțin ca martor al timpului său". Putem să adăugăm ceea ce Estienne Dolet spunea, vorbind despre cărțile sale: "Ele vor sta mărturie că n-am trăit în această lume ca o persoană odioasă și inutilă".

În rezumat, dacă ale noastre *Cunoștințe necesare unui bibliofil* aduc și ele la acest sfârșit de secol, care a fost prin excelență secolul curiozității, vreo mărturie privind importanța pe care o dăm la tot ceea ce privește cartea, vom fi recompensați pentru timpul pe care l-am luat din cel rezervat lucrărilor de editor, și vom fi mulțumiți de a le fi fost folositori tuturor celor care au binevoit să ne citească.

ORIGINEA CĂRȚII

Amatorii, bibliofilii și bibliomanii
Așezarea unei biblioteci de amator
Conservarea și întreținerea cărților

Ca orice lucru, trebuie să așezăm, să îngrijim și să întreținem cărțile într-o manieră judicioasă și utilă: casa sau încăperile care le adăpostesc, dulapul sau mobila care le conțin, rafturile pe care le punem sunt denumite biblioteci.

Sunt alte definiții pe care trebuie să le indicăm pentru că sunt luate într-un sens abstract. Astfel o colecție de opere diverse publicate într-un format mic și pe un plan tipografic constant va purta numele de bibliotecă, ca de exemplu: "Biblioteca elzeviriană" (termen poligrafic, caracter), "Biblioteca de buzunar". O revistă sau un periodic îmbrățișând o serie de studii determinate ca "Biblioteca Școlii documentelor" (arhive), "Biblioteca universală" și "Revista elvețiană" vor fi aranjate sub același termen. În fine, o operă de mare întindere, tratând probleme asemănătoare și cuprinzând unul sau mai multe volume, va fi denumită la fel: *Biblioteca istorică a Franței* cu note critice de Jacques Le Long, *Biblioteca autorilor din Bourgogne*, sunt asemenea exemple.

Toate popoarele Antichității posedau biblioteci[8] și se știe importanța pe care acestea o acordau bibliotecilor când vezi pe regele egiptean Osymandias comandând să fie gravate aceste cuvinte pe ușa bibliotecii sacre pe care a plasat-o în imensul său palat din Teba:

"Remediu al bolilor sufletului", gând profund pe care Montaigne l-a exprimat astfel: "Aceasta mă însoțește peste tot, îmi consolează bătrânețea și singurătatea, mă descarcă de greutatea unei lenevii plicticoase și mă desface oricând de companiile care mă supără"[9].

Printre bibliotecile celebre, o vom cita pe cea din Alexandria, distrusă cu ocazia cuceririi acestui oraș de către Omar în anul 640[10]; cea din Pergam, fondată de Eumene, a avut și ea celebritatea ei. Strabon afirmă că ea mai exista încă pe vremea lui Tiberiu. Poporul grec, care a ridicat la un atât de înalt nivel artele și civilizația, nu putea să fie lipsit de biblioteci. Se spune că Polycrate a fost unul dintre primii fondatori ai bibliotecii din Samos, iar Pisistrate la Atena. Cea de la Cnide, compusă aproape în exclusivitate din cărți de medicină, avea o reputație justificată. Majoritatea filosofilor,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

istoricilor şi altor savanţi greci posedau una sau mai multe biblioteci. Astfel, Aristotel, Euripide, Euclid o aveau pe a lor.

În casa pe care o numim "Villa Pison", la Herculanum[11], în mijlocul unui cabinet de aproximativ 30 de metri pătraţi, exista un dulap izolat, iar pereţii erau garnisiţi cu alte dulapuri care se ridicau la înălţimea unui om, de unde au fost scoase mai multe mii de rulouri de papirus, cópii de lucrări vechi, din care un mare număr este publicat.

S-au putut citi numele autorilor acestor volume, pe care le catalogăm astfel: 11 volume de Epicur, făcând parte din *Tratatul asupra naturii* care era divizat în 37 de cărţi; 5 volume de Demetrius despre Geometrie; 2 volume de Polystrat, al treilea în succesiunea şefilor şcolii epicuriene, despre Morală; 2 volume de Colotès, discipol cunoscut al lui Epicur, despre *Isis* a lui Platon; 1 volum de Chrysipe despre Providenţă; 1 volum de Carniscus; 43 volume de Philodem despre Muzică şi Retorică; 2 volume de Phoedrus, prieten al lui Cicero, despre *Natura zeilor*[12]. În cărţi, ca şi în artă sau în civilizaţie, Roma s-a îmbogăţit pe calea cuceririi. Sylla a pus mâna pe biblioteca de la Apellicon, Paul Emil a furat-o pe cea din Persea. Un mare număr de particulari aveau colecţii foarte frumoase de cărţi; bibliotecile lor creşteau mai ales prin copierea operelor savanţilor greci, istorici, retorici, tragici sau poeţi. Ca să posede mai multe exemplare dintr-o lucrare uşor de colecţionat, erau aşezaţi în aceeaşi încăpere mai mulţi copişti pricepuţi care scriau după dictarea unei singure persoane.

Materialele care s-au prezentat inventatorilor scrisului au fost piatra, lemnul[13] şi metalele care conveneau acestei arte, fie că a fost ieroglifică sau simbolică. Cele două plăci din piatră pe care erau înscrise poruncile ne furnizează o dovadă; ele datează de 2530 de ani după Creaţie. Cele mai vechi cărţi la romani se numeau *tabulae*, pentru că erau formate din scânduri. Operele lui Hesiod erau gravate pe foiţe de plumb; locuitorii provinciei vecine cu Helicon au ştiut să le conserve până în vremurile lui Pausanias, în ciuda alterării progresive a metalului.

După istorie, ştim că profetul Ezechiel şi Solon erau contemporani cu aproximativ 600 de ani î.Hr. şi că rulourile trebuie să fi fost uzuale în acea epocă, deoarece Ezechiel vorbeşte despre ele în profeţiile sale. Totuşi, e probabil ca plăcile din piatră sau din lemn ori plăcuţele să fi fost în general mai larg folosite, atât la evrei cât şi la păgâni.

Folosirea materialelor pentru scris trebuia să aparţină artei gravorului decât celei a scriitorului; şi când vedem că *Vechiul Testament* era scris pe piatră cu styl (instrument cu care se scria în vechime pe tăbliţe cerate) din fier sau cu un vârf de diamant, trebuie să înţelegem că era gravat şi nu scris, după sensul propriu al acestui cuvânt. Apoi a fost inventat scrisul pe frunze de palmier[14].

Vechile sibile (prezicătoare) aveau obiceiul să-şi scrie oracolele pe frunze iar judecătorii din Siracuza (Sicilia) scriau pe cele de măslin numele indivizilor pe care-i condamnau la exil. Anticii foloseau tăbliţe din toate felurile de lemn şi în mod deosebit merişor (cimişir). Ei le tăiau în mici lame unite, le legau câte patru sau cinci pentru a forma cartea şi, după ce le dădeau cu un strat de ceară, scriau pe ele cu un instrument numit styl. Aceste tăbliţe au fost folosite de evrei pe timpul lui Solomon, care îl învăţa pe fiul său să se servească de ele pentru a-şi scrie preceptele, iar profetul Habbacuk a primit ordinul să scrie viziunile pe table (plăci) unite, ca să poată fi citite poporului. După tăbliţele din lemn s-au făcut cărţi din papirus şi din piei de animale pregătite pentru acest scop. În epoca în care Alexandru construia oraşul Alexandria folosirea papirusului pentru scris era deja cunoscută în această ţară iar invenţia aceasta a prevalat toate celelalte mijloace utilizate până atunci. De asemenea, când Ptolemeu Philadelficul a conceput ideea formării unei mari biblioteci, a ordonat ca toate cărţile să fie scrise pe acest tip de hârtie; a fost folosită şi în alte regiuni până ce Eumene, regele Pergamului, vrând să ridice o bibliotecă superioară celei din Alexandria şi comandând cantităţi considerabile de

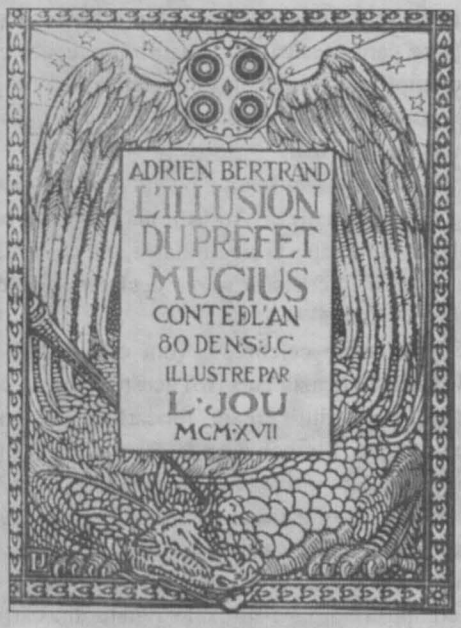

Xilogravuri de Louis Jou pentru *L'Illusion du préfet Mucius* de Adrien Bertrand

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

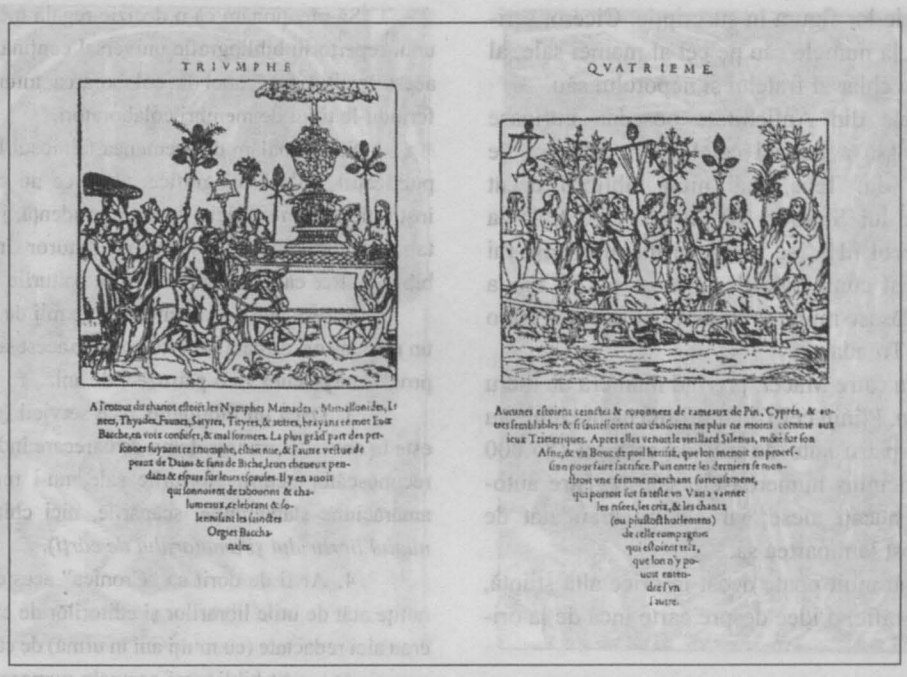

File din *Discours du Songe de Poliphile*, Paris, 1561

papirus, Ptolemeu, pentru a-i răsturna proiectele, a interzis ieşirea din oraş a acestui material. Pieile de animale preparate au venit în ajutorul lui Eumene şi de atunci, "hârtia" fabricată în Pergam a fost numită pergament. Egiptenii au dat papirusului lor numele de *biblos*. Era o plantă acvatică, cu tija unită înconjurată de o tufă deasă; coaja i se usca, reducând-o la foiţe, punând-o în apă împreună cu un clei special preparat. De aici provine expresia latină *liber*, pelicula dintre scoarţa şi lemnul unui copac, şi din care s-a format apoi *livre*.

Folosirea hârtiei din Egipt (pergamentul) a durat câtva timp, dar în Orient s-a descoperit modul de a fabrica un alt tip de hârtie. Pergamentul fusese în general folosit cu opt sute de ani mai înainte iar după încă un secol a fost abandonat. Nu se ştie clar de către cine sau unde a început să fie folosită hârtia din pânză, dar mai mulţi scriitori sunt de acord că a fost introdusă în Europa în secolul al XIV-lea. Sub domnia lui Filip de Valois, pe la 1340, manufacturile de hârtie iau fiinţă în Franţa, primele fiind cele de la Troyes şi Essonnes.

Cărţile noastre moderne diferă mult, în ceea ce priveşte forma, de cele ale anticilor, al căror nume (*volumen*) arată că erau rulate, din verbul latin *volvere*. Foile erau lipite cap la cap şi scrise în mod obişnuit pe o singură parte. Se fixa ultima foaie pe un baston rotund (*umbilicus*) care servea la rularea cărţii, aşa cum facem astăzi pentru hărţile geografice. Aceste tipuri de cărţi erau foarte incomode, în sensul că trebuia să derulezi în întregime pentru a citi un pasaj care se găsea la sfârşit[15].

La începuturi, când nu se scria decât pe piatră sau pe metale, instrumentele care serveau acestui scop trebuiau să fie similare celor ale gravorilor; remarcăm că în *Cartea lui Iov* se face menţiunea de "pene din fier", adică de o unealtă de gravat. Ca urmare, folosirea tăbliţelor din lemn date cu ceară fiind adoptată, s-a folosit un fel de ac din oţel, de aramă sau din os, pe care romanii îl numeau *style* iar grecii *graphium*.

Astfel că, precum am spus mai sus, se scria pe partea dată cu ceară a tăbliţelor şi, pentru a fi trimise, se legau împreună cu un fir şi se aplica sigiliul pe nod. Stylul era fasonat ca un ac cu două extremităţi: una servea pentru scris, cealaltă aplatizată ca o spatulă pentru a şterge şi a corecta. De aici "saepe stylum vertas" al lui Horaţiu, întoarce stylul, adică ştergeţi neîncetat. "Sclavule, spune Propertiu care şi-a pierdut tăbliţele, aleargă repede şi afişează pe câteva coloane recompensa pe care o propun şi nu uita să adaugi că stăpânul tău locuieşte la Esquilies" – "Puer, et citus haec aliqua propone columna / Et dominum Esquilis scribe habitare tuum"[16]. Cum stylul putea deveni o armă periculoasă în mâinile oamenilor certăreţi, au încetat repede de a-l mai face din fier şi s-au limitat la os şi la fildeş.

Un călăreţ roman care şi-a omorât fiul cu lovituri de bici a fost omorât la rândul lui în forum de către populaţie cu lovituri de styluri, în ciuda intervenţiei împăratului însuşi. Prudentius zugrăveşte înspăimântătoarele tulburări prin care trece Cassanius din cauza şcolarilor săi înarmaţi cu styluri, de care se serveau pentru a învăţa să scrie[17].

Când au fost adoptate pentru scris materiale mai puţin dure decât piatra şi metalul şi s-a folosit a doua coajă a copacilor, frunzele de palmier, pieile şi în sfârşit hârtia de Egipt, a trebuit să se folosească alte instrumente decât stylul. Papura sau trestia au fost mai întâi substituite şi au adus apoi folosirea penelor de gâscă, de corb, de cocoş etc. Penele de gâscă au fost frecvent folosite în toată Europa, cu excepţia Turciei, unde se obişnuiau instrumente de scris din trestie. Persanii scriau cu un astfel de instrument din India, iar chinezii cu pensule.

Înaintaşii îşi compuneau cerneala cu ingrediente de diferite culori. Scrisorile lor erau rulate sub formă de volumen. Suscripţia plasată la început purta mai întâi numele scriitorului la nominativ, apoi la dativ, numele persoanei căreia îi era adresată scrisoarea însoţit de unul sau două epitete. Ade-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

sea, pentru a readuce anumite persoane în amintirea celei căreia i se scria numele lor figura în suscripție. Cicero, scriindu-i lui Tiron, unea la numele său pe cel al mamei sale, al soției sau al fiicei, sau chiar al fratelui și nepotului său.

Toate popoarele din Antichitate posedau curioase autografe: regina Atossa a Persiei cataloga o culegere de autografe. Apellicon din Teos, mai mult bibliofil decât filosof, după spusele lui Strabon, om bogat care trăia la începutul primului secol î.Hr., se lăuda cu manuscrisele lui Aristotel și Theophrast cumpărate de la moștenitorii unuia numit Neleu, care le lăsase multă vreme să putrezească într-o pivniță la Scepsis, în Troada.

În scrisoarea sa către Macer, privind maniera de lucru a lui Plinius cel Bătrân, Pliniu cel Tânăr afirmă că unchiul său ar fi putut vinde cu patru sute de mii de sesterci (84.000 franci) lui Largius Licinius numeroasele sale registre autografe, compuse din bucăți alese; iar ele nu erau atât de numeroase cum au fost la moartea sa.

În rezumat, mai mult poate decât în orice altă știință, e util să ai, în bibliografie, o idee despre carte încă de la originile ei.

Note:

1. Prima ediție a apărut în 1877 (77 p.), a doua în 1878 (119 p.), a treia în 1880 (200 p.) și a patra în 1885 (2 vol. de 200 și 192 p.).

2. În remarcabilul lor "Raport" prezentat la Conferința Bibliografică Internațională, sesiunea a doua, 2 și 4 august 1897: "Școlile Cărții și crearea unei Școli a Cărții la Bruxelles", domnii Eugene Lameere și Charles Sury constată că învățarea materialelor care privesc cartea, considerată în sensul strict obiectiv al cuvântului, este de câtva timp întipărită de o veritabilă actualitate. Institutul Internațional de Bibliografie, al cărui sediu este la Bruxelles, este chemat să facă mari servicii și este de datoria noastră să o semnalăm cititorilor noștri.

Să menționăm că o decizie regală tocmai a aprobat crearea unui repertoriu bibliografic universal conținând toate științele și că acest Institut face apel la colaborarea tuturor specialiștilor conferindu-le titlul de membri colaboratori.

Să semnalăm de asemenea faimosul Institut Smithsonian și publicațiile sale bibliografice. Ceea ce nu se știe este că această instituție are un serviciu de corespondență, jucând rolul unui veritabil "intermediar", răspunzând tuturor întrebărilor literare și bibliografice care i se pun din toate colțurile Statelor Unite.

Sosesc aici anual cincizeci de mii de scrisori și ele primesc un răspuns ori de câte ori este posibil; acest serviciu a fost fondat de prof. Henry acum vreo patruzeci de ani.

3. Dacă un bibliograf face servicii (și nu dă decizii), dacă este în anumite privințe demn de oarecare indulgență binevoiți a-i fi recunoscător pentru eforturile sale, nu-i reproșați cu prea multă amărăciune slăbiciunile, scăpările, nici chiar greșelile. (Cf. *Manualul librarului și amatorului de cărți*).

4. Ar fi de dorit ca "Cronica" acestei publicații să conțină notițe atât de utile librarilor și editorilor de cărți cum ar fi cele care erau aici redactate (cu mulți ani în urmă) de către Dl. Beuchot și prin care acest erudit bibliograf semnala numeroase fapte puțin cunoscute. Domnului Beuchot îi datorăm curioasa notiță publicată în "Jurnalul Librăriei" în ediția cartonată a *Operelor* lui Molière, Paris, 1682, 8 vol.

5. Abia pe la începutul secolului al XVIII-lea librarii instruiți s-au ocupat să facă cataloage sistematice (metodice): înainte de această epocă bibliotecile nu se vindeau deloc prin catalog, librarii se înțelegeau pentru a cumpăra, în comun, aceste colecții; apoi le distribuiau celui care oferea mai mult, în mod necesar prețul de achiziție se dubla și nu exista nici ordine, nici metodă, nici chiar bună credință în aceste procedee pur mercantile; dar de când librarii anticari bibliognoști au format gustul publicului pentru cărți, prin cataloage bine făcute și bine sistematizate, comerțul librăriei a fost apărat de ignoranța și de interesul josnic care îl caracterizau; gustul

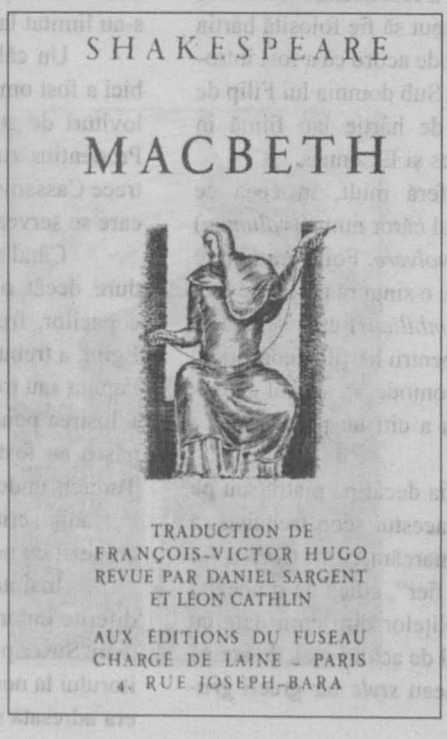

Portretul lui Shakespeare și fila de titlu realizate de Albert Décaris pentru *Macbeth*, Paris, 1931

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

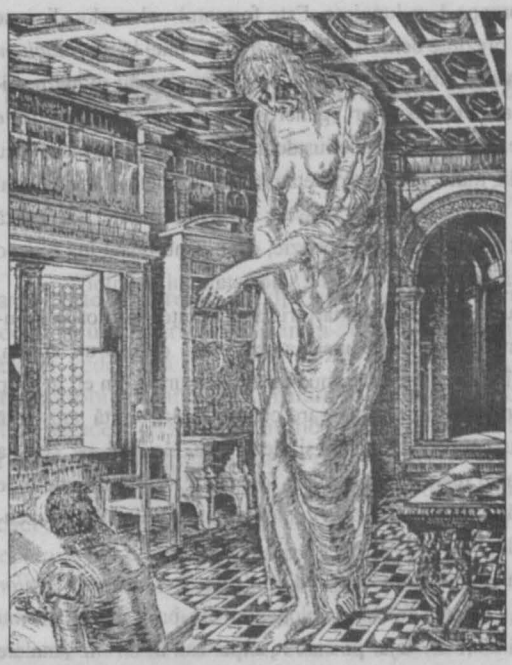

Gravuri în *pleine page* pentru *Macbeth*

pentru ediții frumoase s-a răspândit și s-au alcătuit cabinete și biblioteci particulare.

Bibliognozia înseamnă cunoașterea istorică a cărților și cea a părților lor intrinsece. Pentru a deveni bibliognost profund trebuie să unești o muncă prodigioasă cu mult gust și discernământ, trebuie să parcurgi biblioteci și să cauți în praful mai multor secole monumente extrem de prețioase. Nu există știință mai întinsă decât bibliognozia. Este o țară imensă unde omul cel mai erudit poate întotdeauna să găsească noi pământuri de defrișat. Bibliografia este știința care constă în a cunoaște cărțile, a le descrie bine, a le clasa metodic: este știința unui librar instruit. Se poate pune bibliografia la nivelul celorlalte științe și să nu o confundăm de tot cu aptitudinile cerute pentru a ține un butic de librar. Cunoașterea cărților scurtează pe jumătate drumul către știință și ești deja foarte avansat în erudiție dacă cunoști exact lucrările care o dau. Dacă savantul care face un studiu particular asupra unei clase dă publicului rodul muncii lui, librarul bibliognost, care cunoaște toate clasele acestea diferite, îl ajută în cercetările sale procurându-i și mai ales învățându-l care sunt izvoarele de unde se poate inspira. Vom adăuga, fără să ne contrazicem, că factorul cel mai important în vânzarea cărților către public este librarul inteligent care știe să scoată în valoare meritele lor în fața clienților.

6. Schițe morale și literare. Reminiscență a studiilor, definiția spiritului, a gustului, a senzațiilor, care se leagă de asta și care compun viața intelectuală, religioasă, morală și literară. *Privire rapidă asupra științelor* de Thomas Brunton, Paris, 1874.

7. Huet pretindea, nu fără dreptate, că tot ce a fost scris de la începutul lumii ar putea fi strâns în câteva volume, cu excepția detaliilor istorice, dacă fiecare lucru nu a fost spus decât o dată. S-ar putea crede că dacă n-ar exista în cărți decât lucruri originale, noi și o dată spuse.

8. Cele mai vechi monumente scrise pe care le posedăm au fost trasate în lemn. O inscripție gravată pe o scândură de sycomor provenind din coșciugul regelui Mycerinus, găsit în 1837 în cea de-a treia piramidă de la Memphis, duce până la 5900 de ani. Pe la mijlocul secolului I al erei noastre existau la Atena, în Prytanea, câteva rămășițe ale unor plăci din lemn (axone) pe care, cu 400 de ani mai înainte, Solon își scrisese legile. Aceste plăci, unite în formă de prisme patrunghiulare și traversate de o axă, au fost mai întâi ridicate perpendicular în citadelă unde, rotindu-se cu un mic efort în jurul lor, prezentau succesiv ochilor spectatorilor întregul cod al legilor.

9. Cf. Edit. Le Clerc.

10. În anul 640, orașul Alexandria a fost cucerit după un asediu de 30 de luni și, după o tradiție populară (dar foarte discutabilă), învingătorii au dat foc bibliotecii din acest oraș. Armeanul Abulfaradge, istoric și medic arab, din secta creștinilor iacobiți, care a murit ca episcop la Alep în 1286, povestește (*Istoria dinastică*, c. IX) că un gramatician din Alexandria, numit Philoponus, a intrat în negocieri cu generalul arab Amru-ben-Alas, pentru a salva biblioteca din Alexandria; Amru era dispus să satisfacă cererea gramaticianului, dar integritatea sa scrupuloasă îl determină să-l întrebe pe califul Omar ce să facă. Omar ar fi răspuns: "Dacă scrierile grecilor sunt de acord cu Coranul, sunt inutile și nu trebuie să le păstrăm; dacă ele se depărtează de Coran, sunt periculoase și trebuie să le ardem". Această decizie a fost executată cu o supunere oarbă: volumele au fost distribuite, spune istoricul, celor patru mii de băi ale orașului; și așa de mare a fost numărul lor încât au fost încălzite băile timp de șase luni. Cf. *Disertație istorică asupra bibliotecii din Alexandria* de către dl. Bonamy. Academia Inscripțiilor și Belle Artelor, 1731, IX M, 397; Ritschl: *Die Alexandrinischen Bibliotheken unter den ersten Ptolemäern*, Breslau, 1838.

11. Mai multe dintre bibliotecile descoperite în ruinele orașului Herculanum erau înzestrate cu niște mobile (stelaje) numerotate care conțineau cărți rulate – volumen de la volvere – comparabile cu rulourile pictate care existau la negustorii de hârtie. Aceste mobile sunt denumite de Pliniu cel Tânăr *armaria*, de Seneca, *loculamenta*, de Martial, *nidi*, de Juvenal, sub numele de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

foruli. Fiecare din aceste stelaje, în bibliotecile găsite la Herculanum, are aproape 1 m lungime. Este formatul volumelor dispuse astfel încât să prezinte ochilor o tranşă ornată a unei hărţi, *pitacium*, pe care era înscris titlul lucrării. Ca şi confratele său modern, bibliofilul roman era risipitor (generos) şi justifica imprecaţiile moralei stoice. Se citeşte în Boetius descrierea de armaria placate cu fildeş, cu sticlă, materiale preţioase atunci, şi cu metale, încă şi mai rare. Existau cataloage, după spusele lui Quintilian: "Nu există nimeni, oricât de străin ar fi de poezie, care să nu poată lua dintr-o bibliotecă şi să insereze în lucrările sale catalogul poeţilor".

12. Au fost culese, ca mărturie a existenţei cărţilor la Pompei, litere rămase în cenuşa unei camere unde căzuse un volum. Papirusul era în întregime ars şi nu mai existau urme din el, în timp ce literele, scrise cu o cerneală care conţinea o anumită substanţă minerală, s-au conservat intacte şi fiecare la locul ei pe cenuşa întărită, cum ar fi reportul unui desen fotografic. Acest fragment de cenuşă întărită se găseşte astăzi în cabinetul de papirusuri al Muzeului din Neapole.

13. La Roma, spune Géraud în al său *Eseu asupra cărţilor în antichitate*, înaintea folosirii coloanelor din bronz, plăcile erau gravate pe scânduri de stejar pe care le expuneau în forum. Analele pontifilor, unde erau înscrise zi de zi principalele evenimente ale anului, erau scrise probabil cu cerneală neagră pe o scândură din lemn albită cu ceruză şi care se numea *album*. Această scândură era expusă în faţa casei pontifului şi pedepse severe erau date împotriva celui care ar fi îndrăznit să o fure sau să o schimbe, să-i şteargă sau să-i altereze textul. Analele pontifilor au încetat prin anul 633 al Romei (120 ani î.Hr.) dar folosirea albumului s-a menţinut încă mult timp deoarece găsim în *Codul Theodosian* legi publicate pe o placă dată cu ceruză. Semnul era încă utilizat pentru actele private; un pasaj din *Digeste* dovedeşte că testamentele erau scrise uneori pe tăbliţe din lemn.

14. Pierre de la Valle, care călătorea spre Indii acum două sute de ani, spune că brahmanii indieni scriau pe frunze de palmier şi că i-au făcut cadou o carte scrisă în acest mod.

15. Unele volume aveau o lungime de aproape 20 m. În Evul Mediu regăsim acest uzaj, destul de rar, e adevărat: Leroux de Lincy (Biblioteca Şcolii din Chartes, tom 5) menţionează un exemplu destul de remarcabil al unei cărţi de devoţiune din secolul al XIV-lea, scrisă pe un rulou de pergament. Această carte, care făcea parte din biblioteca lui Charles d'Orléans, la Blois, este menţionată sub titlul următor în catalogul colecţiei: *Viaţa Doamnei Noastre toată povestită într-un rulou de pergament, acoperit cu pânză de aur, în franceză*.

16. Propertiu, versuri privind pierderea tăbliţelor, III, XXIII. Esquilies era un cartier al Romei situat pe versantul muntelui Esquilin. Acolo locuiau Propertiu şi Horaţiu.

17. Când a fost asasinat, Iulius Caesar s-a apărat cu stylul său şi a înţepat din loc în loc braţul lui Casca. Chifflet menţionează mai multe exemple de oameni care au fost omorâţi cu lovituri de styl. La acest instrument este de remarcat că pe suprafaţa laterală există mai multe cruciuliţe bine formate. Unii autori cred că ar putea fi un cadou pe care sfânta Genoveva l-a făcut lui Childeric. Ei se bazează pe ceea ce este spus în viaţa sa dată de Bollandus, că regele Childeric avea pentru sfânta Genoveva o atât de mare veneraţie încât într-o zi, când hotărâse să fie omorâţi mai mulţi captivi, el le-a dăruit viaţa la rugămintea ei. Childeric, care era în război cu creştinii, rege al unei naţiuni obişnuite cu jaful, a găsit această pafta printre rămăşiţe sau vreunul care o avea din împărţirea prăzii i-a oferit-o.

Ar putea foarte bine ca aceste cruci să nu fie un semn al creştinismului ci purul capriciu al lucrătorului care, pentru a nu lăsa romburile goale, a pus pentru a le umple această figură care pare cea mai potrivită. Numărul mare care se vede făcut aici ne face să credem că nu era decât un simplu ornament. Cu mai bine de cinci sute de ani î.Hr. egiptenii aveau cruci pe monumentele lor.

(*Cunoştinţe necesare unui bibliofil, însoţite de note critice şi de documente bibliografice*, ediţia a V-a, Paris, 1899)

Traducere de Nicoleta GOJAN

***Construirea turnului Babel*, gravură în *taille douce* din *Histoire des Juifs* de Flavius Josephus, Amsterdam, 1722**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Puncte de vedere

Limba vorbită de hitiți este, într-o măsură, româna de astăzi

Maria CRIȘAN

Sursele istoriografice ne dezvăluie că hitiții au fost un popor năvălitor, apărut pe scena lumii spre sfârșitul mileniului III î.e.n.: ei își spuneau **chati/chiti**. Trecând peste Bosfor spre anul 2000 î.e.n., s-au așezat în Asia Mică, unde au întemeiat un imperiu cu capitala la Hattussa (**Boghazköj**); ca urmare a unei foarte încordate atmosfere, iscate de firea lor războinică, au dispărut, fiind înghițiți de frigieni, asirieni, arameeni și greci; elemente de limbă, vocabular, în primul rând, regăsit în fondul principal de cuvinte al limbii române, grăiesc de la sine de o situație contrarie: hitiții sunt încă vii.

Dacă adăugăm un "S" înainte de **chatai** – care posibil să fi fost inițial cum poate fi cazul și cu etnonimul **gethai** provenit din **skythai**, cum argumentează o seamă de cărturari nordici, atunci avem de a face cu unul și același neam și anume cu **geții**, la originea originii, ilustrând astfel un adevăr de necontestat susținut și de către unul din cruditii Romei antice, **Cato Major** (zis *Cel Bătrân*) care a trăit între anii 237 – 149 î.e.n. și care, în cartea, considerată pierdută în care tratează despre originile Romei, intitulată **Origines**, glăsuiește foarte limpede despre *scrierea* la Geți, cunoscută cu mult înainte de întemeierea Romei: *Getae etiam ante Romam conditam heroum suorum praeclare gestas carmine conscriptas ad tibiam cecinerint, quod multo post tempore à Romanis factitatum* (= Geții, cu mult înainte de întemeierea Romei, au cântat faptele de vitejie ale eroilor lor, în *ode scrise* și acompaniați la fluier; ceea ce la Roma a avut loc la multă vreme după aceea). Din acest tratat, în bibliotecile noastre se găsesc fragmente infime, în vreme ce în țările nordice ceva mai substanțiale (V. Saxo Grammaticus, 1140 – 1206; Johannes Magnus Gothus, 1488 – 1544; Olaus Magnus Gothus, 1490 – 1557; Carolus Lundius, 1638 – 1725 și Johann Axehielmus, 1608 – 1692). Așadar, nu avem dreptul să-l trecem cu vederea, mulțumindu-ne cu nota "pierdut".

Cato Major a avut în față acea rocă uriașă pe care fusese încrustat alfabetul getic, sau înainte de Potop, sau imediat după, care a fost adusă, probabil, de un ghețar, la porțile Upsalei; ea trebuie să fi coborât din acea îndepărtată insulă numită **"ultima Tula"**, cu cognomenul și de **Terra Glacialis** – *ținut de gheață*, care în limba anglo-americană a devenit *Iceland – Islanda* de azi; acolo, în **Ultima Tula** (îndepărtata Tula), unde odinioară trăiseră **gautai – getae**, cei mai frumoși, viteji și cei mai nobili dintre geți, insulă descrisă pentru prima oară de marsilianul *Piteas* în secolul III î.e.n., s-a creat alfabetul getic.

Răsfoind cu oarecare luare-aminte *Hethitisches Wörterbuch – Kurzgefasste kritische Sammlung der Deutungen Hethittischer Wörter* (Dicționar hitit: cercetare critică concisă a sensurilor cuvintelor hitite), întocmit de Johannes Friedrich (Heidelberg: Karl Winter Universitätsverlag, 1952), am descoperit câteva sute de cuvinte vechi românești, din care, parte, figurează în dicționarele noastre cu etimologie necunoscută, parte, indicându-se o etimologie falsă. Nu rareori vedem că din hitită au pătruns în elină, latină (și în unele limbi romanice ca urmare a existenței unor enclave de hitiți pe acele teritorii, și nu neapărat prin intermediul latinei) și în multe alte limbi, asiatice mai ales.

O să încep minilista pe care o ofer acum cititorului (căci rezultatul investigării mele îl voi publica într-o cărțulie separată sau ca anexă la o nouă ediție a cărților dedicate *cărturarilor nordici*, după cum mi-a și propus un domn profesor) cu substantivul însemnând *tată* și anume *atta*, regăsit în graiurile înrudite cu hitita, churita, mai ales, și sub formă de *tata, tati* și *papa*, deci exact ca în română, dar consemnat și la plural, sub forma de *adduš / atteš / attiš* = *tați* (ocazie cu care se cuvine să subliniem ceva ce este și oficial admis, anume că sufixele – *-iš, -uš, -eš*, româna le are din hitită!); însușit de elină, a devenit *αττα*, de latină, *atta*, de arabă și turcă, *atta* (v. și *attatürk* – tată al turcilor, cognomen căpătat de *Mustafa Kemal*, ca unul care a creat statul modern turc.

De la savantul suedez **Carolus Lundius*** (*Zamolxis, Primus Getarum legislator*, Upsala, 1687) aflăm că acesta este un cuvânt pur *getic* (el, de altfel, a întocmit și un *Dicționar de cuvinte getice*, de care aflăm din cartea de abia citată, pe baza manuscriselor și incunabulelor descoperite, mai ales la Biblioteca Vaticanului) a cărui obârșie se află în străbunul zeu nordic **Attin** (v. și **Lex Attini**) = *tătucul*, cu un termen românesc; acesta a devenit *Adonis* la elini și romani, dintr-o veche formulă *frigiană* de invocare – **Adonai** –, regăsită și în *ebraică*, folosită de rabini, la coborârea în mormânt a decedatului, însemnând *Stăpâne! Doamne!*

Personal l-am auzit și la înmormântarea lui Iosif Segall-Sava.

Attin se regăsește apoi și în *Odin, Wotan, Wodin...*

Pentru substantivul *inimă*, hitita are **kard**, acesta a dat în elină *καρδια*, în lat. *cor, cordis*; în got. *hairto*, în germ. *Herz*; și am aflat de la Lundius, când am tradus în română *Zamolxis*, că și acesta este un cuvânt pur getic, scris **hairta** (de reținut că savantul suedez a trăit cu vreo trei secole înainte de apariția dicționarului hitit german – iar prima inscripție hitită, cuneiformă, a fost descifrată în anul 1917!); pentru *genunchi*, hitita are cuvântul *ginu* și *genu* (regăsit și în elină, latină și în limbile anglo-saxone și zis romanice); pentru cuvântul *jug*, hitita are *iuga* (luat de elină în *ζυγον*, lat. *jugum*, got. *iuk*, germ. *Joch*); pentru substantivul *noapte*, în hitită este *nekuț* (comp. elina *νυξ, νυκτος*, lat. *nox, noct-is*, got. *nakt*, germ. *Nacht*, fr. *nuit*, it. *notte*, sp. *noche*); pentru substantivul *vară, var* = fierbințeala verii; *păsării* hitiții i-au spus *pattar* și *pittar* (lat. *passer*); *a muta* s-a spus în hitită *mutai* (deci latinescul *mutare* este din hitită, ca în cazul tuturor celorlalte substantive sau verbe); *maliddu* = dulce ca mierea, va fi pus în legătură cu grecescul *μελιττα* = albină; *nas* = *noi*, pe noi, în latină *nos* și

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

în slave *nas*; pentru *lână, blană*, hitita avea cuvântul *hulana* (comp. lat. *lana*, germ. *Wolle*, engl. *wool*); *vartena = a se învârti, roti* (comp. lat. *vertere*); deci, numai dacă se dovedește că latina s-a născut înaintea hititei, adică a limbii gete, dar îl avem, i.a., pe Cato Major de partea noastră – atunci am putea admite ceea ce lingviștii noștri, *ex cathedra* susțin, argumentând "*magister dixit*". Vechiul românesc *a se ospăta* își are originea în hititul, adică geticul *ispija* ca și latinescul *hospitari*.

Verbul *a luci* își are originea în hititul/geticul *luk* = a se face (de) ziuă; (*lukkata / lukkatti / lukkatte / lukta* = în dimineața (ziua) următoare), *vijana* = vin.

Românescul *stea, astru* își are originea, ca și *aster* din lat., în hititul/geticul *aștira*, skr. *aștar*. Originea românescului *chilie*, nu în neogreacă își are obârșia, ci în hititul/geticul *kili* = închisoare, la origine; dar ce făceau preoții lui Zamolse, nu se *închideau* în peșteri, ca mai apoi, *pustnici*?!

Foarte interesant mi se pare a fi verbul *lălăi* = a vorbi articulat (care în dialect mold. și lituaniană înseamnă *a păși legănat, a umbla lela*) și care se trage din subst. *lala* = limbă, ca organ anatomic.

Plaut, în comediile lui, folosește verbul *lallare* în loc de *cantare*, căci personajele lui vorbeau ca în familie, iar familia era geto-dacă, în esență, căci ei locuiseră pe teritoriul Italiei de azi cu mult înainte de fundarea Romei; de fapt, întregul ținut era format din tot felul de seminții; denumirea de *Italia* i-au dat-o grecii (cf. Tucidide, 6, 2, Aristot. Pol. 7, 9, 2) de la regele pelasg *Italos*, iar pelasg este totuna cu *valah, belag, blach, volos, olos, olah, oluf*...

Iată și onomatopee de tipul *vai! harș! aha! haide!* le găsim în hitită aproape identice *uuai!, harș!, ahai!, haiti!*

De subliniat un fapt intuit de mine cu un an în urmă. Nota diapazonului este *la* – în care se dă tonul – în limba germană, nota *la* este notată cu *a*, or, omul, când deschide gura, se aude un *A* – A este prima literă a alfabetului, fie că i se spune *alpha* sau *aleph* – care se evidențiază pe măsură ce conștientizezi sunetul *a*; el oricum este *A*; ridicând limba spre cerul gurii, obținem *la*; iată de ce concertul pentru pian și orchestră în *la minor* de Edvard Grieg este atât de frumos în măreția fiordurilor norvegiene – ce păcat, și ce mult pierd lingviștii "profesionalizați" că nu ascultă și glasul acelor autodidacți (dar și filologi, în același timp), din ură, invidie, ignoranță; nu negăm faptul că și comoditatea, adică indiferența, a jucat și joacă un rol – păcat!

Cu atât mai dureros este simțită această dușmănoasă, dar și trândavă atitudine, cu cât, nu de mult, *Oda Bucuriei* – finalul Simfoniei a IX-a de Ludwig van Beethoven, pe versurile marelui liric de la Weimar, Friedrich Schiller – a devenit *Imnul Europei*, imn creat în atmosfera bachiană acolo unde a locuit o vreme și J. Wolfgang von Goethe și unde se mai concertează la aceleași instrumente măiestre create, dar și mângâiate de vrăjitele mâini ale familiei Bach, spre a-l vrăji pe un Cranach din casa de peste drum și a-i veghea somnul lui Christian Bach care "doarme" în colțul din stânga al acestei vestite case – templu cultural al Germaniei, în fapt, dar și al Europei.

P.S. Și dacă orașul CHITILA, unde dl. prof. Vasile Boroneanț face săpături arheologice de multă vreme, a fost un centru metalurgic hitit (căci prima parte a cuvântului, CHITI- ne duce direct la numele de *hitit*, iar ultima parte a cuvântului, -ILA, la cuvântul hitit însemnând "cel despre care s-a vorbit mai înainte", persoană sau obiect), iar scrierea de pe oasele de cal, măgar etc. pare să fie cuneiformă, iar mesajele de pe ele să cuprindă textul unei corespondențe comerciale tip export – import între comunități, mai mult sau mai puțin îndepărtate?! Faptul că pe unele oase se disting perfect rânduri șterse și apoi alte rânduri scrise, posibil să fi fost "scrisoarea" de însoțire a mărfii trimise, pe același os scriindu-se și răspunsul însoțitor al contramărfii; am reținut și niște linii verticale, cu un ancadrament care s-ar putea să însemne o sumă numerică (totalul): de subliniat că o mare parte din numeralul hitit se regăsește în română, nu numai *tri* = 3 dar și șepte, exact ca în dialectul moldovenesc.

Notă:

* Acordăm o mare atenție cărturarilor nordici pentru că ei, înainte de a se apuca a scrie o carte, întreprindeau călătorii de studii care durau 10 – 15 ani, deci, așterneau pe hârtie numai ceea ce **"vedeau" cu proprii ochi și ce auzeau cu propriile urechi**, cum o mărturisește și **Laurentius Müller**, în prefața la *Septentrionalische Historien*, 1595.

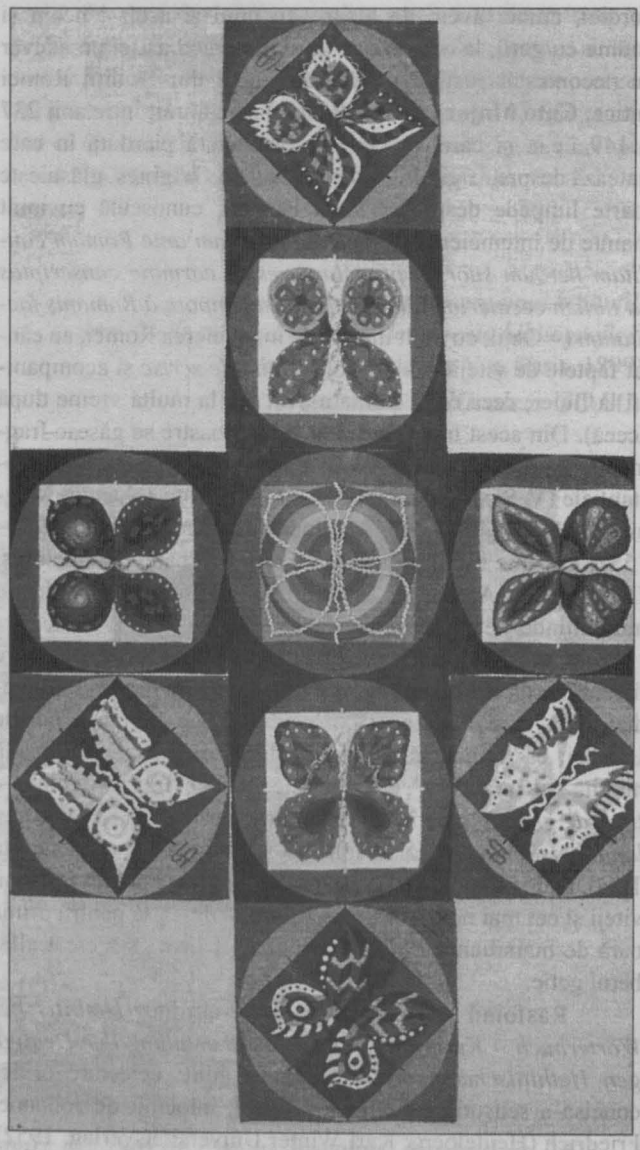

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondență din Franța

Seară omagială consacrată lui Benjamin Fondane

Marți, 8 iunie 2004, la librăria Les Alizé din Cartierul Latin a avut loc o întâlnire literară de suflet cu Olivier Salazar-Ferrer, profesor de literatură și filosofie la Alianța Franceză și la Institutul Francez din Glasgow (Scoția), renumit cercetător al vieții și operei lui Fundoianu, căruia i-a apărut recent o monografie despre marele poet în cadrul colecției "Les Roumains de Paris".

Un public numeros și de calitate a fost prezent în pivnița librăriei, care se află în clădirea unde a locuit la Paris Ernest Hemingway, la doi pași de ultima locuință a lui Benjamin Vecsler de pe str. Rollin nr. 6, pe fațada căreia acum 11 ani a fost pusă o placă comemorativă.

Olivier Salazar-Ferrer a mulțumit d-nei Monique Jutrin, președintele Asociației "Benjamin Fondane", care locuiește la Tel-Aviv și este redactor șef al "Caietelor Benjamin Fondane", alcătuite din comunicările din cadrul colocviilor ce au loc în fiecare vară în Franța, în departamentul Alpes de Haute-Provence, la Peyresq. Caietele din anul 2004, însumând intervenții din anul trecut pe tema "Poezia lui B. Fundoianu", au apărut recent cu sprijinul Centrului Național al Cărții, sub semnătura câtorva persoane care au fost chiar prezente în seara omagială, precum d-na Dominique Guedj, Olivier Salazar-Ferrer (a cărui soție este d-na Ramona Fotiade), acad. Basarab Nicolescu, Dumitru Țepeneag, directorul revistei "Seine et Danube", care a consacrat recent marelui poet un număr special, în care semnează prof. Mircea Martin, Magda Cârneci, lector de limba română la Școala de Limbi Orientale (Langues'O) din Paris, Horia Bădescu, consilier cultural al Ambasadei Române din Paris, Petre Răileanu, jurnalist la RFI și specialist în literatura avangardei, autorul monografiei *Gherasim Luca*, apărută în colecția "Les Roumains de Paris", Eric Freedman, profesor la Universitatea din Orléans, Catherine Grün, lector de limba franceză la Institutul Universitar din Deva, Claire Gruson, Hélène Lenz, profesoară la Universitatea din Strasbourg, Radu Petrescu, lector în cadrul departamentului "Limba și Literatura Franceză" al Universității "Al. I. Cuza" din Iași și alții.

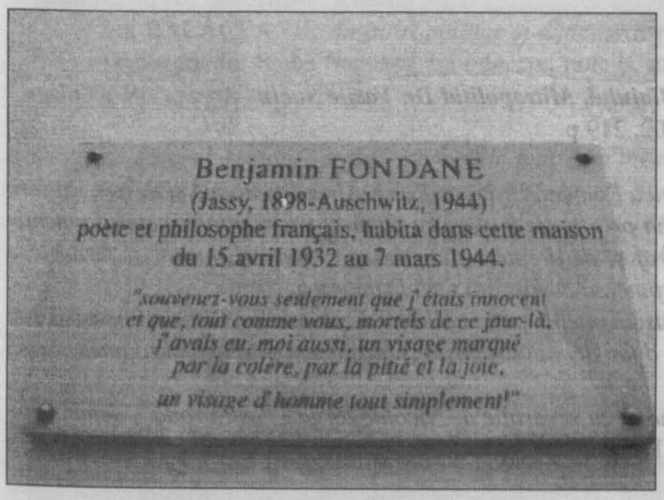

Olivier Salazar-Ferrer a pus în evidență în mod strălucit itinerariul vieții lui Benjamin Fundoianu și relațiile acestuia cu Leon Șestov, Jean Paulhan, Emil Cioran, Victor Brauner, Heidegger și cu alte personalități. Elementele documentare ale intervenției sale sunt cuprinse în monografia remarcabilă apărută de curând la editura OXUS, prima monografie de anvergură consacrată marelui poet și cărturar, o lucrare de bază la îndemâna tuturor celor interesați de spiritul strălucit al poetului, filosofului și, nu în ultimul rând, omului B. Fondane.

Un recital emoționant din universul poetic al lui Benjamin Fundoianu a fost susținut apoi de Eve Griliquez, cuprinzând motive lirice din Herța copilăriei, în nordul Moldovei, până la moarte, trecând prin Cartierul Latin, cu un omagiu pentru Leon Șestov, emigrat și el din Rusia, și prin pampa argentiniană pe care a imaginat-o cu însuflețire.

La sfârșitul întâlnirii, când fiecare dintre noi se simțea pătruns de spiritul poetului, acad. Basarab Nicolescu s-a adresat celor interesați de opera lui Fundoianu cerându-le să pledeze în favoarea marelui poet în mass-media din Franța și chiar la minister, în anul când se vor comemora 60 de ani de la dispariția sa în lagărul de la Auschwitz-Birkenau...

Jean-Yves CONRAD

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Mircea Horia SIMIONESCU, *Cum se face*, roman
Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2002, 376 p.

... a sosit timpul ca literatura noastră să mai facă o mișcare de desprindere de la sol. O dată la treizeci de ani, spuse, fiindcă cititorul în acest răstimp năpârlește. Cu atât mai mult, cu cât trecerea anilor peste anume scrieri din trecut le înnoiește cum nici nu ne trecea prin minte, ne oferă mulțime de surprize, dar și pentru că au apărut suporturi – văd că așa li se spune – de o mai acută seducție și fiabilitate, menite să rețină, ca să aibă ce împărtăși în mari cantități, așa-zisele informații.

(Mircea Horia Simionescu)

Cornel REGMAN, *Patru decenii de proză literară românească*
Selecția textelor și ediție îngrijită de Ștefăniță Regman, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004, 384 p.

...Cornel Regman e un raționalist incurabil și care n-a căzut în mrejele nici unei mode. A trecut peste structuralism (cea mai atractivă maladie a criticii din jumătatea a doua a secolului) cum a trecut peste toate: cu ironie și finețe. Nu s-a îmbătat niciodată cu apă rece.

Cornel Regman lasă despre literatura anilor '60 – '90, pe care a comentat-o, o imagine personală și plauzibilă. Cronicarul literar merită un loc de frunte în bibliografia actualității. El este unul dintre cei mai de încredere observator ai cărții literare din ultimele patru decenii.

(Nicolae Manolescu)

Ioana PÂRVULESCU, *Întoarcere în București interbelic*
Editura Humanitas, 2003, 348 p.

În București interbelic oamenii au trăit și idealul, și prostia însîngerată, au simțit și rafinamentul extrem, și opacitatea grosolană, au avut generoși și ticăloși, echilibrați și fanatici, lucizi și fantaști, buni și răi, bine și rău. Nu semănau unii cu alții și nimeni nu-i obliga să gîndească la fel și să spună același lucru. Minunat este că lumea lor nu era nici paradis, nici infern, ci o lume normală, o lume a tuturor posibilităților și un loc sub soare ca oricare altul. Au avut de toate. Bucureștiul interbelic este locul unde s-a întîmplat totul. (Ioana Pârvulescu)

Ion MOLDOVAN, *Vlădicii Blajului. Mitropolitul Dr. Vasile Suciu*
Editura Buna Vestire, Blaj, 2002, 219 p.

Orice mărturisire despre Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică și despre cei care timp de aproape trei secole i-au susținut prin jertfe și dăruire până la sacrificiu caracterul autentic creștin și românesc este un act de curaj și de dreptate făcut acestei Biserici, brutal și fărădelege scoasă din sufletul neamului nostru de puterea comunistă fără Dumnezeu.

Readucerea în actualitate a fascinantelor personalități ale ierarhilor Bisericii noastre este mai mult decât binevenită, iar cei care o fac denotă dragoste și atașament față de cauza unei Biserici și a unui neam...

Despre viața și faptele celui numit cu venerație de Nicolae Iorga "Vasile Vodă", depun mărturie paginile acestei cărți... († Virgil, Episcop de Oradea)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

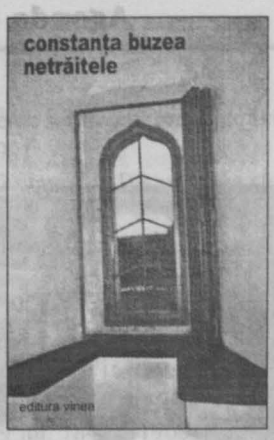

Constanța BUZEA, *Netrăitele*
Editura Vinea, București, 2004, 116 p.

Impresii notate cu migală, pe ascuns, / caligrafiate excesiv, ca pentru a întârzia / și îndulci vacarmul de fond, pentru a păcăli ochiul / ostenit asupra unui peisaj toxic. / Ca pentru a înveli în literă îngerească realitatea / cu practicile ei haotice.

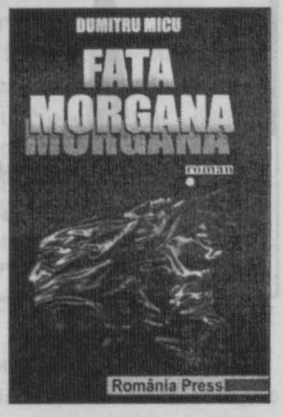

Dumitru MICU, *Fata morgana*, roman
Editura România Press, București, 2003, 630 p.

Filolog, scriitor, profesor universitar consultant, Fac. de Litere, Univ. București. Publicații: studii introductive și prefețe ample la 19 volume; 25 volume de istorie și critică literară; 2 volume de memorialistică; un volum de poeme.

Cât privește natura volumului ce, iată, vede lumina, ea ar putea fi definită printr-o sintagmă împrumutată: dosarul unei existențe... În Fata morgana *e "viața unui om, așa cum a fost", scrisă parțial de el însuși, sub forma unor confesiuni ce ar putea fi, eventual, intitulate (prin plagiat)* Mon coeur mise a nue. (România Press)

Dan TĂRCHILĂ, *Nedumeririle unui creștin*
Editura PACO [f.a.], 258 p.

Această carte este cartea nedumeririlor mele de creștin. Ideile cărții s-au ivit cu mult timp în urmă, în tinerețe, dar așternerea lor pe hârtie a început acum vreo cincisprezece ani, când am avut răgazul să cunosc, din cărți, și nedumeririle altora, apropiate sau aidoma acelora pe care le aveam și eu...

Nu am pretenția de a fi scris o carte întru totul inedită. Înaintea mea s-au scris destule cărți despre Vechiul Testament, ca și despre inadvertențele din cele două Testamente. Uneori cu cinism, alteori cu ironie și dispreț. Cartea mea nu are nimic din acestea. Ea vorbește despre adevăr sine ira et studio.

Ion BĂLĂCEANU, *Amintiri politice și diplomatice 1848 – 1903*
Traducere din limba franceză, introducere, note și comentarii de Georgeta Filitti, Editura Cavallioti, București, 2002, 288 p.

... Autorul Amintirilor diplomatice *de față e un membru al cunoscutei familii boierești a Bălăcenilor, atestată documentar în Țara Românească din secolul al XIV-lea. S-a născut la București în 1828 și a închis ochii în 1914 la Nisa; între 1859 și 1901, cu scurte întreruperi, s-a aflat practic în serviciul diplomatic al țării sale. O corespondență impresionantă, publică și particulară, reconstituie minuțios un traseu de viață plin de neprevăzut, presărat cu episoade consumate în mai toate capitalele europene și asiatice care, într-un fel, interesau România în acei ani: Paris, Viena, Roma, Constantinopol, Londra.* (Georgeta Filitti)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Centenar Petre Pandrea

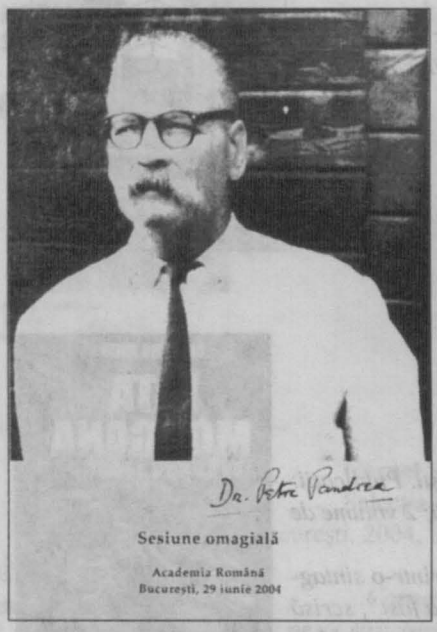

Sesiune omagială

Academia Română
București, 29 iunie 2004

Marți, 29 iunie 2004, ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel, în Aula Academiei Române, a avut loc Sesiunea omagială "Centenar Petre Pandrea", organizată de Secția de Filologie și Literatură a înaltului for cultural. Au participat academicieni, scriitori, oameni de cultură iubitori ai operei "Mandarinului valah". Au rostit alocuțiuni: acad. Eugen Simion, președintele Academiei Române, acad. Gheorghe Vlăduțescu, vicepreședinte al Academiei Române, d-na Nadia Marcu-Pandrea, fiica scriitorului omagiat, îngrijitoarea operei postume a lui Petre Pandrea, Dumitru Radu Popescu, membru corespondent al Academiei Române, dr. Florin Constantiniu, membru corespondent al Academiei Române, și Eugen Uricariu, președintele Uniunii Scriitorilor din România.

Pentru întâia oară, în acest cadru solemn, au fost aduse în lumină itinerariul dramatic al vieții și relieful impresionant al operei marelui scriitor, cărturar și jurist Petre Pandrea, personalitate cu totul remarcabilă a culturii române, prin conștiința valorii sale, prin rigorile morale și convingerile neclătinate în adevăr și dreptate, prin lumina spiritului său de om al culturii, al ideilor, al legilor, al temeiurilor tradiției neamului său și al orizonturilor enciclopedice. De la apărarea comuniștilor la temnițele comuniste, viața lui Petre Pandrea a cunoscut, peste toate, biruința spiritului, cu prețul libertății sale.

Emblematică, mărturisirea d-nei Nadia Marcu-Pandrea: "*Arcul peste timp, început acum 55 de ani, în anul 1949, la prestigioasa* ***Academie de sub Pământ****, în străfundurile de iad de la Ocnele Mari, unde timp de patru ani a avut onoarea supremă de a fi fost președinte ales, se încheie, apoteotic, în lumini de curcubeu, la acest centenar omagiat*".

Au fost alocuțiuni emoționante, în ziua martirilor creștinătății, închinate unei puternice conștiințe, unui spirit fără egal.

(I. H.)

"Să ne jucăm cu Șerbana" sau Spiritul verii cu fluturi și păpuși la Biblioteca "Ion Creangă"

Biblioteca pentru copii "Ion Creangă"
Str. Christian Tell, nr. 10, sector 1, București

vă invită în perioada
17 iunie – 15 iulie 2004
la expoziția de tapiserie

"să ne jucăm cu șerbana"

Biblioteca pentru copii "Ion Creangă"
Program: Luni – Joi: 9^{00}-18^{00}; Vineri: 10^{00}-16^{00}
Tel. 212.78.06

Sala de expoziții a Bibliotecii "Ion Creangă", care a găzduit de-a lungul anilor multe expoziții de artă plastică, nu a fost niciodată mai frumoasă, mai luminoasă, mai plină de culoare ca acum când Șerbana Drăgoescu, artist plastic cu numeroase expoziții în țară și străinătate, a expus câteva din lucrările sale de tapiserie. Fluturi, copăcei care simbolizează anotimpurile, aripi care te fac să te gândești la înțelepciunea unei păsări sau albatrosul – copertă care așteaptă o carte nescrisă încă, sunt câteva imagini care au adus spiritul verii în această instituție de cultură.

Este prima expoziție de tapiserie organizată în această sală și, poate, prima expoziție care degajă un anumit farmec asupra tuturor celor care trec pragul bibliotecii. Un element deosebit care mărește acest farmec îl constituie colecția de păpuși a bunicii artistei – Aida Petrarian (la rândul ei artist plastic, azi dispărută dintre noi), păpuși vechi de aproape 50 de ani.

Șerbana Drăgoescu este un artist aparte, un om de o căldură sufletească deosebită pe care știe să o dăruiască celor din jur prin lucrările sale. Sperăm ca această expoziție să fie un început de colaborare iar Șerbana Drăgoescu să devină unul dintre prietenii Bibliotecii "Ion Creangă", prieteni cu care ne mândrim.

Delia NISTOR

** În paginile 17, 18 și 34 – lucrări din expoziție. Foto: Elena CONSTANTINESCU.*

Domnului
Florin ROTARU, Director

Stimate Domnule Director,

Vă mulțumesc și vă felicit pentru Revista pe care o conduceți cu o remarcabilă dăruire pentru arta și cultura românească.

Articolul aniversar semnat de marele scriitor australian Frank Hardy m-a emoționat, atât pentru conținutul său amical, cât și pentru inițiativa Dvs. de a-l descoperi, după multele decenii de la apariția monografiei mele despre Shakespeare, pe care a prefațat-o.

Enorma povară a timpului care ne copleșește mi-e parcă ușurată prin acest gest colegial.

Cu cordialitate,
acad. Mihnea GHEORGHIU

24 iunie 2004

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

iulie 2004

♦ 1 iulie 1804. 200 de ani de la naşterea lui **George Sand**, scriitoare franceză (1 iul. 1804 – 8 iun. 1876)

♦ 1 iulie 1899. 105 ani de la naşterea lui **Konstantin Tsatsos**, scriitor, filosof şi om politic, preşedinte al Greciei în perioada 1975 – 1978 (1 iul. 1899 – 8 oct. 1978)

♦ 1 iulie 1929. 75 de ani de la naşterea lui **Costache Olăreanu**, prozator (1 iul. 1929 – 23 sept. 2000)

♦ 2 iulie 1504. 500 de ani de la moartea lui **Ştefan cel Mare** (1436 – 2 iul. 1504)

♦ 2 iulie 1914. 90 de ani de la moartea lui **Emil Gârleanu**, prozator şi publicist (5 ian. 1878 – 2 iul. 1914)

♦ 3 iulie 1929. 75 de ani de la naşterea lui **Zeno Ghiţescu**, poet şi traducător

♦ 4 iulie 1804. 200 de ani de la naşterea lui **Nathaniel Hawthorne**, scriitor american (4 iul. 1804 – 18 mai 1864)

♦ 4 iulie 1864. 140 de ani de la elaborarea Decretului Domnesc privind înfiinţarea **Universităţii din Bucureşti**

♦ 5 iulie 1889. 115 ani de la naşterea scriitorului francez **Jean Cocteau** (5 iul. 1889 – 11 oct. 1963)

♦ 5 iulie 1919. 85 de ani de la emiterea, de către Guvernul României, a unui decret-lege prin care s-a hotărât înfiinţarea **Asociaţiei Bibliotecilor Publice cu caracter de stat**, formulă de organizare propusă şi susţinută de N. Iorga

♦ 6 iulie 1959. 45 de ani de la moartea lui **George Grosz**, pictor, grafician şi scenograf (26 iul. 1893 – 6 iul. 1959)

♦ 6 iulie 1964. 40 de ani de la moartea lui **Ion Vinea**, scriitor, traducător şi publicist (17 apr. 1895 – 6 iul. 1964)

♦ 6 iulie 1979. 25 de ani de la moartea lui **George Lesnea**, poet şi traducător (25 mart. 1902 – 6 iul. 1979)

♦ 7 iulie 1884. 120 de ani de la naşterea lui **Lion Feuchtwanger**, scriitor german (7 iul. 1884 – 21 dec. 1958)

♦ 8 iulie 1989. 15 ani de la moartea lui **Horia Stamatu**, poet, prozator, eseist (9 sept. 1912 – 8 iul. 1989)

♦ 9 iulie 1879. 125 de ani de la naşterea lui **Ottorino Respighi**, compozitor italian (9 iul. 1879 – 18 apr. 1936)

♦ 9 iulie 1924. 80 de ani de la naşterea lui **Sergiu Sarchizov**, compozitor şi dirijor

♦ 10 iulie 1509. 495 de ani de la naşterea lui **Jean Calvin**, reformator religios francez, fondator al calvinismului (10 iul. 1509 – 27 mai 1564)

♦ 11 iulie 1974. 30 de ani de la moartea lui **Par Lagerkvist**, scriitor suedez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1951 (23 mai 1891 – 11 iul. 1974)

♦ 11 iulie 1989. 15 ani de la moartea lui **Sir Laurence Olivier**, actor, regizor şi producător (22 mai 1907 – 11 iul. 1989)

♦ 12 iulie 1884. 120 de ani de la naşterea lui **Amedeo Modigliani**, pictor şi sculptor italian (12 iul. 1884 – 25 ian. 1920)

♦ 12 iulie 1904. 100 de ani de la naşterea lui **Pablo Neruda**, scriitor chilian, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1971 (12 iul. 1904 – 23 sept. 1973)

♦ 12 iulie 1909. 95 de ani de la naşterea filosofului **Constantin Noica** (12 iul. 1909 – 4 dec. 1987)

♦ 14 iulie 1904. 100 de ani de la moartea lui **Anton Pavlovici Cehov** (29 ian. 1860 – 14 iul. 1904)

♦ 14 iulie 1984. 20 de ani de la moartea lui **Vasile Lovinescu**, scriitor (30 dec. 1905 – 14 iul. 1984)

♦ 15 iulie 1919. 85 de ani de la naşterea scriitoarei britanice **Iris Murdoch** (15 iul. 1919 – 8 feb. 1999)

♦ 15 iulie 1964. 40 de ani de la înfiinţarea, la Bucureşti, a studioului cinematografic **"Animafilm"**

♦ 15 iulie 1969. 35 de ani de la moartea lui **Gheorghe Demetrescu**, astronom, fondatorul Observatorului Astronomic din Cluj (21 ian. 1885 – 15 iul. 1969)

♦ 16 iulie 1989. 15 ani de la moartea lui **Herbert Von Karajan**, dirijor şi regizor austriac (5 apr. 1908 – 16 iul. 1989)

♦ 19 iulie 1849. 155 de ani de la naşterea lui **Ferdinand Brunetière**, critic literar francez (19 iul. 1849 – 1906)

♦ 20 iulie 1304. 700 de ani de la naşterea lui **Francesco Petrarca**, poet italian (20 iul. 1304 – 18 iul. 1374)

♦ 20 iulie 1934. 70 de ani de la moartea lui **Ştefan Zeletin**, sociolog, economist, istoric şi filosof (19 iun. 1882 – 20 iul. 1934)

♦ 21 iulie 1899. 105 ani de la naşterea lui **Ernest Hemingway**, scriitor american, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1954 (21 iul. 1899 – 2 iul. 1961)

♦ 21 iulie 1904. 100 de ani de la naşterea lui **Ion Biberi**, poet, prozator, eseist şi critic literar (21 iul. 1904 – 27 sept. 1990)

♦ 22 iulie 1939. 65 de ani de la moartea lui **I.I. Mironescu**, scriitor (13 iun. 1883 – 22 iul. 1939)

♦ 22 iulie 1994. 10 ani de la moartea lui **Radu Enescu**, critic literar (12 iul. 1925 – 22 iul. 1994)

♦ 23 iulie. **Ziua Presei Militare Române**

♦ 23 iulie 1869. 135 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Adamescu**, istoric literar, publicist şi bibliograf (23 iul. 1869 – 4 mart. 1942)

♦ 23 iulie 1924. 80 de ani de la naşterea lui **Eugen Teodoru**, prozator

♦ 24 iulie 1864. 140 de ani de la naşterea lui **Frank Wedekind**, scriitor şi publicist german (24 iul. 1864 – 9 mart. 1918)

♦ 25 iulie 1864. 140 de ani de la naşterea lui **Ioan Bogdan**, istoric (25 iul. 1864 – 1 iun. 1919)

♦ 25 iulie 1964. 40 de ani de la moartea lui **Cornel Medrea**, sculptor (8 mart. 1889 – 25 iul. 1964)

♦ 26 iulie 1939. 65 de ani de la naşterea lui **Cezar Baltag**, poet şi traducător (26 iul. 1939 – 26 mai 1997)

♦ 26 iulie 1939. 65 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Azap**, poet

♦ 28 iulie 1804. 200 de ani de la naşterea lui **Ludwig Feuerbach**, filosof german (28 iul. 1804 – 13 sept. 1872)

♦ 28 iulie 1854. 150 de ani de la naşterea lui **Victor Babeş**, anatomopatolog şi bacteriolog, vicepreşedinte al Academiei Române între 1889 – 1900 şi 1918 – 1919 (28 iul. 1854 – 19 oct. 1926)

♦ 28 iulie 1894. 110 ani de la naşterea lui **Aldous Huxley**, scriitor britanic (28 iul. 1894 – 22 nov. 1963)

♦ 30 iulie 1894. 110 ani de la naşterea lui **Păstorel Teodoreanu**, poet, prozator, eseist, traducător şi epigramist (30 iul. 1894 – 15 mart. 1964)

♦ 31 iulie 1849. 155 de ani de la moartea lui **Petőfi Sándor**, poet şi revoluţionar maghiar (1 ian. 1823 – 31 iul. 1849)

♦ 31 iulie 1944. 60 de ani de la moartea lui **Antoine de Saint-Exupéry**, scriitor şi aviator francez (29 iun. 1900 – 31 iul. 1944)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Commemoration Year

Stephen the Great – 500 – *Ion CONSTANTIN* 2

Anton Pann – 150 – *Tudor ARGHEZI, Ana Maria ORĂȘANU* 5

Patrimony 9

Francesco PETRARCA – Rhymes 10

Centenary – Anton Pavlovici Cehov 12

Contemporary Autographs – *Ion LAZU* 14

EBLIDA Hot News – Library and Information Society Issues 16

Julieta MOLEANU – The 70th IFLA Council and General Conference in Buenos Aires 18

Chișinău – History and Culture 19

Cristina CHIȚA – King Ferdinand I Foundation 21

Edouard ROUVEYRE – Necessary Knowledge to a Bibliophile (I) 25

Maria CRIȘAN – The Tongue Spoken by the Hittites Is, to a Some Extent, the Romanian of Today 33

Jean-Yves CONRAD – Tribute to Benjamin Fondane 35

Catalogue 36

Centenary – Petre Pandrea 38

'Ion Creangă' Library – Tapestry Exhibition 38

Calendar 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 010352
Tel: 212.83.11 / Fax: 211.36.25
E-mail: abidob@email.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 010352.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

GEORGE SAND

1804 – 1876

200 de ani de la naştere

"George Sand fusese, ca orice femeie, o fiică a pământului. Mai mult decât alta, fără îndoială, prin copilăria ei nearmonioasă, prin lupta care s-a dat în sufletul ei între două clase şi două secole, prin această libertate precoce şi prin experienţa unei căsnicii nedemne de geniul ei. Da, viaţa ei a fost ratată ca orice viaţă. Dar cu strălucire.

Acordase puţină importanţă operei sale, căutase cu adevărat doar absolutul, mai întâi în amorul omenesc, apoi în dragostea pentru popor, în fine, în dragostea pentru nepoţi, pentru natură şi pentru Dumnezeu.

... Şi ce se poate vedea azi în inima oraşului La Châtre? O statuie a lui George Sand. Osândita, păcătoasa a devenit sfânta ocrotitoare a ţinutului.

Cei care i-au fost prieteni... trăiesc în amintirea oamenilor alături de ea.

Şi unde sunt cei care o condamnau?

Cine le va şti vreodată numele şi virtuţile lor negative?"

André Maurois

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ION BIBERI

1904 – 1990

100 de ani de la naştere

"... Să recunoaştem deci că după cum ştiinţa reprezintă un mănunchi de discipline care se creează mereu, căpătându-şi progresiv adâncime şi valoare explicativă, tot astfel stadiul istoric în care ne aflăm nu e decât o etapă puţin înaintată în evoluţia omenirii...

Stadiul actual al civilizaţiei umane nu este decât o etapă în acest lung proces, care, departe de a fi linear şi progresiv, presupune încetiniri, opriri, devieri şi chiar eclipse. Poate că nu exagerăm dacă socotim că, în general, etapa în care ne aflăm în prezent este înapoiată, chiar barbară...

Ne aflăm... sub raport moral, într-un stadiu înapoiat al evoluţiei umanităţii, în care diferenţele de rasă, naţiune, religie sau categorie socială stabilesc încă între oameni opoziţii uneori ireductibile..."

Lumea de mâine, 1946

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro